

10
2669

Vali...
...
...
...
...
**UNIVERSITAS
SALAMANCAE**
...

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

CRÉDITOS

CATECHISMVS

CHRISTIANAE

FIDEI, IN QVO VERITAS

nostræ religionis ostenditur, & sectæ

Iaponenses confutantur, editus à

Patre Alexandro Valignano

Societatis IESV.

Num. 15. cap. 2. num. A.

Q^a
Rⁱ
V^a

Q^e
S^u
S^s

Cum facultate supremi Senatus sanctæ & generalis
Inquisitionis, & Ordinarij.

Obstipone, excudebat Antonius Riberius.

1586.

Del Sr^o Pedro Morejon para el Sr^o D^o Vique.

es de la Comp^a de Jesus de Sal. de la libreria

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GREDOY ALLES

6,190

Fragment of text from the reverse side of the page, partially obscured by tape.

Sanctæ & generalis Inquisitionis iussu lectus diligenter fuit, & examinatus hic liber, qui inscribitur Catechismus Iaponensis Christianæ fidei: in quo cum nihil sit contra Christianam fidem, & honestos mores, sed potius in eo contineatur multum utilitatis, & fructus: concedimus, ut imprimi possit. Dat. 9. Cal. Aprilis, anni 1586.

Paulo Afonso. Iorge Sarrão. Antonio de Médoça.

PROOEMIUM.

Discrimen, quo vno potissimum à cæteris animantibus homo secernitur, est, quod reliquæ animantes vita tantum, & sensibus præditæ sunt, quorû ministerio ad propria vitæ suæ cõmoda trahuntur, & se se tuentur, & seruant: ratione vacant, mente, & intelligentia carent, qua quid in rebus verum sit, quid falsum, & quid prosequendû vt honestum, & bonum, quid fugiendum vt turpe, & malum, discernere queant: homo verò præter vitam & sensus, quibus eum Deus suo beneficio donauit, vi quadam, & facultate longè præstantiore constat, quam mentem, & intelligentiam vocant, qua per rationes, & argumenta confecta rerum veritatem inquirit, & quid differat inter honestum, & turpe, cognoscit. Mens itaque, siue ratio, & intelligentia in hominibus verè instar lucis cuiusdam est, qua intellectus humanus in percipiendis, & diiudicandis rerum differentijs illustratur: & sicut candelæ lux iuuat ad oculos corporis dirigendos, vt quâ sit eundem, homo probè cernat: alioqui sine lumine in caligine, & tenebris oberrat: nec no-uit, quâ feratur, aut tendat: sic animal, quod rationis, & intelligentiæ luce caret, in cæcitate, & rerum ignoratione versatur: nescit verum à falso, bonum

A 2

à

619051918

619051980

Proœmium.

à malo distinguere: nescit, turpiterne, an honestè,
& bene faciat: & quemadmodum rerum colores
sunt propria oculorum obiecta: neque enim po-
test corporis aspectus vllam rem intueri, quæ non
sit aliquo colore affecta: nec satis est ad videndum
color, sed opus est etiam lucis præsidium, nam dũ
rerum colores iacent, & versantur in tenebris, nihil
penitus cernere possumus: sic proprium mentis,
& intelligetiæ obiectũ est verum, & ratio est veluti
lux, qua veri notitiam percipimus, quæq; digno-
scimus, sitne verum, an falsum, quod dicitur. Ob
hanc rem tanta est inter verum in ratione positũ,
& hominis intelligentiam consensio: vt quod ra-
tio falsum esse demonstrat, intellectus vt verum
iudicare non possit: & quod turpe esse, & malum
ostendit, tanquam honestum, & bonum prosequi
nequeat: & quoties homo fallitur pro vero falsum
amplexus, idèd labitur, & errat, quia falsum ei vt
verum apparet: quapropter ne decipiatur, opus
est, vt intentum, & vigilantem animum adhibeat,
rerum differẽtias duce ratione expendat, vt sic du-
ctu rationis, tãquam veri luminis fulgore dijudi-
cet, sitne verum, an falsum, quod dicitur, sitne ma-
lum, an bonum, quod fit: ita, vt quod ratio natura-
lis verum esse docet, & quod bonum, ostendit, id
amplectatur, & teneat: & quod falsum esse, & ma-
lum

Proœmium.

lum iudicat, id totum improbet, & respuat. Tra-
ctaturi igitur in hoc opusculo de veritate, & probi-
tate legum, vt veram, rectamq; legem, & dignam,
quæ eligatur, & obseruetur ab omnibus, cogno-
scemus, rationẽ ducem sequi debemus: cuius præ-
uio illustrati lumine videbimus, quæ sit vera, & re-
cta viuendi lex, quæ item falsa, vana, & hominum
deceptrix: & vt hoc meliũs intelligatur, laponio-
rum sectas, & leges principio tractabimus: vbi ve-
ritas eorum, quæ in hac laponensium sectarum, &
legum confutatione tradentur, firmis rationum
præsidijs muniatur: vanitas verò, & falsitas eorum,
quæ in hisce sectis, & legibus detegentur, menda-
cia, fraudes, commenta, & fabulæ, argumentis ve-
rissimis confutabitur. Nihil dicetur, quod iniuria
aliquem afficiat, vel offensione lædat: sed potiũs eo
animo, vt planè omnes intelligant, quid differat
inter verum, & falsum: hoc euim vnum sollicitè
curamus, & magnopere cupimus, vt vniuersi ve-
ram, rectamq; vitæ legem amplexi eam se-
ctentur, & teneant viuendi normam, quæ
saluos eos ad optatissimum sempi-
ternæ vitæ finem rectissimè

perducat.

Catechismus Iaponensis
CONCIO PRIMA, IN QVA OSTEN-
ditur, vnum esse primum principium intelli-
gentia præditum.

PRIMA omnium quæstio, quæ nobis occur-
rit, & in qua veluti quodam naturæ impul-
su incitati summa ope, & studio nituntur
homines veri aliquid, & certi inuenire, ea
est, sitne aliquis primus, & summus mundi
opifex, & autor, cuius nutu, vi, & potestate tota hæc rerū
vniuersitas procreata sit: & an summus ille mundi prin-
ceps res humanas curet, & hominum genus administret, &
regat, ita vt piorum, & impiorum rationem habeat: & bo-
nos pro bene gestis operibus beneficijs, & præmijs remune-
ret, & improbos supplicijs meritis, & debitis afficiat: &
in præfenti, vel in futuro seculo reddat vnicuique prout
bene, vel malè se gerit, aut meritos honores, aut pœnas.
Hæc quæstio, vt quæ vehementer omnium hominū interest,
quò quisque suam vitam bene, rectèq; instituat, ita est in
omnium animis naturaliter insita, & impressa, vt nullæ
penitus sint nationes, & gentes, à quibus non fuerit accu-
ratè tractata, & disputata diligenter. Id apertè testantur
tot, tantaq; scriptorū volumina, tam varijs, & diuersis vbiq;
hominum linguis de huius quæstionis tractatione confecta:
nec est vlla hominū natio tam barbara, tam rudis, & ignara
rerū, quæ ductu rationis, seu quodā luminis radio illustrata

non

non intelligat, necessariò constitui debere vnum primum, &
summū rerū omnium principium, à quo suum ducat initiū,
& originem habeat totus hic mūdus, & quidquid eius cōple-
xu vastissimo continetur. Ceterum in hoc primo rerum prin-
cipio inquirendo in tribus maximè cernimus homines dissidere:
primo in huius principij vi, & natura siue substantia docēda,
quidam enim sic, alij aliter tradiderunt. Secundo in ratione
explicanda, qua primum principium rebus omnibus cōmuni-
cat vim, & naturam, qua constant, & sunt: nam quisque hac
in re id dixit & docuit, quod sibi probabilius videbatur. Ter-
tio in exponendo vltimo omnium hominum fine, in quem vni-
uersæ vitæ nostræ actiones referuntur: & quem nosse natio-
nes omnes, & gentes summo semper studio curarūt: nimirum
an huic vitæ præfenti alia succedat, in quā homines huius se-
culi munere, & officio functi transferantur: & an primus, &
summus rerum omnium opifex prouidentiam rerum humana-
rū habeat: an administret, & regat hominum opera: an curet,
qualis quisq; sit, quid boni admittat, quid mali agat, quid eli-
gat, ac probet, quid respuat, & fugiat: ita vt in hoc præfenti
vel in alio futuro seculo vnumquemq; pro meritorum ratio-
ne, vel beneficijs, & præmijs, vel supplicijs, & tormentis affi-
ciat: & in hac vltima quæstione fuit semper lōgè maior, quàm
in ceteris difficultas. De his etiam quæstionibus sectæ Iapo-
norum, & leges aliquid tractant: quæ quauis multæ sint,
& inter sese discrepantes, & tam confusè de hisce rebus agāt,
& disputent, vt vix percipi, & intelligi queat, quod dicitur,

☞

Catechismus Iaponensis

Et sententiam subinde variant, & mutant: omnes tamen in vno verbo communi opinione consentiunt, nimirum Gonijt, quod duo significat, veritatem, & veritatis speciem, id est verum, & apparens. Alij namq; rerum tantum specie ducti id consuetantur, quod foris apparet, & cernitur, ac dicitur: alij verò quod intus latet, amplectuntur, quam ipsi veritatem appellant. Quod autem ad opinionem eorum, qui rerum faciem extrinsecus apparentem sequuntur, spectat, cõmunis est omnium sententia, in qua fuisse Xaca, & Amida, & alios eiusdem generis Fotoque legimus, esse quaedam certa, & distincta loca in quatuor mundi plagis, & partibus constituta: quibus in locis quotquot habitant, letam, & fœlicem vitam agunt, suisq; rebus satiati, & contenti sunt, & vniuersas Iaponiorum leges tulisse Fotoque, quas qui obseruant, & colunt, quum primum ex hac vita discedunt, ea loca petent, & ibi renascentes Fotoque mutabuntur in formas triginta duabus figuris donati, & octoginta qualitatibus affecti, quibus præditi in omnem æternitatem viuent læti admodum, fœlices, & sua sorte contenti. Aiunt insuper in hæc loca fœminas admitti non posse, vnde eas, quæ prædictarum legum obseruatione, & cultu saluæ fient in viuorum formam, & figuram solitas transferri, eoq; fœminæ sint natura detestabiles, execrandæ, & immundæ. Docent item eos, qui instituti, & informati à Fotoque prædictas leges violauerint, quum ex hac vita presenti migrant, in alia quaedam inferorum loca delabi, quæ sex esse dicunt, & ibi sex pœnarum genera passuros, nec

Christianæ fidei.

5

nec vnquam in posterum ab illis cruciatibus, & supplicijs libera uolos: & quauis de hisce rebus vnaqueq; Iaponiorum secta loquatur, vt vult, communi tamen consensu quicunq; extrinsecam rerum faciem sectantur, in hoc, quod diximus, conueniunt, & hanc opinionem rudes, & vulgares homines amplectuntur. Porro quod attinet ad sectas eorum Iaponiorum, qui intus latentem, vt ipsi putant, & dicunt, rerum veritatẽ sequuntur, tametsi inter eos nonnulli sunt, qui prædictam de extrinsecus apparenti rerum specie, opinionem profitentur, alij tamen eam sententiam præmittunt, & negligunt: suumq; omne studium, & operam collocant in meditando, abijcietes omnem prorsus disciplinam, quæ in verbis, & sermone consistit: huic sese totos exercitationi addicunt, & dedunt, quam suo proprio vocabulo Soquxin, Soqubut vocant, quod significat cor, Paradisum, & inferos tollunt, hoc est beatam bonorum in cœlis sedem, & sempiternam perditorum hominum apud inferos pœnam, dicentes vnum esse principium rerum omnium primum, & summum: quod in rebus singulis inest: & tam ipsorum hominum cor, quàm reliquorum omnium intimum nihil ab eo principio differre: omnia item quæcunque sunt, quum dissoluuntur in vnum, & idem principium reuertuntur, quod ipsi dicunt Ixin, quod fuit ab omni æternitate vni, clarum, & lucidum, ab omni decremento, & incremento alienum, figura carens, ratiocinationis experta, vitam agens otij, quietis, & tranquillitatis plenissimam. Hoc rerum principium, quod dicunt vnicum, & singulare Xin quidam appellant vnicum, & eximium, singularem, ac verum Fotoque: alij vocant

B

toro

cor: alij primam rationem, vel purissimam sententiam: alij esse dicunt gradum claritatis: alij Dainichi Caquuo, quod significant, magnum Solem, & Regem intelligentem: alij veritatem caelestem vnicè claram, & perspicuam: alij veram substantiae, & accidentium imaginè: alij sempiternū Annida, alij Ippoquuo significat verbum subitò productū: alij veram absque dignitate personam: alij per exiguam sermonis mutationem in loquendo factam, quales sunt ij, qui apud eos Cami nuncupantur, appellant Qunitoco Tachinomicoto: alij, qui Philosophi apud ipsos habentur, quales sunt Coxitoxi, vocant Quiobunodaido, quod significat maxime, & longissimæ viæ confectorem. Quod verò pertinet ad merita hominum supplicia, vel præmia aiunt, eos, qui in hac vita præsentia ad perfectam primi principij notitiam, & intelligentiam peruenerunt, perfectam Fotoque, & successorum eius gloriam, & honorem assequi: eos verò, qui nūquam ad absolutam primi principij cognitionem pertingunt, ex vno inferiorum loco in alium renascendo commigrare: in alio autem seculo omnes in illud primum rerum omnium principium redire, quod vocant Ichibutxo, inter inscitiam, & sapientiam nullum esse discrimen, inquirunt: & quum ad hoc inquirendum, & examinandum venitur, continuo dicunt, malum, & bonum non esse duo, inter prauum, & reclusum nullam esse distantiam.

Quod attinet ad primam Iaponiorum sententiam, quæ foris tantum apparentem rerum speciem constituit, nihil est, quod in ea confutanda immoremur: siquidem vt ex ipso vocabulo

de

deduci facile potest, planè constat, quidquid in ea dicitur, solum esse apparens verum, nihil in se firmi, & solidi, nihil certi, & veri habens: nam (vt ipsimet Bonzi, qui sui sententiæ magistri, & doctores sunt, apertè fatentur) totam de Cami, & Fotoque disciplinam propter rudes, & inscios rerum homines, captu, & ingenio imbecillos, esse compositam, vel potius confictam: non quod aliquid eorum, quæ in ipsa docentur, verum sit. Quamobrem siquidem id, quod docet, ipsi dissolunt, & confitentur ingenuè, esse falsum, & solum apparens, & propter eos tantum compositum, & fictum, qui imperiti, & ignari sunt, nihil est, quod anxij, & solliciti simus in huius doctrinæ falsitate ostendenda: nam si falsum, & vanū est, quod docetur, quidquid in eo intus continetur, & latet vt falsis mendacijs innixum, falsum & vanum esse, conuincitur. Insuper ea, quæ de Cami, & Fotoque referuntur, tam ridicula sunt, tam absurda, tam sibi inuicem repugnantia, & ex numero eorum, quæ fieri nulla ratione queunt, vt facile constare possit, ea omnia esse vana commenta, inanes fabulas, confictas rerum narrationes, quæ scæminas dūtaxat, & rudem plebem deceant: quoniam verò in alio loco non nihil de hac doctrina dicemus, ostendentes rationes, & causas, ex quibus ortæ aniles de Cami, & Fotoque fabulæ irrepserunt in mundum, eam in præsentia silentio præteribimus, & de ijs tantum differemus, quæ Bonzi in Iaponiorum secta docent, quæ quod intrâ res latet, sequitur, & tenet, quam ipsi veritatem appellant.

¶ Hæc doctrina, vt liquet ex ijs, quæ suprâ sunt à nobis iam

B2

di

dicta, ad quatuor puncta potissimum redigitur, in quibus videtur tota consistere. Primum est, secundum eam vnum esse primum rerum omnium principium, quod multis, & varijs nominibus appellat, vt etiam supra diximus: quod item principium aiunt esse omni ex parte perfectum, sapientia predictum, sed nihil intelligens, eoq; in summa quadam quiete, & tranquillitate vitam traducat, nihil curans ea, quae in hoc mundo geruntur instar hominis, qui quod acriter in rem vnam mentis aciem intēdat, aliud non cogitat, nihil de reliquis aduertit. Secundum est, hoc primum & summum rerum omnium principium in rebus singulis inesse: cum ipsisq; suum esse comunicat, ita vt res ipse vniuersae cum illo primo principio sint idem: & in illud vnum principium cūcta, cum finiuntur, & desinunt, reuertantur. Tertium est, intimum hominis cor esse vnam, & eādem rem cum illo primo rerum principio, & cum homines intereunt, ipsorum corda prorsus perire, & absumi, superesse tamē in eis illud primum principium, quod vitam ipsis antea cōferebat. Hinc consequitur secundum hanc doctrinam non aliam huic vitae praesenti succedere: neq; post hanc hominum vitam vllum esse benefactorum praemium, aut vllū malefactorum supplicium. Quartum est, posse hominē in hoc seculo summum ipsum primi principij gradum, & locum adipisci, & tenere: ad amplissimam illius maiestatem, & dignitatem ascendere: eo quod possit in hac vita meditādo, & perfectē cognoscēdo principium rerum ad summam illam vitam tranquillitatem, quam habet in seipso primum principium, peruenire: & hoc esse omne bonū, quod possit homo cōsequi,

¶

¶ & donec hoc adipiscatur meditādo, & cognoscēdo perfectē, continuo motu agitur, & ex vno inferno in alium subinde transfertur in nulla re quietem adeptus.

¶ Porro vt videamus, quanta sit totius huius doctrinae falsitas, & quanta in ea insit hominum inscitia, eam primum ob oculos posuimus, nūc quatuor predicta puncta argumētis, & rationibus adhibitis examinabimus: & in singulis tractādis tria potissimum agemus: primo clarē, & apertē vana esse, & falsa, & nullo modo constare, quae dicunt, aut fieri posse, monstrabimus: secūdo ostendemus, quae sint rationes, & causae, quibus in tam falsas opiniones, & tam multos errores inciderint: tertio nos eam, quae complecti debeat, veram, firmam, & solidam doctrinam trademus.

¶ Initio primo pūcto sumpto, planē liquet, paucissima esse, quae de primo, & summo rerum principio huiusmodi Iaponiorum seclae tradiderūt: & ea, quaecūque de illo docēt vana, et falsa esse, et imperitē dicta, duabus praecipuē rationibus cōuincitur: primo eorum inscitiam coarguit dogmatum, et sententiarum paucitas, quae de predicto rerum omnium principio tradūt: nihil prorsus clari, & aperti docent: nesciunt ad interrogata respondere: quaestiones soluere: obiecta diluere: confirmare sua: omnia vnico verbo putant, se dissoluere dicentes, hominum non interesse huius principij vim, & naturam perscrutari inquirendo, aut disputando velle: quod totum manifestē constat, ex ignoratione profectum, & natum. Secundo, quia quidquid de hoc primo principio dicunt, facile reijcitur, facile confutatur: defendere, & tueri nulla ratione que

queunt: hinc aperte deducitur, eos nescire prorsus, quæ docent, aut aniles fabulas, & superstitiones vanas esse eorum sententias. Quare, quum ipsi huius primi principij vim, & veritatem ignorent, sese alijs submittere deberent: & ab ijs discere, qui de primo principio veriora, solidiora, & certiora dogmata constituunt: quicq; claris, & apertis rationibus ea tuentur, & comprobant: est enim rationi admodum consentaneum, vt qui ignari, & imperiti rerum sunt, dirigantur, & discant ab ijs, qui scientia, & doctrina præstant, & valent. Cæterum vt ad horum probationem veniamus, & quæ in primo puncto docent, tractemus, clarè monstratur, falsum esse, quod dicunt, hisce rationibus subiunctis. Prima, quia ipsi inquit, primū rerū principium esse omni ex parte perfectū, sapientia præditū, sed nihil intelligens: quod planè ridiculū est, & aperte cum recta, & vera ratione pugnans, neque secū penitus coherens: nam si sapientiā habet, qui fieri potest, vt nihil intelligat: cum sapientia sit rerū, vel altissimarū causarū notitia sublimis, vel cū sapientia sit perfectā rerū cognitio per rationes, & causas altissimas, ex quibus oriuntur effecta, & cætera procreantur. Item sapientiæ est res quasq; dirigere, & earum causas suo debito ordine, & dispositione collocare, vt ex eis probè digestis effecta singula consequantur. Qua igitur ratione percipi potest, vt quis sapientiā habeat, & non intelligat: Insuper sapientia propriam in mente, & intelligentia sedem habet: & sicut figura corporū non potest in alia re, quàm in quantitate consistere: sic sapientia absque mente, & intelligentia esse non potest. Ob eamq; rem solus

in

inter animantia homo sapientiā habet, quoniā solus inter reliqua animalia mente, & intelligentia constat: quare sequitur, vt primū rerum principium, siquidem est sapientia perfectū, sit quoq; intelligentia præditum: quod si sapit, intelligat etiā oportet.

¶ Secunda ratio est: id quod in primo puncto docent, pugnat omnino cum eo, quod in secundo tradunt: nam in secundo docetur, primum rerum principium in rebus singulis inesse, quibus naturam, & substantiam præstat, qua sunt, vires, & facultates confert, quibus mouentur, & agunt: at in hac rerū vniuersitate plurima sunt, quæ intelligentia pollent: rerum notitiā, & cognitionem habent: primū igitur principium intelligentia, & cognitione viget, ac præstat: alioqui enim procreatis ab eo rebus cognoscendi, & intelligendi vim cōmunicare non posset: neque enim vllus id conferre, dareuē potest, quod ipse re, aut potestate non habet. Item siquidem primum principium rebus singulis vires, & facultates, quibus præditæ sunt, & quibus vel mouentur, vel agunt, subministrat, & in ipsis omnibus inest, necesse est, vt eas probè cognoscat, vt videat, quid his rebus, quid illis communicet: quid has deceat, quid illas: non enim vt experimento didicimus, res omnes eisdem viribus, & facultatibus donantur, & constant.

¶ Tertia ratio est: primum rerum principium, vt ipsi quoque docent, est omnibus numeris, & partibus perfectum, & ita est reuera dicendum, quoniam tribuit rebus singulis perfectionem, quam in seipsis habent: oportet igitur, vt intelligentiam habeat: alioqui enim summa omnium perfectione careret:

sic

siquidem intelligēdi vis, & facultas est omnium perfectiorum maxima, quæ in rebus cōditis sunt: ideo enim homo animal natiuum est perfectissimus, quia solus inter animantia mente, et intelligentia præstat.

¶ Quarta ratio est, quoniam si primum rerum principium, ut ipsi dicunt, nihil intelligit, sed in quiete quadam perpetua, et tranquillitate viuit instar hominis nihil cogitantis, nihil intelligentis: aut hoc ideo est, quia vim, & facultatem intelligendi ratio habet: & tunc omnis intellectus, mentis, & rationis est expertus, imperfectum maximè, & parum à lapide, & saxo distans: aut vim, & efficaciam cognoscendi habet: nihil tamen intelligit, quia alia non curat, omnia negligit, & occupari in cæteris non vult: & tunc vel inertissimam, & desidiosissimam in otio vitam aget, vel somniculosam per somnum omnibus rerum curis, & negotijs vacuam, & erit principium stolidum, stupidum, & hebes.

¶ Quinta ratio est: si primum principium nihil intelligit, ei igitur conuenire non possunt, quæ de eo in ipsorum doctrina traduntur: non enim vocari potest certus quidam claritatis gradus, vel prima, & summa ratio, vel purissima sententia, vel cœlestis veritas singulariter clara, vel vera vita: quibus ipsi nominibus appellant: nam veritas, claritas, ratio, et sententia purissima in mente, & intelligentia propriam sedem, & suum domicilium habent: qui verò mente, & intelligentia vacat, nihil horum prorsus habere potest: idcirco, ut planè constat, bene consequitur, secum ipsos in doctrina pugnare, aduersa, & contraria docere: & falsam penitus, &

abs

absurdam sententiam, & disciplinam ipsorum esse, clarè ratione conuincimus.

¶ Ceterum quoniam nonnulli sunt, qui primum, & summum rerum omnium autorem, à quo sit tota hæc mundi moles fabricata, temerè inficiantur: ostendemus modò alijs productis in medium rationibus firmissimis, quæ hominis ingenium, & intellectum satis clarè conuincant: esse necessario ponendum vnum primum, & summum rerum principium, quem rerum conditorem, & creatorem vocamus, à quo procreata est pulchra, & magna hæc rerum vniuersitas, quem mundum ab ornatu appellamus. Item hunc mundi fabricatorem, non solum quomodocunque cognoscere, sed perfectissimam etiam intelligentiam omnium rerum habere: ut sic eisdem omnino rationibus tam ij, qui negant, esse primum rerum principium, quàm ij, qui docent, esse quidem, sed nihil intelligere, coarquantur.

Prima ratio est. Quum innumere sint in toto terrarum orbe nationes, omnes, aut saltem ferè omnes confitentur, esse diuinam aliquam vim, diuinumq; Numen: quod pertimescunt, & horrent gentes, cum mala perpetrant: quod precibus placant, quum sibi iratum esse arbitrantur: cuius opem, & auxilium implorant, quum ærūnis: & calamitatibus affliguntur. Et quauis multi homines in vera huius primi, & summi Numinis notitia inquirenda, & docenda fallantur: ipsa tñ ratio, & natura cogit, & docet omnes asserere, esse in cælis huiusmodi vim, potestatem, & Numen, quod ipsi quoque Chinæ, & Iaponij fatentur, & nominant Tendo. Hunc

C

sum

summū mundi præsidem reformidant: hunc inuocant: ad huius præsidium malis vexati confugiunt: credūt enim, res humanas ab eo probè cognosci. Porrò cū hanc in hominū animis, & mentibus natura notitiam impresserit, fieri nequit, vt falsa sit: neque enim quod naturalis ratio præscribit, falsum esse potest: siquidem veritas nihil aliud est, quàm notitia, qua res talis esse cognoscitur, & iudicatur, qualis est in se ipsa: quare concluditur, esse necessariò ponendum vnum primū, & summū mundi principē, & dominū, qui res omnes finxit, & condidit: quiq; intelligit, ac nouit quæcūque in hoc mūdo geruntur.

Secūda ratio est, nullo pacto intelligi potest, vt idem seipsum gignat, aut faciat: alioqui enim esset, antequam esset: ideoq; quum primū rem aliquam factam esse, cognoscimus: vt verbi gratia, domū, nauem, picturam, imaginem, aut aliquid aliud simile: statim intelligimus, non ipsam seipsam fecisse: sed aliquem autorem, & opificem fuisse, à quo effecta res illa sit: & quò artificiosius, pulchrius, accuratius, & melius illud est factum, eò artificem peritiorem, præstantiorem, & meliorem esse, intelligimus: quare, siquidem totam hanc mūdi structuram videmus tam magnam, & vastam, tam ornatam, & pulchram, & tam bene vndiq; compositam, non aliud profectò capere possumus, aut iure debemus, quàm tanti operis artificem, & conditorem esse maximum, optimum, sapientissimum, & summè perfectum.

Tertia ratio est, ipsa natura duce cognoscimus, quoties res aliqua bene est ordinata, & sapienter disposita: fuisse aliquē

pe

peritum, & sapientem compositorem: vnde statim atque domū aliquam intramus, & singula suo ordine rectè digesta conspiciamus, expensa humi peristromata, tapetia depicta, optimè strata cubilia, hortos pulchrè compositos, arma suo loco disposita, & reliqua supellectilia cultè, distinctè, & ordinatè collocata, intelligimus, esse aliquem, qui illa omnia sapienter, & ornatè disposuit: at in hoc mundo videmus admirabilem omnium rerum ordinem, & concordiam: certos, & constantes solis, lune, reliquorumq; siderū cursus, atq; circuitus: terram, aquam, aerem, & cetera omnia suis in locis, ac proprijs sedibus comorantia: est igitur aliquis, qui hæc omnia rectò hoc ordine constituit: quiq; non solum intelligat, sed etiā qui mente, & sapientia excellat.

Quarta ratio est: nihil est, quod inanimū, & vitæ expers cū sit, in suo naturali loco consistens moueri queat à se: sed impulsu agitur externo, quoties inde, vel ibi mouetur: at motus ex alio extrinsecus aduenire certo, & stato ordine non potest, nisi ex aliquo, qui intellectu præditus sit: sicut quum contemplamur ratem in vastissimo pelago expansis altissimis velis suum rectum, & firmum tenere cursum ad nulla saxa, & scopulos appulsam, intelligimus, scientissimum aliquem esse in nauī rectorē, qui eam optimè gubernet, & moderetur: quanuis neminem nauigio veclum videamus: at nos solem, lunam, & reliquas cælorum stellas perpetuo circū volui videmus suis proprijs in locis, ac sedibus, rato, & stabili ordine tantam in has inferas mundi partes efficientiā habentes: intelligere ergo iure debemus, & confiteri cogimur,

C2

esse

esse aliquem in cælis præsidem, atque gubernatorem: qui tam reòlo, fixo, & constanti ordine mouet eos: licet illum nostri corporis oculi non cernant: & hunc mûdi reòlorem, & prin-
cipem, mente, & intelligentia præstare.

Quinta ratio est: si res singulas perlustremus, & rogemus eas, verbi gratia, homines, & cæteras animantes, herbas, ar-
bores, & reliquas terræ stirpes, vnde procreatæ sunt? & quomodo in hanc mundi lucem prodierunt? & quis ipsis vi-
res, & facultates tam varias, & diuersas, & tam suis natu-
ris congruentes, & commodas præstiterit? respondebunt sa-
nè, se ex suis parentibus, aut seminibus progenitas: & pa-
rentes ex suis alijs maioribus procreatos, & semina ex alijs
herbis fuisse generata: quod si vltra progressi, queramus, vnde
nam illa orta fluxerunt, dicent, se ex alijs, & illa item ex
alijs prodijisse: & sic tandem ad primam rerum originem ve-
niemus: nam cum in infinitum progressio esse non possit: ne-
cesse est, primos aliquos homines extitisse, prima animantia,
primas herbas, & primas arbores, ac stirpes: quæ ex alijs ho-
minibus, animantibus, plantis, aut seminibus orta non fue-
rint: quapropter fateri debemus, esse vnum rerum conditorem,
qui primos illos homines, animalia, & stirpes effinxerit:
siquidem prima illa seipsa gignere, aut efficere non potuerunt:
& omnium prima cum fuerint, ex alijs formata non sunt:
oportet etiam, hunc rerum primarum autorem sapientia ma-
xima vigere: vt qui nouit omnibus procreatis rebus tot, ac
tantas vires, & facultates conferre earum naturis maximè
congruentes.

Sexe

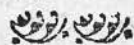
Sexta ratio est: omnia, quæ in rerum natura consistunt, ad
suos propositos fines diriguntur: qui ipsis sunt proprii, & suis
naturis conuenientes, & apti: neque verò ipsæ res, cum par-
tim vita, partim sensu, partim ratione, & intelligentia ca-
reant, intelligunt fines, aut media suis finibus accommodata:
quemadmodum cernimus, vermiculos sericum conficere tanto
ordine, vt debitum sibi finem assequantur: araneolas tam be-
ne, & industriè telas, & retia texere, quibus postea susten-
tentur: sic etiam volucres videmus nidos fingere, atque con-
struere: & stirpes suis radicibus terræ affixas ex succo ab
ea tracto nutriri: mox primo frondes emittere, quibus flores,
fructusq; suos operiant, tueantur, & seruent: quæ postea flo-
res edunt, & tandem fructus proferunt, vt sic demum con-
stitutos sibi natura fines consequantur. Hunc eundem mo-
dum, & naturæ cursum cætera retinent. Porro cum ipsa non
intelligent, quod faciunt, nec fines eos, ad quos naturæ im-
pulsu feruntur, agnoscant: fieri nequit, vt per seipsa ad fines
debitos dirigantur: nec esse potest, vt appositis, & idoneis ad
fines adipiscendos medijs vtantur: ob eamq; rem fateri, neces-
se est, esse aliquem naturæ opificem, & Dominum, qui hanc
in rebus omnibus vim, & impetum impresserit: quiq; singu-
las ad certos, & destinatos fines direxerit. Nam quæ sagittâ
rectâ ad propositum scopum tendentem videmus, ab aliquo
sagittario perito emissam cognoscimus, vt sit natura veluti
sagitta, vel iaculum præstitutum sibi finem rectâ petens. At
quoniam medijs ad finem aptis vti non possumus, nisi ratio-
ne, & intelligentia ducamur, necesse est, vt ijs, qui vniuersa
tam

tam ordinatè, & distinctè ad fines naturæ debitos dirigit, ac refert, summa, & infinita intelligentia præstet.

Septima ratio est: quoniam exemplo melius demonstratur, quod dicitur: fingamus, nos globum, & spheram videre: ubi depicta sint sol, luna, & reliqua sidera cælis infixa tanta artis industria factam, ut per seipsam in circulum moueretur: & planetae in ea, errantesque stellæ eosdem exitus, contrarios occursum, & occasus haberent, quos nunc in cælis retinent: & dies, menses, horæ, & reliqua anni tempora non secus, atque in cælis apparent, describerentur in ea: ut multi literis prodiderunt, olim effectam fuisse in vrbe Roma ab eximio, & insigni quodam artifice, qui Possidonius dicebatur: profectò nemo fuisset tam barbarus, & rudis, qui tanto artificio formatam spheram contemplans, non statim intelligeret, artificem illius intellectu plurimum præstitisse. Quamobrem cum hanc ingentem, & pene immensam mundi spheram cernamus tanto ordine, & concordia procedentem: quis est, qui in dubium reuocare queat, sit ne aliquis artifex, qui in hac sphaera tantum ordinem, & concentum posuerit? cum ipsam videamus tam admirabilem, & pulchram, tam sapienter, & artificiosè exornatam: profectò qui dubitat, num hæc sphaera ab aliquo effecta sit, aut num is, qui ipsam construxit, mentem, & intelligentiam habeat: se potius stultum, rationis, & intellectus expertem prodit, quam dubium, an sit, huius tantæ sphaeræ artifex, & an sit sapientia præditus. Quibus omnibus rationibus, & argumentis clarè conficitur, falsum esse, & penitus absurdum, quod

quod Iaponiorum sectæ in primo puncto de summo rerum principio docent, ex quo tota huius mundi coagmentatio profuxit, nihil intelligere: sed in perpetua quadam quiete, & tranquillitate vitam agere: nec res humanas curare: nec ijs, quæ in mundo geruntur, aliquid providere. Imò sanè ex hoc ipso, quod dicunt, & ex ordine, consensu, & motu rerum constanti, qui in singulis manifestè cernitur, & ex cæteris, quæ supra iam diximus, planè concluditur, non solum ponendum esse primum, & summum rerum principem, ex quo sit procreatus hic mundus: sed etiam illum summæ, & perfectæ intelligentiæ compotem: qui res vniuersas intelligit: qui singulorum curam, & administrationem habet: quiq; omnibus tribuit, quod ipsorum naturis est debitum, & commodum. Hinc etiam consequitur, ut primum rerum principium totum hunc mundi globum regat, & seruet: nam quum eximium, & summum intellectum habeat, nullæ ipsi occupationes possunt aptius conuenire, & attribui, quam illæ, quæ sunt omnium maximæ, perfectissimæ, & præstantissimæ: quales sunt, res vniuersas, quæ toto mundi ambitu continentur, sapienter moderari, curare, regere, & conseruare: quamuis, ut infra dicemus, tanta est eius potestas, & sapientia, ut nullis prorsus negotijs, & occupationibus impeditus totum mundum conseruet, & gubernet.

Catechismus Iaponensis.
CONCIO SECVNDA.

Superiore concione vidimus errare, & decipi Iaponiorum sectas in eo, quod duo in primo puncto de summo rerum principio dicunt, nimirum, primum mundi principium nihil intelligere, & nihil penitus curare hominum res, & reliqua, quae in mundo contingunt: vbi clarè, vt prædictum est, oppositum monstrauius. Præsenti concione modò causas, & rationes tractabimus, ob quas in tam magnum errorem, & inscitiam prolapsi sunt: deinde veram, solidam, & certam doctrinam, quae de primo rerum principio teneri debeat, proponemus. Quoad primum: causa, ob quam in tam magnum errorem deuenerunt, hæc vna fuit: omnes homines semper hætenus crediderunt, primum rerum principium esse in seipso beatum, & summè perfectum: & ob eam rem in perpetua quadam quiete, & pace consistere: Bonzi verò Iaponiorum non bene callentes, qualis nam esset ista pax, & vitæ tranquillitas, atque perfectio, cum ex altera parte conspicerent, quidquid ratiocinando percipitur, laboriosè nimis, & imperfectè cognosci: rati item rerum humanarum curam, & eorum, quae in mundo accidunt, administrationem esse huiusmodi, vt primo principio quietem, & tranquillitatem adimeret: vel aliqua ex parte minueret: molestiam ei, & sollicitudinem pareret: intelligentiam ab eo, & rerum notitiam sustulerunt dicentes, ipsum nihil curare res, & gesta mortaliū, sed in iugi quadam quiete vitam traducere, nihil cogitan

tantem, nihil prorsus intelligentem: vt igitur omnem ab eo laborem, & molestiam depellerent, & ab omni cura liberarèt, inscium, otiosum, & ignauum posuerunt. Ceterum horū opinio ex inscitia, & ignoratione manauit: non enim intellexerunt, duas esse intelligendi rationes, & duos etiam aliquid operandi modos: vna cognoscendi ratio est per ratiocinationem, quae est hominum propria: & hæc laborem, & molestiam adfert: & semper imperfecti aliquid habet admixtum. Altera intelligendi ratio est citra vllam ratiocinationem: qualis est notitia omnis ea, qua res obiecta vt in seipsis præsentis cognoscuntur: quae verè tunc inest, quando res veluti præsens cernitur: & hæc intelligendi ratio est perfectissima, ab omni molestia, & labore aliena: quoniam quidquid sic intelligitur, ante præsentiam, & conspectum propositum est: ita vt mens intelligendo saturata, contentaq; sit, nullis curis, aut laboribus in cognoscenda defessa. Sunt item duæ efficiendi, seu operandi rationes: vna, quae machinas, & operum instrumenta adhibet, vt solent homines ad mouere, cum aliquid fingunt, componunt, aut formant: & hæc imperfectorū opificum est: ac laboris & defatigationis plurimum habet: altera est, quae nullis machinis, nullis instrumentis adhibitis ad agendum vtitur: sed res fit solo nutu, imperio, & potestate facientis: quia adeò potens est, vt quidquid velit, possit efficere, complere, & ad exitum perducere: & hæc faciendi ratio est cum summa oblectatione, & infinita perfectione cōiuncta: omni caret lassitudine, & molestia: primum igitur, & summum rerum principium non habet illam primam, vel

D

in

intelligendi, vel operandi rationem, sed secundam: ob eamque rem est summè beatum, summè perfectum: quod quia Iaponensium seclorum doctores non distinctè cognouerunt, primū rerum autorem intelligentia, cura, & administratione mundi priuarunt: & cum otiosum, ignauum, & imperfectum penitus reddiderunt.

Porro vera, & certa de primo rerum principio doctrina hæc est: ipsum esse substantiam quandam spiritalem ab omni prorsus corporis genere, & ratione seiunctam, & alienam, sua natura, & operatione perfectissimam: longe sublimiorem, quam ut ab homine vlllo aut intelligi, aut cogitari, queat: æternam, omnis principij, & finis expertem: quoniam ipsa & temporij principium attulit, & ijs omnibus, quæ in tempore consistunt: quæ ex nihilo hunc mundum effinxit, & condidit, & tandem quacunque in ipso cernimus: & singulis eas vires, & facultates distribuit, quæ suis naturis maximè congruebant: ipsa item perfectiones vniuersas, quas rebus singulis communicauit, in se continet gradu quodam multò nobiliore, & præstantiore: quoniam ipsa est omnis perfectionis, & ordinis summa, & prima regula, & norma: idcirco etiam necessariò vitam habet, & intelligentiam: & præter modum sapientia, & consilio pollet: ut clarè, & apertè cognoscitur ex pulchritudine, perfectione, ordine, & concentu, quem in rebus omnibus impressit: ipsa item intelligendo ratiocinatione non eget, nec uti potest: neque enim rem vllam prius nouit, quàm aliam: vniuersa habet ante suam præsentiam, diuinū aspectum, & intelligentiam proposita: & sic omnia simul vnico,

vnico, & simplici mentis intuitu agnoscit. Quare nulla est in ea intelligentia temporis vicissitudo: nulla ibi sunt temporum differentie: nihil ibi præteritum, nihil futurum: vitam habet in omnem æternitatem perpetuam: in qua semper habet cuncta sibi præsentia: quauis res in se ipsis sibi inuicem succedant, & procedente tempore elabantur, atque mutantur: suo diuino nutu, & potestate operatur quidquid vult absque vlllo instrumentorū ministerio: idcirco omnipotens est: potest enim efficere omnia, quæ sibi placent: vnde in summa quiete, & tranquillitate degit: summa cum incūditate, & sicantitate intelligit, curat, & administrat vniuersa, quæ in hoc mūdi cōplexu cōcluduntur: rebus singulis consulit, ac prouidet, prout ipsa natura exposulat: nec tñ vnquam molestijs, vel laboribus defatigatur, defatigariuè potest: & quia est principium in seipso vndiq; perfectū, cōtinet rerū omnium perfectiones, vires, & facultates: & inde cōsequitur, ut sit omni iustitia, & equitate, misericordia, benignitate, & bonitate plenissimū: est deniq; summū, & infinitū bonū, fons, & origo omnis bonitatis, & perfectionis. Ceterum omnes huiusmodi virtutes, & perfectiones sunt in ipso primo principio longè aliter, quam sunt in hominibus: nam in eo est scientia absque ratiocinatione: consiliū absque inquisitione: operatio absque vllis instrumentorum præsidijs: amor absque vlla animi perturbatione: iustitia sine vlla debiti obligatione: misericordia sine vlla animi commotione: est vbique nullis locorum spatijs circumscriptus: est semper nullis temporum interuallis conclusus: est magnus, & tamen omnis quantitatis est expertus: demum omnes virtutes,

Et perfectiones in gradu lōgè nobiliore, & sublimiore cōtinet, quàm quomodo in mortalium hominum genere reperiūtur: hoc primum rerum omnium principiū iure Deum vocamus, quo nomine significatur is, qui cuncta curat, prouidet, moderatur, & regit: tribuitque singulis, prout videt eorum naturæ expedire.

Rationibus modò ostendemus, verum esse quidquid de primo rerū principio tradidimus, quod deinceps hoc nomine scilicet Deum appellabimus. Quod igitur ipse nimirum Deus totū hunc mundum condiderit, ex argumentis, & rationibus supra in medium productis apertè colligitur: sed quòd etiam mundum perpetuò conseruet, & regat: & vniuersa, quæ cōtinentur in eo, hac ratione comprobatur. Quoties ad rem aliquam conseruandam variæ, & diuersæ causæ conueniunt sic ordine inter se se connexæ, & congruentes, vt vna ab alia vim suam, & motum accipiat: illa, quæ omnium est prima, à qua reliquæ vim suam, & efficacitatem habent, totum quod efficitur, conseruat, vt verbi gratia, ad rem aliquā vase aqua pleno contentam calefaciendam, & genitum ibi calorem conseruandum concurrat ignis, qui vas ipsum calefacit: & vas, quod aquam calefacit: & aqua, quæ calefacit rem intus in vase contentam: quoniam tamen aqua recipit calorem à vase: & vas ab igne: dicimus ignem esse, qui gignit, & conseruat totum illum calorem, quem habet res vase cōclusa: sic etiam vt sint, & conseruentur omnia, quæ tota hac mundi vniuersitate clauduntur, concurrat solis vis, & facultas, lunæ, & reliquorum siderum potestas: quæ per aerem interiectum vi-

res

res suas in his inferis mundi regionibus exercent: cæli etiam suis motibus conueniunt: concurrat similiter Deus, cuius nutu, & imperio cæli circumferuntur: & à quo sol, luna, stelle, & ipsi cælorum orbis vim suam, & efficientiam accipiunt: ita vt si Deus ab illis mouendis, & suam vim comunicando desistat, res ipsæ moueri nequeant: nihil possint efficere: nec conseruari, & consistere queant. Quapropter Deus, siquidem est prima omnium causa, res singulas conseruat: & ipsæ viribus acceptis à Deo operantur: ita tamē vt nihil agere, vel facere valeant, nisi Deo conseruante eas, & operante vnà cum ipsis. Est Deus veluti sol, qui non solum suum lumen effundit, sed etiam effusum per aera tuetur, & seruat sic, vt suo recessu lumen penitus intereat, & nox offundatur rebus, & mundus tenebris obscuratur: item cum Deus sit omnium causarum prima, & perfectissima, necesse est magis ex ipso, quàm ex alijs causis effecta pendeant: si lumen igitur, & alia videmus suarum causarum præsidio conseruari, magis oportet, vt à primo rerum opifice Deo conseruentur: insuper Deus est altissima, & perfectissima omnium causa, habet igitur perfectissimum operandi, & efficiendi modum: at causa eò est perfectior, quò magis ab ea effecta pendent: & ea est perfectior, à qua effecta non solum procreantur, & fiunt, sed etiam conseruantur: Deus igitur non solum res procreat, & format, sed etiam formatas conseruat: item quod causæ conditæ, & factæ habent, Deo omnium perfectissimo deesse, aut denegari non potest: at in rebus multas causas videmus, ex quibus effecta non tantum oriuntur, sed

sed exorta etiam conseruantur: Deus igitur non solum mundum effinxit, sed etiam effectum conseruat. Similiter ostenditur, summa Dei cura, & prouidentia mundum gubernari: quia si ipse mundum suis motibus ciet, & conseruat: & res vniuersas ad certos propositos fines dirigit distincte, & ordinate: plane conficitur, vt mundum ipsum gubernet. Hinc etiam concluditur, esse vbiq; Deum, & rebus omnibus presentem: non quia Deus pars aliqua rerum procreatarum sit: aut quia condita res aliquid diuinae substantiae participant: sed quia ipse Deus res singulas conseruat: & in ipsis operatur: & vnicuiq; tribuit & substantiam, qua est in rerum natura, & vires, quibus mouetur, & agit: fit igitur, vt Deus vbiq;, & in rebus omnibus sit: siquidem operatur sine medio vbiq;, & in singulis: & vis & potestas, Dei ab ipsa diuina substantia non differt: vt alijs contingit in rebus: quae ideo non semper ibi sunt, vbi aliquid efficiunt: quia faciunt, & operantur per aliquid emissum a se: sol per lumen effusum terras illustrat: ignis per calorem immissum in corpora loca distantia calefacit: nix refrigerat non solum vicina sibi corpora; sed etiam aliquantulum remota: at Deus vbiq;, & in omnibus per suam proximam substantiam operatur: item Deus infinitus est, & immensus: nam cum ab aliquo factus non sit, siquidem ipse est primum omnium principium: ab alio eius substantia intra aliquos fines, & terminos concludi non potuit: si igitur infinitus est, & immensus, vbiq; praesens sit, necesse est: alioqui certis locorum spatijs clauderetur: & infinitus, & immensus non esset: nec est maior ratio, cur vni loco, vel rei praesens sit, & non

alte-

alteri: siquidem infinitus est, & immensus. Insuper sicut hoc ipso, quod est aeternus, semper est, nec vlllo certo tempore concluditur: si hoc ipso, quod est immensus, vbiq; est: nec potest vllis locorum spatijs definiri, sed omnibus est longe superior, & maior. Item quia cognitio eius est infinita, cuncta habet ante suum aspectum, praesentiam, & notitiam proposita: nihil eum fugere, latere potest: vniuersa sunt nuda, & aperta ante conspectum ipsius. Item de omnibus, & de singulis potest efficere, quidquid sibi placuerit: siquidem est omnipotens: & ipse omnia ex nihilo condidit: & conseruat ea solo suo nutu, & imperio. Hinc etiam consequitur, Deum esse omnium principij, & finis experte: quoniam ipse est omnium temporum, & eorum quae suis certis temporibus sunt, procreator, & causa: ipse est aeternus, qui ab omni aeternitate fuit, viuetq; in omni aeternitate: item ipse factus non est: quia ab alio fieri non potuit: cum ipse sit omnium primum principium: nec a seipso fieri potuit, quia nihil seipsum facere potest: insuper est omnipotens: quia cum eius natura, & substantia sit infinita: necesse est etiam, vt eius vis, & potestas sit infinita. Item sicut eius substantia, quia facta a nullo est, a nullo intra fines aliquos, & terminos concludi potuit: sic eius vis, & potestas, quia facta ab alio, vel accepta non est, non habet, cur intra aliquos certos terminos claudatur. Item potest facere quidquid secundum se repugnantiam non habet, vt fieri queat: cum omnia ex nihilo effinxerit, atq; formauerit: & nihil eius voluntati possit obistere. Est etiam perfectissimus: quia in seipso continet rerum omnium perfectiones: vt qui singulis vires, & facultates quibus sunt praedita, contulerit: & quia inter res ipsas aliae sunt perfectiores

alijs

alijs eo ipso, quod Deo viciniore, & similiore reperiuntur: ipse est enim rerum omnium perfectarum mensura, & norma. Ex quibus etiam efficitur, ut Deus sit iustissimus, equissimus, sapientissimus, misericordia, & benignitate plenissimus: & demum est Deus infinitum quodam bonum, fons, & origo, unde profluxit quidquid in rebus singulis perfecti, honesti, iucundi, pulchri, & boni cernitur. Sequitur insuper, ut Deus sit ab omni genere, & ratione corporis alienus: nam corpus vi, & natura sua vitam non habet, sed accipit eam ab anima: & inde fit, ut anima sit corpore nobilior, atque prestantior: quare si Deus ex corpore, & animo constaret, non esset omnium primum: nam ea, ex quibus aliquid componitur, semper sunt sua natura priora, quam ipsum compositum: sunt enim priora ligna, quam domus, vel navis ex lignis confecta: est prius aurum, argentum, marmor, quam statua ex auro, argento, vel marmore fabricata. Item si Deus ex animo componeretur, & corpore, necesse esset, ut aliquid eo prius antecederet: quidquid enim constatur ex partibus, ab aliquo componitur, non enim partes se ipsae componunt, atque coniungunt: semper est aliquis, qui copulata connectit, & colligat: item aliquid haberet in se ipso Deus nimirum corpus, quod non esset omnium perfectissimum: nam spiritus, mens, & animus perfectior est corpore, cum sit illud perfectius, quod ex se vivit, quam id, quod vivit ex alio. Quapropter est omnino dicendum, Deum esse substantiam ab omni genere, & ratione corporis secretam, spiritalem, intellectualem, longe multo sapientior, & meliorem, quam ut ab imbecillo hominis captu, &

inge.

ingenio percipi, aut cogitari possit.

Ex his etiam conficitur, ut unus tantum sit Deus, nec possint esse plures Dij. Nam Deus, ut hactenus ostendimus, est summum, & infinitum bonum: est item prima, & maxima perfectio eorum omnium, quæ sunt: quare fieri nulla ratione potest, ut sint plures vno Dij: quoniam si plures essent, nullus eorum esset primum, & summum bonum, cum non esset cæteris omnibus prius, & maius bonum. Item Deus est omnipotens, ut hactenus diximus, solus per seipsum facere potest, quidquid sibi placuerit: non igitur habet, nec habere potest socium, & consortem: nam finge, esse duos Deos, tunc unus alterum, vel potest perdere, delere, & de summa dignitate deicere, vel non, si non potest, non igitur est omnipotens, & ideo nec Deus, si autem potest, non erit omnipotens is, qui deleri, & perdi ab altero potest, siquidem dignitatem, honorem, & potestatem suam tueri, & defendere nequit: item si duo essent, & illorum unus velit aliquid facere, quod alter fieri, nolit, cum sit omnipotens vterque, eodem temporis momento illud fieret, & non fieret: fieret quidem, quia alter illorum, qui est omnipotens vult, ut fiat: non fieret etiam, quoniam alter æquè potens non vult, ut fiat: aut necesse est, dicere, unum illorum omnipotentem non esse: quare sequitur necessariò, fieri non posse, ut sint duo, vel multi Dij, sed ut sit tantum unus numero Deus perfectissimus, & omnipotens: insuper, quia Deus est summum, & infinitum bonum, ut prædictum sepe est, necessariò fit etiam, ut sit ultimus rerum omnium finis: in quem veluti scopum propositum uniuersa quodam

E. natu.

naturæ impetu diriguntur: quoniam cuncta, quæ in rerum natura sunt, Deus ipse finxit, & condidit, conditaq; seruat: ut suæ maiestatis gloriam, & splendorem omnibus apertum, & manifestum reddat. Eadem quoque ratione fit, ut Deus sit sua natura in se ipso beatus: beatitudo enim nihil aliud est, quàm perfecta, & tuta quædam omnium bonorum possessio: & hominis felicitas est, sui ultimi finis adeptio, in quo omne bonum consequitur, & in quo omnis eius cupiditas expletur, satiatur, & conquiescit, & sicut Deus est in se ipso beatus, sic etiam homines beati fiunt, cum Deum ipsum præsentem clarè cernunt, & intuentur, & clarè visum tuti, & securi possident, & amant: nec potest homo vlla in re conquiescere, donec ad hunc ultimum finem, & summum bonum perueniat, quia quousque summum bonum obtineat, eius voluntas nullo potest bono saturari.

Ex quibus omnibus consequitur, ut Deus ab hominibus coli, adorari, & amari super omnia debeat: ab eoq; solo vniuersi homines pendeant, ipsumq; innocenti, & ab eo petere, & sperare debeant, quidquid boni, vel ad huius vitæ cōmoda, & subsidia, vel ad alterius consequutionē exoptant: ipse est enim optimus, maximus, omni ex parte perfectus, omnipotens, huius vniuersitatis, & tanti operis effectus, terræ, cæliq; moderator, & dominus, qui cuncta ex nihilo condidit, quiq; singula ipsius, quibus prædita sunt, naturæ dotibus, & conditionibus exornauit: & omnia dispensare, & disponere pro suo nutu, & arbitratu potest: est summum, & infinitum bonum, in quo vno tota hominum salus, & alterius vitæ felicitas summa consistit.

¶

¶ Ob eam rem super omnia diligere, coli, & adorari debet: & hæc de primo puncto.

Quod de secundo puncto docent, longè etiam est à veritate, & ratione alienum, & inscitia plenissimum: primum rerum principium esse in omnibus rebus, ita ut vnum, idemq; sit cum ipsis, & vniuersa in ipsam dissolui, cum intereunt, & desinunt: quod totum argumentis, & rationibus, falsum esse, & nullo pacto fieri posse, apertè conuincitur. Nam si cuncta vnum, idemq; sunt cum primo, & summo principio, aut hoc est, quia primum rerum principium sit tota ipsa substantia, rerum diuersa sibi nomina vendicans, propter varias ipsarum facultates, & dotes, & tunc necesse est, ut multa cōsequantur absurda: primum, res omnes esse vnã, eandemq; rem, & non multas, & rerum omnium esse vnã substantiam, atque naturam: & inde fieret, ut res vnaquæq; seipsam euerteret, ac perderet: siquidem vna est omnium rerum substantia, & rerum aliæ alias perdunt, ac delent: hic fuit error duorum veterū Philosophorum, qui Parmenides, & Melissus vocantur: quorum inscitiam confutauit Aristoteles, qui fuit alius Philosophus gentilis insigni, & singulari doctrina præditus in primo libro eorum, quos de rerum naturalium principijs, & causis conscripsit: quo in loco ut falsam, & cum ratione pugnantem illorum Philosophorum sententiam ostendit: nimirum quum docebant, vnum esse rerum omnium principium, quod sit ipsa rerum substantia, atque natura, ita ut vniuersa sint vna, & eadem res, & sint vna, & eadem substantia cum primo principio. Secundo ex hac prædicta

E2

sen2

sententia sequitur, dici verè posse, cum res aliqua perit, ac desinit, primum rerum principium interire, & extingui: nã quum ignis, vt exempli gratia dicamus, pannũ exurit, ipsam panni substantiam absument, vt experimento nouimus. Si igitur substantia panni est primum principium, ignis primum principium exurit. Tertio ex prædicta opinione consequitur, vt primum principium verè dici queat saxum, equus, & vnũ quodq; eorum, quæ in rerum natura sunt: & ipsum saxum dici possit equus, & vnaquæq; res possit vocari nomine alterius: quoniam si omnium rerum est vna, & eadem substantia multis tantum appellata nominibus, eo quod sit multis, ac varijs facultatibus prædita, & exornata dotibus, rectè primũ principium multis, & varijs nominibus appellari potest: in d iure optimo omnium rerum nominibus poterit nuncupari: hoc vnico exemplo probatur, quod vos omnes intelligetis. Nam si vir aliquis multarum artium, virium, & facultatum est compos, & ob eas multa sibi nomina vendicat, ita vt faber ferrarius, faber lignarius, architectus, argentarius, & sutor dicatur, eo quod earum omnium artium gnarus, & peritus sit: profeclo satis apertè consequitur, vt de huiusmodi vi, & artifice perito dici valeat: hic vir est faber ferrarius: est faber lignarius, est architectus, est argentarius, est sutor: & eadẽ prorsus ratione dici queat, hic faber lignarius est argẽtarius: hic faber ferrarius est sutor, hic sutor est architectus, & singula horum nouissimè dicuntur, quia ita se res habet, sicut enunciatur, ac dicitur in his singulis. Quare si primum principium est omnium rerum substantia, & varia sibi nomina
assue

assumit pro varijs rerum conditionibus, & viribus, verè dici poterit, hoc primum rerum principium est saxum: hoc primũ principium est equus: hoc primum principium est homo: & eadem ratione fit, vt verè dici queat, hic homo est equus, & hic equus est saxũ: quæ sanè summa est stultitia: nulla ergo ratione fieri potest, vt primũ principium sit ipsa rerũ omnium natura, atque substantia.

Aut fortassis docent, primum principium esse rerum omnium substantiam, eo quod sit pars quedam substantiæ ipsarum, ex qua res habent, vt sint, & tunc necesse est, vt primum principium sit forma rerum omnium substantialis: ex quo hæc sequentur absurda, primum vt summum rerum initium sit pars res ipsas componens, & proinde sit quid ignobilius rebus ipsis compositis: quoniam omne totum, & compositũ ex partibus est perfectius: nam continet partem, ex qua componitur, & aliquid amplius: sicut experientia docemur: quapropter si primum principium est pars rerum substantialis, fiet inde necessario, vt res ipsæ sint longè perfectiores primo principio, ex quo componuntur: & ita saxum erit primo principio perfectius: quod stultum, & insanum est dicere.

Secundo sequeretur, vt vniuersa quæ in rerum natura sunt, vnã prorsus, & eandem naturam, & rationem haberent, quia primum principium vnum quum sit, est omnium rerum forma substantialis, at res omnes à forma habent, vt tales sint: res igitur omnes vnã secundum naturã haberent, quod quidẽ absurdum sanè est: nam res omnes varijs sunt donatæ viribus, varijs facultatibus præditæ, multiplici, vel vitæ, vel naturæ
ratio

ratione, & conditione distincta: ex quo concluditur aperte, eas in diuerso formali principio consistere.

Tertio sequeretur, vt tam inordinatae, obliquae, & pravae actiones ex hominibus non orirentur: quoniam res per formam operantur: si igitur primum principium est rerum omnium substantialis forma, cum sit ex seipso ordinatissimum, & rectissimum, nihil non rectum, & ordinatum possent homines efficere: quia à primo principio obliqua, & prava non oriuntur, hic etiam error fuit aliorum quorundam veterum Philosophorum, quorum sententia fuit, esse vnā in hac rerum vniuersitate substantiam, quae sit forma, & substantiale principium omnium, quae vt falsa, & ab omni recta ratione abhorrens cōmuni omnium consensu refellitur.

Aut forsā docent, vniuersa esse vnā, & eandem rem cum primo rerum principio, quia primum principium est in omnibus, & in omnibus operatur ministerio procreatarum rerum instar artificis instrumentorum, vel ministrorū opera, & subsidio vtentis: sicut verbi gratia nauarchus, qui est magister, & gubernator nauis instrumentis, & ministris vtitur, & tunc si ita est, haec sequentur incōmoda contra ipsorum doctrinam, id est summū rerum initium aliam rem esse à rebus ipsis, in quibus operatur: sicut nauarchus non est ipsa nauis, quam moderatur, & regit: neque artifex vllus est instrumentum, quo arte facta formantur: quod quidem ipsorum sententiam euertit. Secundo sequitur, vt rerum omnium actiones sint propriae primi principij actiones, ita vt ipsum primum principium

primum vniuersa conficiat: sicut verè dicimus, à nauarcho gubernari, & dirigi nauem, & ab artifice fingi opus arte factum: sic etiam verè dici poterit, à primo principio duci, ac dirigi equum, dum currit, aut dum buc, atque illuc fertur: & à primo principio domum exuri, cum ab igne inflammata comburitur: & primum principium insanire, & furere, cum homo desipit, insanit, ac furit.

Tertio sequitur, vt dici nequeat, hominem loqui, equitare, ingredi, currere: aut ignem excurrere: quia sunt primi principij instrumenta: & opera non in instrumenta, vt causas referuntur, sed artifici, vt ipsorum auctori tribuuntur: sicut verè dici nequit, nauem à se gubernari, & dirigi: aut opus arte confectum à malleo, vel dolabra, vel serra fabricatum esse: fieri igitur nulla ratione potest, vt primum principium sit in omnibus rebus vtens ipsis velut instrumentis, & ministris, & ob id esse vnā, & eandem rem cum ijs omnibus, quae sunt. Hic etiam fuit error aliorum veterum Philosophorum, dicentium, humanam mentem non esse substantialem corporis formam, sed inesse corpori instar nauarchi nauim ducentis, & vti corpore veluti instrumento ad suas actiones idoneo: quae opinio tanquam falsa confutata est ab Aristotele, & à reliquis doctis Philosophis; qui probè nouerant, id quod agebant. Ex his omnibus aperte concluditur, absurdum esse, quod isti docent, nimirum primum principium ita esse in rebus omnibus, vt vnū, idemque sit cum ipsis: neque enim potest esse tota rerum substantia, nec pars etiam minima ipsarum,

nec

nec ita operatur in ipsis, ut eis utatur veluti instrumentis, & administris instar artificis machinas & instrumenta admoventis ad opera artefacta fingenda, non minus falsè, & absurdè dicitur, res omnes, cum intereunt, & desinunt, in primum principium dissolui, & abire, ut manifestè his argumētis conficitur, idest, quia omne compositum in eas partes dissoluitur, ex quibus coagmentatur, & constat: quare si vniuersa in primum principium dissoluantur, necesse est, ut ex primo principio, tanquam parte consentur, & tunc ea sequetur absurda, quæ supra deduximus, essent enim procreate res primo principio digniores, & præstantiores. Secundo sequeretur, ut res quæ primum pereunt, & desinunt, inciperent suam perfectionem consummatam habere: quia cum intereunt, in primum principium soluantur, & abeunt, quæ igitur illud sit excellentissimum, tunc res inciperent esse perfectæ, quod profectò est absurdum, quoniam quando desinunt, nihil sunt, & in nihilum recidunt. Tertio quoniam primum principium est substantia quedam omnium nobilissima, & præstantissima longissimè distans à cæteris rebus omnibus, cum quibus nec genere aliquid cõmune habet: quare esse nulla ratione potest, ut in ipsam conuertantur, & abeant res, quando pereunt, & desinunt.

¶ Dicemus modò rationes, & causas, ob quas isti in tam absurdam sententiam prolapsi sunt: prima fuit, quia non rectè intellexerunt differentiam principiorum, ex quibus res oriuntur, & fiunt: nec probè nouerunt rationem, & modum, quo res ex principijs ortæ, & procreate conseruantur. Quamobrè,

ut

ut vos rem totam bene intelligatis, animaduertite, res omnes natura constantes, & ex quatuor elementis compositas ex tribus oriri principijs: quorum duo sunt, ex quibus res ipsæ constructæ, conflatæq; sunt: tertium verò res componit, & inter se se connectit, ac veluti vinculis quibusdam colligat, & legibus deuincit: rem melius explicemus: duo rerum naturalium principia dicuntur materia, & forma: materia est corpus illud quantitate præditum oculis obiectum, nam vel aspectu cernitur, vel manibus cõtrectatur, vel aliquo sensu percipitur: forma verò est, quæ rebus dat, vel sensum, vel vitam, vel motum: à qua res ipsæ habent, ut sint, & à qua rerum vires, dotes, & facultates emanant: hoc melius exemplo in medium producto intelligetis: si vultis vasculum argenteum effingere, opus est vobis argentum, quod est materia, ex qua formari vasculum debet: insuper oportet, ut aptè figuretis argentum certo ordine, & modo conclusum, ut argenteum sit vasculum: quoniam si figura, & forma careat, argentum quidem erit, sed vasculum non erit: quod si alio modo figuratis argentum erit catinus, vel patina, vel statua, vel aliqua res alia formata pro varietate figuræ, qua figuratur argentum: & quia figura, vel forma facit vasculum, vel catinum, vel statuam, ideo forma est, quæ dat rebus singulis esse, & vires, ac facultates, quibus præditæ, & affectæ sunt: res itaq; omnes naturales ex duobus sunt conflatæ principijs, nimirum materia, & forma: & quia ab his duobus principijs rerum natura, & substantia manat, ac fluit, & ambo in ipsa re veluti intrinseca principia sunt, fit inde ut sint substantiales corporum partes, ex quibus res

E

com.

componuntur, & in quas, si vtraque per se iuncta consistere potest, composita dissoluuntur: & pro varietate formarum variae rerum naturae oriuntur, variae rerum conditiones, & vires, & ob eam rem est aliud canis ab equo, saxum à pane: & variae, ac multiplices sunt rerum facultates, & dotes, prout variae sunt rerum naturae: hinc fit etiam, ut aliae sint alijs longè nobiliores, & præstantiores.

Tertium principium est, quod cum materia formam colligat, & iungit instar artificis, qui figuram in cera imprimit, & in annulis sigillū: & idcirco principium efficiens dicitur. Hoc principium & si rebus singulis dat esse, & rerum naturā, & substantiam componit, non est tamen, vel ipsa substantia rerū, vel substantiae pars: sicut argentarius, qui vasculū fingit argenteum, licet in materia figuram, & formam impresserit, nō est tñ vasculi substantia, nec pars substantiae eius. Porro ad formā in materia imprimendā, ut inde rerum natura exoriatur, necesse est, ut materia bene affecta, præparataq; sit: item ut semel impressa forma conseruetur, quibusdam affectionibus eget, quae illam in materia cōtineant: quare necessaria est opera efficientis principij, quod materiam præparet, & idoneam efficiat, alioqui enim nec poterit forma in materiam induci, nec inducta conseruari diutius: nam experimento didicimus, nec in cera sigillum insculpi, nec inscribi in charta literas, nec imprimi in argento vasculi figuram, nec in lignum formam ignis induci, nisi prius obstantia quaeque, & impediencia è medio tollantur, & ab omni contrario materia exuatur: in rebus naturalibus hæc materiae præparatio consistit in quodam

dam ordine, & certa temperatione qualitatum contrariarum, quibus affecta sunt quatuor elementa, ex quibus omnia corpora naturalia ortum, & interitum habentia componuntur: vnaquæque forma vi, naturaq; sua proprium ordinem, & propriam harum qualitatum temperationem, & moderationem exigit: sine qua nec in materiam inferri, nec semel illata conseruari potest in ea: & hinc animantium obitus, stirpium occasus, & reliquorum interitus contingunt: nam dum debitus ille ordo, & temperatio qualitatum aliqua ex parte soluitur, ut vel sanguis corruptus sit, vel calor immodicus redundet, vel frigiditas in corpore, morbi, ægratationesque animalium nascuntur: quod si omni ex parte moderatio qualitatum dissoluitur, morte vita eripitur: sequitur ergo, ut res omnes naturales, quod bene intelligitis, tria principia habeant, nimirum materiam, & formam, quæ sunt partes substantiales ipsarum, & efficientem causam, quæ materiam præparat, exornat, & in eam formam inducit, & induclam tuetur, & seruat: & ita dicimus, Deum esse huius mundi effectorem, & omnium rerum summum, & primum opificem: qui nutu, potestateq; sua vniuersa fingit, ac format: materiam præparat, formam imprimit, & ita res coagmentat, & construit, vel per seipsum, vel per proprias, & proximas ipsarum rerum causas efficientes, quibus ipse vires, & facultates indidit, & quas sinit operari iuxta suae naturae vires, & conditiones: & idcirco ipse nec est, nec esse potest substantia rerum conditarum, nec vna, & eadem res cū ipsis

sed est quædam substantia longè multò nobilior, & præstantior, vt supra dictum est: item cum res naturales ex materia, & forma certo ordine, & temperatione coniunctis componantur, sublato ordine, & debita temperatione detracta, totus materie, & formæ nexus, & vinculum soluitur: & à materia forma secernitur, & ita res ipsa composita desinit, & dissoluitur in eas partes, atque principia, ex quibus constabat, non in principium, & causam, quæ illam effecit, & colligauit: nunc bene videtis, quo pacto, quia Iaponiorum sectæ inter tria prædicta rerum principia non distinxerunt, nec nouerunt, in quo rerum natura, & substantia consistat, in supradictum errorem inciderint docentes, primum, & summum mundi principium esse vnã, eandemq; rem cum procreatis rebus, & res cum intereunt, & occidunt, in ipsum dissolui.

Secunda causa, ob quam in hunc errorem incurrerunt, est, quoniam non intellexerunt, multis modis aliquid esse in alio: nam primo aliquid est in alio, sicut in loco, & ita dicimus, nos esse in hoc cubiculo, in hac aula: secundo aliquid est in alio sicut pars est in toto, & ita materia, & forma sunt in re naturali, quia res naturalis ex illis componitur: tertio aliquid est in alio sicut causa in effectis, quibus vitam, motum, & formam communicat, & communicata conseruat: & ita sol est in his omnibus inferioribus corporibus, quibus lumen præstat, ac porrigit, & datum conseruat: sic ignis ferro calorem communicat, & conseruat in eo: & dicitur esse in illo: quod sic est in rebus, quia facit eas, & effectas conseruat, non tamen est, nec esse potest substantia, & natura rerum pro-

crea

creatarum: nam sol nec est substantia, nec pars minima substantiæ eorum corporum, quæ sui luminis radijs illustrat: quare primum, & summum principium est in rebus omnibus, sicut earum autor, & opifex, quia ipsas procreauit, & condidit, & semel conditas conseruat, & ita nec est, nec esse potest, aut tota substantia, aut pars minima ipsarum rerum conditarum: & ipse res sicut sunt per formas sibi communicatas à Deo, ita per vires, & facultates in ipsis impressas à Deo operantur. Iaponiorum igitur sectæ non intellexerunt modum, quo causa efficiens est in effectis, & idè confundentes modos, quibus vnũ est in alio, putarunt, primum principium esse in rebus, sicut materia, aut forma est in composito naturali, cuius est pars substantialis.

Tertia causa huius erroris est, quia non intellexerunt, duos esse modos, quibus vnũ alteri communicat, & præstat esse: primum secundum rationem formæ, quæ pars est substantialis, & principium intrinsecum rei, & est etiam operandi vis, alterum secundum rationem causæ efficientis: quo pacto primum principium, quod Deus appellatur, rebus vitam, motum, & formam confert: ordinem, temperationem qualitatum debitam, & naturam rebus singulis largitur: & hæc omnia suo nutu, & potestate facit: nec ob id tamen est pars, substantialis, vel accidentalis rerum: sed est substantia longè superior, & altior, sicut sol est alia res, & substantia seiuncta ab his corporibus, quæ suo lumine perfundit, fouet, & seruat.

Ex his omnibus cognoscetis veram sententiam, quæ de primo, & summo rerum principio haberi debet: nimirum, quod sit rerum

omniũ

omniū autor, & cōditor, qui principio materiā, & quatuor elementa procreauit, ex quibus vniuersa naturalia corpora cōponuntur: & hæc ex nihilo effinxit, & condidit: quiq; in rebus singulis, aptas & idoneas formas impressit: ipse est qui cūctis cōmunicauit esse, & conseruat illud: quiq; in singulis operatur nutu, & potestate sua: ita vt ipso non conseruante, vniuersa in nihilum reuertantur: est enim sicut lucidissimus sol, qui inferiora corpora sua luce complet, & illustrat, cuius abscessu caligine, & tenebris obuoluuntur. Porro tribus modis Deus est vbique, & in singulis rebus: primū per essentiam, substantiamq; suam: quæ cum infinita, & immensa sit, nullis locorum spatij concluditur: nec ita est in vno, certoq; loco, vt distet ab alio, non est maior ratio, cur sit in vno, & nō in alio, cum tota sit immensa, & indiuisibilis prorsus, & vbiq; proximè operetur. Secundo per præsentiam, quia omnia videt & intuetur, omnia sunt ipsius notitiæ obiecta, & exposita: nihil penitus est quantūuis abditum, & occultum, quod ipsius cognitionē fugere queat: quidquid cogitamus, animo, & mente volumus, multo melius intelligit, ac penetrat, quàm ipsi nos. Tertio est in rebus omnibus per potentiā: nam pro nutu, imperioq; suo efficere potest quidquid voluerit: cum his tribus modis sit in rebus, nec est, nec esse potest substantia rerū, vel pars ipsarū: & ob id res cum pereūt, & desinūt, nequeūt vllō pacto in ipsum dissolui: sed res singulæ dissoluūtur in eas partes, atque principia, ex quibus constant, nimirum in materiā, & formā: & hinc intelligetis, quàm falsa, & absurda sit sententia Iaponensiu sectarum.

CON

CONCIO TERTIA.

Actenus nouimus errorem, & falsam sententiam Iaponiarum sectarum de primo, & secundo puncto, modò ostendemus non minis falsum, & à vera ratione alienum id, quod docent de primo puncto: in quo tradunt, humanum cor esse vnā, eandemq; rem cum primo principio: aiunt enim, quum primum homo è medio tollitur, ac moritur, eum prorsus perire, & in primum principium dissolui. Ex quo sequitur, nullam aliam post hanc successuram vitam homines habituros: nec post hanc vitam ereptam hominibus vllum eos manere supplicium, aut præmium: qua in re primum aperte monstrabimus, fieri nulla ratione posse, vt cor humanum sit vnā, & eadem res cum primo principio: mox ostēdemus, quātūuis homines moriantur, superesse animam corpore solutam, vt quæ est mortis expers, quæ in aliam vitam trāsferatur, vbi aut supplicij, aut præmij debitis afficiatur prout bene, aut malè in hoc seculo vixit.

Quoad id, quod ad primum punctum spectat, satis aperte exijs, quæ dicta à nobis suprā sunt in secundo puncto, intelligi potest, falsum esse penitus, & absurdum, primum rerū principium esse vnā, & eandem rem cum humano corde. Primo, quia humanum cor est pars hominis substantialis, vnde vitā, & motū habet homo: quare sicut primum principium nequit vllō pacto esse forma, aut pars substantialis ceterarū rerū, sic non potest esse forma, aut pars vlla substantialis hominum.

Secū

Secundo, quia, ut supra monstrauimus, primum rerum principium est sapientia, consilio, & veritate plenissimum, at humana mens est plurimarum rerum inscia, & ignara, sepe fallitur, & errat: non est igitur humana mens primum rerum principium. Tertio, ut est supra comprobatum, primum principium est summum, & infinitum bonum, perfectissima substantia: at humana mens est multis ex partibus imperfecta, multis passim concussa, & oppressa malis, peccatorum inuentrix, scelerum seclatrix: fieri igitur non potest, ut humana mens sit primum principium. Quarto, primū principium est æternum, & omnino immutabile, ut etiam supra diximus, at humana mens, subinde mutatur: nunc ignorat, nunc sapit: modo vult, modo non vult: respuit, quæ antea probauerat, & probat, quæ antè respuerat: discit, quæ antè nescierat, & obliuiscitur, quæ antè didicerat: non igitur esse potest, ut humana mens sit primum rerum principium. Si dicat aliquis primū principium suapte natura esse sapientissimum, perfectissimū, & ab omni penitus mutatione alienum, sed quum inest in hoc corpore, ratione materiæ, cui in est, has habet imperfectiones, & crebras mutationes: dici hoc nulla ratione potest: quia hoc primum principium, ut dictum est supra, est omnipotēs, quare impediri ipsius vis, & potestas nō valet à tam infirma, debili, & fragili re, quale est corpus humanum: imò potius hac ratione concluditur, primum principium, quippe quod est potentissimum, & perfectissimum, non esse eandem rem cum humana mente, quæ tam imperfecta, imbecilla, & tenuis est: sed esse aliam substantiam, & rem longè superiorē, & nobiliorē:

cau

causa huius erroris fuit: quia videmus humanam mentem aliquid amplius habere, quod est in ea eximium, & singulare, quo ceterarum rerum naturas, & formas, & aliarum animalium vires exuperat: quod considerantes aliqui dixerunt, humanam mentem esse quandam substantiæ diuinæ portione corpori immersam: & ob id tanto interuallo à ceteris animalium, & rerum formis differentem: cum enim intelligere nō possent, vnde nam genus suum, & originem ducat humana mens, arbitrati sunt, eam esse portione quandam diuinæ substantiæ, quæ sublimis, & singularis est: sed decepti sunt: nam ut ostendimus, id nulla ratione constare potest.

Hac in re veritas sic se habet: humana mens est substantia quedam, & forma spiritalis, quæ sensum, vitam, & motū corpori præstat: quæq; nobilior, & præstantior est ceterarum rerum naturalium formis: & quia spiritalis est, fit, ut interitus sit expers, & post hanc vitam in perpetuū duratura: nihilominus tamen creatura Dei est à primo principio ex nihilo formata, & condita, alterius longè inferioris naturæ, & substantiæ, quàm sit ipsum primum principium, quod procreauit eam: & ita primi principij imperio, & potestati subest, sicut reliqua sub Dei ditione constituta sunt. Porro hæc humanam mentem immortalem esse ab omni interitu abhorrentem modò ostendemus confutantes id, quod secundo loco docent Iaponiorum sectæ in tertio hoc puncto, de quo in præsentia disputamus: aiunt enim hominem, quum primū moritur, in vniuersum perire, nec in aliam commigrare vitam, nec ullum futurum supplicium, aut præmium: quæ sententia est

G

omni

omnino falsa: apertissimis enim argumentis comprobabimus, humanā mentem esse immortalem, corpore solutam nunquā interituram, sed pereunte corpore in aliā vitam transferri, & deduci, vbi à primo rerum autore, quem Deum nos appellamus, quāq; illam ex nihilo finxit, & condidit, aut debitis supplitijs, aut meritis præmijs afficitur, vitā, & gloriā sempiternā, apud superas beatorū sedes, aut ignominiam, & pœnā perpetuam apud inferos dānatorum carceres, & tenebras consequuta, prout bene, vel malè se in hoc mortali seculo gessit.

Principio nosse vos oportet, mortem esse viuentium rerum interitum, vt sapientes Philosophi tradiderunt, & ipsa experientia docet, ac ratio naturalis ostendit: interitus autē rerū ab aliquo contrario fit, quod rem pereuntem absumit, & dissipat: nam vnumquodq; naturaliter viuere, & esse desiderat, & naturaliter seipsum tuetur, & seruat, & ita si contrariū non habeat, cuius vi dissoluatur, & pereat, se se in perpetuū conseruat: quare, quum vniuersa corpora naturalia, quæ mortalia experimur interitui obnoxia, ex quatuor elementis, vt iam nostis, coagmentata sint: & elementa vires, & facultates contrarias habeant, quibus inter se se pugnant, nam ignis siccitate, & calore viget, & dominatur: aqua humida est, & frigida, ex opposito pugnans: aër humidus, & calidus est: terra frigiditate, & siccitate resistit, & pugnat: fit, vt aliquando tandem intereant, & desinant dissipata à contrarijs: natura namq;, & substantia rerum naturalium exigit certum ordinem, & temperationem quatuor qualitatum: & ideo, quum primum debitus ille ordo, & certa

quali.

qualitatum temperatio deletur, rerum natura, & substantia perditur: prædictæ verò quatuor elementorum qualitates, quia sunt sibi inuicem contrariæ, & aduersæ, diu consentientes, & concordēs esse non possunt: aliæ enim alias euertere, & è medio tollere contendunt: inter se se continuò pugnant: & quò magis vna earum dominatur, & regnat, eò magis debitum illum ordinem, & temperationem disturbat, ac dissipat, in qua rerum natura, substantia, & vita consistit: hinc animalium morbi, egrotationes, & obitus: hinc stirpium decrementa, & occasus, hinc ceterarum rerum interitus oriuntur: & quò magis rei compositio his qualitibus contrarijs obnoxia est, eò facilius est eius interitus: & ita belluæ, & homines, quia magis qualitibus aduersis sunt naturaliter obiecti, citius, & facilius intereunt, quàm saxa, & metalla, & alia similia, quæ tardiùs, & difficiliùs dissipantur, quoniam minùs sunt contrarijs exposita. Hinc etiam fit, vt nihil eorum, quæ sunt ex contrarijs conflata, in perpetuum permanere queat: sed ex suæ naturæ constitutione citò, vel tardè pereat: & è contrario nihil eorum, quæ omni contrario vacant, dissolui, seu interire possit: nam quum contrarium non habeant, cuius vi, & actione perdantur, perpetuò durant: semper enim sese tuentur, & seruant: sicut cernimus, permanere semper solem, lunam, sidera, & cœlestia corpora, quæ quia ex quatuor elementis composita non sunt, contrarijs carēt, à quibus dissipentur, perpetuò luceant, semper extant: quare concluditur aperte,

viuentium mortem, & aliarum rerum interitum ex aliquo contrario nasci: & ubi contrarium non est, ibi nec mortem, nec interitum esse.

Hoc fundamento iacto, & bene intellecto, planè conficitur, humanam mentem esse immortalem, omnis interitus experientem hac ratione: humana mens contrarium non habet: non igitur habet, à quo dissoluatur: est ergo immortalis, & ab interitu aliena, secundum suæ naturæ conditionem: quod autem contrario careat, hoc argumento probatur: omne habens contrarium ex quatuor elementis componitur, & eo ipso materiam habet, & corpus est, ut experientia docemur: at humana mens materiæ est expers, corpore vacat, quia spiritalis est forma, atque substantia: non igitur contrarium habet, cuius vi extingui, & absorberi possit.

Quod autem forma, & substantia sit spiritalis, omnium materiæ secundum se, & corpore vacans, multis rationibus manifestè comprobatur: prima sumitur ex varietate cupiditatum, & propensionum naturalium, quæ animam nostram spiritalè esse substantiam ostendunt: primo, quia anima nostra dominatum, & potestatem habet in suos affectus: nulla enim res corporata, & materiam habens vim liberam, & facultatem habet, qua naturalem appetitum, & motum cobibeat, atque impediatur: imò potius naturali appetitu, veluti quodam naturæ pòdere, & impetu fertur: & ita appetitui naturali veluti subiecta paret: quia omnis appetitus naturalis, & motus ex ipsa natura fluit, & ex naturæ conditione, & necessitate proficiscitur: & ita videmus, belluas vim liberam non habere,

qua

qua possint, quum velint, suos animi motus, & impetus continere, & refrænare: at humana mens liberè, prout vult, suos affectus, & motus coërcet, & temperat, corpori imperat, sensibus dominatur: non igitur est substantia corporea, sed est natura quædam, & forma superioris, & altioris ordinis, nimirum est substantia spiritalis materiæ expers secundum se: & ideò vim habet, & potestatem in corpus, & in corporis affectus.

Secundo probatur hoc idem: quia quisque nostrum passim experitur in se duos animi appetitus contrarios eodem tempore, & erga eandem rem, & materiã obiectam: verbi gratia sæpe experimur, inesse nobis magnū cibi, vel potus appetitum, vel alicuius rei voluptariæ, & amœnæ cupiditatem: & simul etiã sentimus in nobis aliam voluntatem repugnantem prædicto appetitui, & respicientem cibum, & potum, & vetantem capisensibus voluptatem: ita ut liberum nobis sit hoc prosequi, & amplecti, aut repudiare, & abijcere: & aliquando cibum, potum, voluptatem respicimus, solum quia volumus, aut quia rerum spiritalium studio, & honestatis ratione ducimur, quantumuis videamus, cibum, potum, vel voluptatem illam corporis sensibus profuturam: ea igitur voluntas, quæ ius, vim, & potestatem habet contrarium appetitum coërcendi, & corpus, ac sensus continendi in officio, incorporea est, & spiritalis, & superioris, ac sublimioris ordinis: neque enim vna, eademque substantia, & natura corporalis simul ad contraria fertur, sed ad vnum solum recta contendit: sicut homo simul cernere, & non cernere eandem rem obiectam oculis non potest.

Terz

Tertio similiter probatur: quia naturale animantium desiderium est eorum naturæ consonum, quippe quod ex ipsorum innatis principijs exoritur: verbi gratia, quoniã equus se ipsum cõseruat capeffendo pastũ, & ex conquisitis herbis, non autẽ ex carnibus viuit, naturaliter herbas appetit, ad pastum natura fertur, non ad carnes: contrã verò canis, quia naturaliter carnibus, non autẽ pastu viuit, ad carnes, non ad pastũ quadam insita naturæ inclinatione properat: at videmus plerõsq; homines firmiter credere, humanã mentem esse immortalem, & eos, qui vel hoc in dubium vocant, vel oppositum asseruerant, naturaliter optare vitam immortalem, & perpetuã: eosq; videmus incredibili desiderio teneri cognoscendi huius rei veritatẽ, & res alterius seculi, ac statum post hanc presentem, & mortalem corporis vitam successurum: hoc igitur naturaliter impressum hominibus desiderium non potest non esse ipsorum naturæ consentaneum: & ita humana mens immortalis est, & interitus expers: neque enim belluarũ aliqua est, quæ hoc immortalitatis desiderio teneatur: quia belluæ sunt naturæ suæ conditione mortales.

Quarto probatur: quia nulla substantia, quæ sit secundũ se corpore, & materia affecta, rerum spiritalium studio ducitur, vel cura sollicitatur, vel desiderio tenetur, spiritalia enim superant eorum captum, atque naturam: & ita inter belluas nulla est, quæ aliquid supra corpora desideret: solum cibum, potum, somnum, & alia id genus belluæ desiderant: sola est humana mens, quæ spiritalia cognoscat, diligat, & appetat: nouit enim Deum, colit, adorat, amat: nouit, & diligit reliquas

liquas spiruales substantias: honoris, & gloriæ studio, & appetitu ducitur, quarit, & curat honestatem in rebus: virtutem colit, multa causa virtutis agit: disciplinarũ, & scientiarũ est compos: famæ, & laudis est cupida: est igitur humana mens spiritalis, corpore, & materia vacans, & ita immortalis, & ab interitu aliena.

Quinto monstratur: quia inter mortales res, quæ intereunt, & occidunt, nulla est, quæ vitam sempiternam, & perpetuam desideret: quia huiusmodi desiderium supra captum ipsarum est: nulla est bellua, quæ vitæ sempiternæ desiderio teneatur: sola est humana mens, quæ perpetuam, & eternam vitam appetit: & ita pro viribus studet perpetuam sui memoriam in hominibus relinquere, & vt hoc assequatur, multa sustinet, multa patitur, multa prestat: humana igitur mens tot, & tantarum rerum auida immortalis est, & eternæ vitæ capax: siquidẽ huiusmodi desideria sunt veluti quidã naturæ impetus, & pondera.

Secundus rationum, & argumentorum modus ad cõprobandã spiritualem humanæ mentis conditionem, & immortalitatẽ sumitur ex ratione cognoscendi, & intelligendi res, quam in humana mente naturæ autor impressit. Primò omnis facultas, & potestas naturalis habet proposita sibi obiecta suæ naturæ consona, & congrua: ita vt si vis naturalis, & facultas sit corporea, habeat obiecta corporalia: contrã verò si obiecta facultatis spiritalia, & ab omni materia secreta sint, facultas quoque naturalis spiritalis sit, & ab omni materia seiuncta: verbi gratia, aspectus corporis, quia facultas

est

est corporalis, non habet obiecla, nisi corporalia; nam si spirituale obieclum sit, sub aspectu cadere nulla ratione potest: cum oculorum naturalem vim, & facultatem exuperet: & ita cernere oculis non possumus aërem inter cælum, & terram interiectum: quoniam licet corpus sit aër, est tamē ita natura subtilis, & tenuis, ut spiritus esse videatur: & multo minus intueri possumus spirituales substantias: hoc idem patet manifestè in reliquis corporis sensibus: gustatu enim nihil percipi potest, nisi corporeum sit: nec auditu percipitur, quod est corporis expertus: nec aliquo interiori sensu concipitur, nisi quod corpus est: sola humana mens, solæq; eius vires, & facultates obiecla sibi proposita habent spiritualia, ab omni corpore, & materia separata: proprium enim intellectus obieclum est verū, ut supra dictum est: in solo vero, ut in proprio obieclo, aut in eo, quod putat, & credit esse verum, conquiescit: & voluntas ad bonum, ut ad suum proprium obieclum fertur: bonum naturaliter appetit, nec alia re satiari potest: verum autem, & bonum spiritualia sunt, non corpora: nam verum in spiritualibus rebus etiam reperitur, bonum quoque spiritualibus conuenit substantijs: humana igitur mens, quæ obiecla spiritualia habet, spiritualis est substantia, & proinde immortalis, & omnis interitus expertus, sicut ab omni corpore, & materia aliena.

Secundo probatur, quia humana mens, quando rerum naturas, & substantias inquirit, scrutatur, & intelligit, eas modo quodam spirituales reddit: nam verbi gratia, si hominis substantiam considerat, intelligit, eam non esse id, quod aspectu

corpo

corporis intuemur: id quod est oculis nostris obieclum, non esse eam figuram, quam cernimus, eam quantitatem, & molem, quam tangimus: probè enim nouit, hæc omnia esse hominis accidentia: sed cognoscit, substantiam hominis esse aliquid aliud, quod nec visu corporis, nec tactu, nec gustatu percipitur: itaq; quando hominis substantiam mens cogitando perquirat, eam facit quodammodo spirituales: siquidē ipsam cogitatione à materia, mole, figura, & quantitate secernit: est igitur humana mens spiritualis à materia segregata, aliter enim quomodo posset rerum naturas materiæ concretas à materia cogitatione semouere? Item hoc idem probatur: quia quidquid suscipitur ab aliquo, ita ut in ipso receptum insit, recipi solet iuxta modum eius, quod recipit: verbi gratia, si vas, in quod aquam infunditis, sit rotundum, eo ipso conglobatur aqua: quod si vas quadratum fuerit, aqua formam accipit quadratam: in eam igitur figuram, & formam aqua mutatur, quam habet vasculum, quo aqua concluditur: sed quidquid intellectus sua cogitatione complectitur, & concipit, fit quodammodo spirituale: nam amplissimas vrbes, vastissima regna, latè patentes campos mente, & cogitatione concipimus, quod non fieret, si corporali modo mentem, & animum nostrum subirent: mens igitur humana spiritualis est, quippe quæ res materia coniunctas à materia cogitando separat: in super, quum humana mens rerum naturas inuestigando perquirat, singulas earum condiciones, & circumstantias omittit, & solum considerat, quæ in genere cõmuni rebus conueniunt: & in quibus ipsa singularia cõmunicant: verbi gratia, quãdo

H

homi

hominis substantiam intelligit, non cogitat aliquid eorum, quæ propria priuatorum hominum sunt, quæ propria personarum, nimirum Petri, vel Pauli dicuntur: sed communem hominis naturam concipit: quæ communis natura spiritualis quodam modo est, quia à materia, & singularibus personarum conditionibus cogitatione seiungitur: mens ergo humana, quæ hanc hominis communem naturam spiritualiter cognoscit, spiritualis est, & ab omni materia separata.

Tertio probatur, quia vis omnis, atque facultas corporalis, eo ipso, quod materialis est modo quodam corpori colligatur, & corporeis vinculis constringitur, ita ut supra corpora sese at tollere nulla ratione possit: sic enim belluæ, & si sensu vigent, cognitione ducuntur, multa appetunt, nihil tamen percipiunt nisi sit corpori, & materie coniunctum, quia sensus, & cæteræ facultates, quibus eas natura donauit, vires sunt materiales: & ita obiecta sibi proposita habent suæ naturæ congrua: nec sese ita in sublime erigere possunt, ut spirituales substantias intelligant, vel communes rerum naturas considerent, vel proprias suas essentias cognoscant: equus enim nescit naturam equi: nec canis nouit naturam canis: sunt earum belluarum sensus, & vires ac facultates naturales carnis vinculis astrictæ instar auium, quæ quum ad lignum alligatæ, vel fune aliquo deuinclæ sunt, euagari, aut euolare non possunt: sola humana mens est instar auis omni vinculo solutæ, quæ sese erigit in altum, & sublimia petit: & ita suam propriam naturam considerat, & communes rerum essentias, & non solum corporalium rerum, sed etiam spiritualium

sub.

substantias intelligit: & ab omni corporis, ac materie nexu, & vinculo libera per omnia cogitatione euagatur, omnes mundi partes perlustrat: vniuersa gentium regna vno temporis momento peruolat: cælos ipsos percurrit: & pro suo arbitratu id facit, ac præstat, quod vult, respuit, & abiicit, quod non probat: oportet igitur asserere, intellectum, & voluntatem humanam non esse vires, & facultates carnis vinculis astrictas, aut ad aliquod corporis organum alligatas, sed esse corpore, & materia solutas, & ita immortales, & interitus expertes.

Quarto probatur hoc idem: quia omnis substantia corporalis, eo ipso quod corporalis est, certis materie, & corporis limitibus, veluti quibusdã cæcellis cõcluditur, & appetitum habet intra certos naturæ terminos cõstrictum, qui sunt ipsi naturæ cõuenientes: & ita belluæ non appetunt, nisi admodum pauca suæ naturæ congrua, & accõmodata: quæ quum primũ adeptæ sunt, conquiescunt, explentur, saturantur: sola est humana mens infiniti boni capax, cuius intelligentia in nullo procreato vero cõquiescit, cuius volũtas nullius boni creati adeptione satiatur: quidquid intelligat, & quantamcũq; rerum notitiã, & sapientiã consequatur: semper plura nosse, & plus sapere desiderat: qualescũq; delicias, & opes obtineat, nunquam expletur, semper plures voluptates, & plura bona cupit, & appetit: vt reuera omnes nos experimento didicimus: humana igitur mēs est natura quedã substantialis materie, & corporis expertis, nullis carnis vinculis astricta, nullis sensus limitibus cõclusa: at cõfirmari potest hoc idē: quia natura, & substantia

H2

appe

appetitus, & capacitatis cōuenit, & cōcordat cum eo, quod res ipsa cōsequi potest, sed humana mens appetit nosse infinitū verum, & desiderat adipisci infinitum bonum, est igitur capax infiniti veri, & boni per intellectum, & voluntatem, quibus est Dei beneficio prędita: at hunc finem in hac mortali vita obtinere non possumus: ergo oportet vt in alia futura vita assequatur: & ita necesse est, vt sit immortalis, & interitus expers: item, quia natura, & Deus, qui est nature conditor, rebus singulis vires, & facultates concessit, quibus debitos suos fines consequantur, sed homo est res longē multō ceteris nobilior, atque pręstantior, & infinitum verum nosse desiderat, atque infinitum bonum possidere: cū ergo ad hunc sibi propositum, & constitutū à Deo finem perducere, non possit in hac vita mortali, necesse est, vt humanus animus sit immortalis, & corpore exutus post huius vitę functionem debitum sibi finem obtineat, nisi improbi malę vitę mores impediunt: alioqui enim vilior, & abiectior, siue deterior esset hominis conditio: siquidem reliqua suos aliquando tandem fines pertingunt: homo verò nunquam ad destinatū sibi finē perueniret.

Tertius argumentorum modus ad probandam humane mētis immortalitatem, simul & alterius consequuturę vitę supplicia, & pręmia sempiterna, sumitur ex singulari vnus summi Dei prouidentia: est enim à nobis suprā demonstratum, esse vnum Deum totius huius mundi principem, ac dominū, rerum omnium autorem, & moderatorem, qui est summum, perfectissimum, & infinitum bonum, quicq; cūctarum rerum
finis

finis est vltimus, ad quem vniuersa referuntur, & quem cūcti appetunt, & qui rerum humanarum, & omnium prouidentiam, & curam habet: hoc veluti fundamento iactō: primo probatur: quia bonum suapte natura sese cōmunicat cum alijs: vnde quisq; quo melior homo est, eò magis sua bona, & cōmoda alijs impartit: & proximorum inopiam, & indigentiam subleuat: sed Deus est summum, & infinitum bonum, potestq; non solum cōmunicare cum rebus vitam corporalem morti obnoxiam, sed etiam spiritualem, & mortis, atque interitus expertem: quippe qui omnipotens est: credendū igitur est, Deum hanc vitam spiritualem, & ab interitu abhorrentem rei perfectissimę contulisse: at humana mens est omnium formarū perfectissima: ergo procreata est à Deo rerū omnium opifice immortalis ab omni corpore secundum se, & materia aliena. Item Deus est perfectissimus, non solum in se ipso, sed etiam in suis operibus, & factis: nam condidit hunc mundū vndiq; perfectum, & singula etiam iuxta suę nature conditiones perfecta formauit: cū autem in hac rerum vniuersitate possent esse nō solum corporea, & materia prędita, atq; mortalia, sed etiam spiritualia, materię expertia, & ab interitu aliena: fuisset hic mundus imperfectus, & foret sanē hęc rerum vniuersitas manca, si Deus aliquam naturam, & formam spiritualem, & immortalem non procreasset: nam deessent in mundo substantię perfectiores, & nobiliores: oportet igitur fateri, esse in hoc mūdo formam, & naturam aliquā immortalem solo spiritu constantem: at hęc esse non potest, nisi ea, quę est omnium formarum pręstantissima, & nobilissima.

lissima omnium naturarum, quas mundus suo complexu continet, ut est humana mens: est igitur ea spiritalis, & ita immortalis, atque interitus expers: & inde consequitur, ut Deus in alia consequutura vita ipsi suae gloriae amplissimos honores, diuitias sui regni summas, & ornatissimum suae maiestatis domicilium, & sedem ostenderet: neque enim Deus est parcus, & tenax, sed munificus suorum honorum largitor: insuper contemplare singularem Dei sapientiam, & planè agnosces, qua ratione Deus Optimus Maximus cœlum, & terram ex nihilo finxerit: cœlos clarissimis solis, lunæ, reliquorumq; siderum luminibus illustrauit, terram, ac totam huius mundi molem multis, & varijs gemmarum, herbarum, fruticum, arborū, pisciū, auium, & quadrupedum formis exornauit, in quibus innumeras, incredibiles, & admirabiles vires, & facultates impressit, ut cuius diligenter singula considerati facile patere potest: solus est homo inter cætera naturalia procreata, qui mente, & intelligentia præstat, qua possit harum rerum naturas, facultates, vires, & dotes cogitatione perquirere: has igitur res tot, ac tantis viribus, & facultatibus præditas, non temerè, non frustra procreauit: nec hominè ipsum consilio, sapientia, & intelligentia vigentem sine causa effinxit: certè mente, & intellectu Deus donauit hominem, ut per hæc varia rerum genera veluti per quædam impressa, & relicta vestigia Dei sui amplissimā celsitudinem, magnitudinem, & potestatem consequeretur, & consequutā amaret, amatam coleret, & summa veneratione adoraret: sic facere decuit summā Dei sapientiā, & benignitatem: & sicut hominè mente, & inte-

intelligentia exornauit, ut suū conditorem, & parentē agnosceret, atque diligeret, sic eum immortalis animo à cæteris distinxit, ut eum ex hac mortali vita discedentem meritis honoribus, ac præmijs remuneraret: alioqui enim quid homini prodesset nosse Deū? Deū ex omni corde coluisse, & totis viribus amasse? Item, Deus, ut suprādictū est, summè, & infinitè bonus est, & eo ipso consequitur necessariò, ut vniuersa ad se tãquam ad vltimum finem dirigat: si humana autem mens immortalis non esset, non forent vniuersa ad Deum, ut ad vltimum finem relata, quod esset absurdum: nam cætera naturalia vno dempto homine, cum intellectu, ratione, & voluntate careant, Deum consequi non possunt, ut vltimū finem, quippe Dei, qui est vltimus finis, adeptio non fit, nisi media notitia, & amore: est igitur humana mens immortalis, quæ intelligendo, & amando Deum propositū sibi finem consequitur, & homine consequente cætera etiā vltimum finem assequuntur, quoniã reliqua sunt propter hominem procreata, & homo ipse propter Deum, & Deus est summè, & infinitè bonus, qui sui participem hominem fabricauit, & proinde immortalē effecit. Ad hæc, si Dei iustitiam, & æquitatem consideres, eam summā, & infinitā cognosces: porrò multos in hominū genere cõperies, qui quū bene, & sanctè, ac purè viuant, honestatem colant, toto studio, opera, & diligentia Deo famulentur, & seruiant, in hoc tñ mundo grauiter, & acerbè afflictiuntur, vi, tyrānide, & seruitute opprimuntur, ærūnis, calamitatibus, & malis vexantur, plurima deniq; aduersa patiuntur, & sustinent: cõtrā verò cernimus multos improbos, ac perditos hoīes, facinorosos, nefa-

nefarios, impios, in Deum ipsum iniuriosos, & contumeliosos opibus affluere, in delitijs versari, prosperè, & feliciter vitã transigere: ergo si hominum animi immortales non sunt, & vita alia futura non est, ubi sint bonorum hominum præmia, & supplicia malorũ, profectò magna esset rerum confusio, & perturbatio, neq; esset summa, & infinita Dei iustitia, æquitas, ac sapientia: quod sanè cum omni recta ratione pugnat. Ex quibus omnibus rationibus satis apertè conficitur, animũ humanum esse immortalem, omni interitu vacantem: & eisdem rationibus concluditur, futuram esse aliam vitam, ubi sit salus, & felicitas bonorum, & malorum extrema calamitas, atque perditio: & ubi recipiet quisque debitam sibi mercedẽ, prout bene, vel malè vixit in hoc seculo: & quoniam alterius seculi vita perpetuò est duratura, idè tam præmia bonorum, quàm malorum supplicia futura sunt sempiterna.

Vt melius autem vestrorum animorum vim, naturam, & substantiam cognoscatis, oportet vos nosse, & animaduertere, animũ nostrũ duos modos, & rationes habere, quibus existit: nam est forma spiritalis, intelligentia, & notitia prædita: & hac ratione conuenit cum substantijs spiritalibus, quæ mente, & intellectu vigeret: & ita secundum se ex corpore alligata non pendet, & tribus viribus, seu facultatibus ornata, quas Philosophi animæ potestates appellant: prima est memoria, quæ est veluti cõmune quodam receptaculũ, & vas, in quo seruantur reposita rerum effigies, & quum res ipsæ corporatae sint, imagines tamen ipsarum in memoria receptæ, & impressæ fiunt, modo quodã spiritalibus, vt supra diximus:

hinc

hinc fit, vt in hac nostra memoria conseruare possimus præsentis magnarum urbium, amplissimorum regnorum, latè patentium terrarum imagines: neque enim dum in nostra memoria velut inscriptæ, insculptæq; manent, loco, & spatio concluduntur: & pro varietate harum imaginum in memoria inhaerentium, & hominis cogitationem, ac notitiam subeuntium, recordatur homo. Secundo animi facultas, seu potestas est intellectus, quo mens hominis ratiocinatur, intelligit, cõsiderat, & rerum naturas discernit: verum à falso distinguit, honestũ à turpi, bonum à malo: vt supra dictum est. Tertio animæ vis, atque facultas est voluntas, ratione cuius homo liberum habet arbitrium, & liberè vult, aut non vult, liberè operatur prout vult: harum trium virium ministerio obeunt homines officia, & munera omnia spiritalia: & quanuis, dũ animus noster viuit in hoc mundo corpori coniunctus, ratione corporis, cui copulatur, prædictæ facultates suas actiones cum corpore cõmunicent, & ex corpore pendere videantur, quia rerum simulaera, & effigies sensuum opera, & ministerio suscipiunt, nihilominus tamen vires sunt secundum se spiritalibus, nullo corporis organo, vel instrumento colligatæ, nullis materiæ vinculis astrictæ: & ita vt libera, & soluta corporis, aut carnis legibus, sua opera, & officia præstare queunt: neque enim sunt veluti corporis sensus, & reliquæ materiales facultates, quæ quia sunt ad aliquod corporis organum alligatæ, aut materiæ vinculis deuinctæ, sine corporis organo, aut absque materia nihil possunt efficere: hinc etiam fit, vt animus noster, licet sit à corpore seiunctus, vt reuera hominis obitum à carne soluitur,

I

☞

Catechismus Iaponensis

& corpore exuitur, harum trium viriū officijs fungi possit
comodissime: est item animus noster secundo modo substan-
tialis forma hominis, & hac ratione corpori, & carni coniū-
gitur, sicut forma suae materiae copulatur: hac etiam ratione
suas proprias vires, & facultates habet, & actiones penitus
ex corpore pendentes: ipse enim animus corpori vitam pra-
estat: cum illo etiam communicat sensum, & motum, & appe-
titum, ac caetera, quae cum belluis communia retinemus: &
quia huiusmodi vires ita sunt ad corporis organa, & instru-
menta alligata, vt nulla ratione officia sua facere possint
absque corporis opera, & ministerio, fit hinc, vt anima nostra
soluta corpore nihil sentiat, nimirum videndo, gustando, tan-
gendo, audiendo, odorando: vnde cum homo diem vitae suae
claudit extremum, & anima separatur à corpore, amittit ani-
mus dominatum, ius, & potestatem, quam vt forma habebat
in corpore, perdit etiam sensus, & reliquas corporeas vires, &
actiones: retinet tñ suum proprium esse, quod ipsi conuenit
vt spiritualis substantia est, & intellectualis, ratione cuius nō
pendet ex corpore: & ita etiam conseruat in se tres vires, &
facultates spirituales memoriā, qua recordatur, intellectum,
quo intelligit, voluntatem, qua honestum, & bonum amplecti-
tur, turpe, & malum detestatur: & ob id quoque in alia vita
corpore solutus animus tristari, gaudere potest, & sic supplicij,
praemijq; capax est. Et vt haec omnia exactius, & comodius
intelligatis, ea vobis exemplo in medium produculo declarabo.
Fingamus hominem quendam Regem esse: profecto in eo duae
personae rationes sunt: vna, quatenus homo est, qua ratione
pro

propriam hominis actionem habet, & exercet, sentit, ingreditur,
dormit, comedit, viuit: altera est, quatenus rex est, qua simi-
liter ratione, sua propria opera, & officia praestat: gubernat
enim, leges condit, imperat, punit: quod si rex hic casu,
vel alio pacto suum regnum amittat, cum eo simul regiam
amplitudinem, & maiestatem perdit, omnem quoq; imperandi
potestatem, puniendi vim, & legum ferendarum auctoritatem,
quibus antea excellebat: non tamen vitam, rationem, & formam
hominis amittit, & proinde proprias hominis actiones, & offi-
cia non perdit: & ita quauis è regia dignitate, & imperio de-
ciderit, sentit tñ vt homo est, dormit, ingreditur, comedit, &
viuit, & reliqua hominis munera obit. Sic etiam se se habet
animus noster: nam duas rationes continet: est enim spiritua-
lis, & intellectualis substantia, qua ratione proprijs suis viri-
bus, & facultatibus praedita non pendet ex corpore, & suis
proprijs officijs fungitur: est etiam huius nostri corporis for-
ma, & ideo homine intereunte, quanquam animus corporis sen-
sum, motum, officium, & vitam amittat, quae habet vt forma carni,
& corpori coniuncta, suum tamen esse proprium, substantiam,
& vitam, quam in seipso habet, non perdit, quia est substan-
tia spiritualis: & ita per seipsum manet ex corpore nequa-
quam pendens suis proprijs funclis muneribus: & corpore
solutus, ac liber migrat in aliam vitam, ac seculum, vbi in
perpetuum est duraturus, vel debitis supplicijs, vel praemijs
affectus prout bene, vel male in hac fluxa, & caduca vita se
gessit.

Concio 4^a.

Ad eam sententiam, & doctrinam veniamus, quae apparente

I 2

secta

Co. 4^a.

sectæ Iaponenses appellant: ex supra dictis facile potestis colligere, quàm sit falsa, & absurda, siquidem falsam ad modum, & ab omni recta ratione abhorrentem ostendimus esse eam sententiam, quam periti & literati Iaponiorum doctores cõmuniter sequuntur: nam si ea doctrina, quam ipsi veram esse censent, & vt veram amplectuntur, & magnificiunt, tam falsa est, & absõna, hæc alia quam ipsi libenter, & ingenuè confitentur solùm esse apparentem, solam veri speciem, & effigiem habentem, quàm erit abhorrens, & aliena à ratione? bene credo, vos rem totam percepisse: & persuasissimùm vobis esse, eam penitus esse falsam, & inanem: & nihil est, quod nos solliciti simus in eo confutando, quod ipsi quoque reiiciunt, & improbant. Sed aliqua attingã breuiter ex ijs, quæ mihi occurrerunt. Ex ratione ipsa docendi, quam huius doctrinæ, & sectæ professores obseruant, facile intelligi potest, quales sint ipsorum sectæ. Primò quia homines decipiunt docendo eos exterius ea, quæ ipsi interiùs non credunt, imò contraria, & aduersa sequuntur, & approbant: & procedente tempore nonnullis eorum, quos antè deceperant, sua mysteria secretò narrant, & ad veri cognitionem, vt ipsi putant, eos traducunt: profectò hæc docendi ratio tota est fallax, mendax, hominum deceptrix: quare consequitur, vt eorum leges prauæ, & iniuæ sint, vt pote mendacijs, dolis, & fraudibus innixæ.

Secundo, quia ipsi norunt, falsum esse, & absurdum id, quod exterius tantùm docent, & commendant, ac probant, quare id docent homines? si dicant, vt dicere solent, se id facere, quia non omnes apti, & idonei sunt ad verum capiendũ: quia
sunt

sunt multi simplices, & rudes, quiq; aliter contenti non sunt: & ita oportere, eos tractari, & instrui veluti pueros, qui, quum plorant, vt pecuniolam auream, vel argenteam recipiãt, placari solent exiguo aliquo munusculo in ipsorum palmas immisso, quod ipsi ignari aurum, vel argentum putãt: & sic placati à ploratu desistunt: nihil sanè est hoc: probi enim, & sapientis hominis est rudes, & imperitos instruere, errantes dirigere, non noua inuenta inducere, noua consilia excogitare, ad homines decipiendos, & imperitiores reddendos: quare negare nulla ratione possunt, se esse deceptores potiùs hominũ, quam doctores: nam hisce suis cõfidelis narrationibus, & fabulis plurimos fallunt, qui alioqui non deciperentur, si rei veritas illis explicaretur: si rursus dicant, se ista docere solitos, vt admoneant alios de ijs, quæ in hoc mundo contingunt, & quia aliter regi, & gubernari non possunt rudes, & vulgares homines: hoc etiam nihil iuuat eos: nam leges, quæ sapiẽtiũ, & proborum hominum consilio, & prudentia decernuntur, prauos, & corruptos mores probare non debent: at cultum, & venerationem impendere ijs, qui Cami, & Fotoque nominantur, vanum, & ridiculum est, & inscitia magna, vt ipsi quoque fatentur: nefas igitur est, quod ipsi ista doceant: impium sanè est, & execrabile, quod ipsi hominibus persuadeant, vt cultum, & adorationem exhibeant Cami, & Fotoque: siquidem eorum sectæ, doctrinæ, & leges improbæ, & perditæ vitæ mores constituunt: quod si rudes, & imperiti homines latis ab ipsis legibus satis commodè gubernari nequeunt, argumẽto est, leges, quas ipsi tulerunt, & quas ipsi
inte,

interiores, & veras appellant, vanas, inanes, & falsas esse: nam si equae, & iustae essent, homines in officio continuissent, & ipsum quoque vulgus à malo deterruissent: hoc enim proprium est rectae, & iustae legis officium, ut conferat plurimum ad bonae vitae institutum, & virtutem magna ex parte promoueat: contra verò prauae, & iniquae leges honestatem evertunt, officia tollunt: quare si lex, quam foris euulgant, mendax, & fallax cum sit, iuuat ad homines in officio retinendos, & lex, quam intus, & secretò tradunt, quamq̄ ipsi veram existimant, si doceatur, nihil iuuat ad id, quod est rectum, & bonum, promouendum: consequitur sanè, ut melior, & praestantior sit falsitas, quam veritas, siquidem falsitas plus roboris, & virium habet in tuendo, conseruandoque bono: quod profectò absurdum est, & ab omni recta ratione alienum: quippe veritas, & honestas bona sunt, mala contra falsitas, & turpitudine. Palàm hinc colligitur, eos, qui doctrinam istam euulgant, cum norint, inanem esse, & falsam, nihil aliud curare, nisi ut opes sibi congregent, honores comparent, ut eos facere videmus, summa ope, & studio nitentes, ad sua dogmata, & placita homines allicere, ut beneuoli ipsis munuscula offerant, eleemosynas largiantur, pecunias reddant, beneficia conferant, honores deferant: hisce igitur artibus, & fraudibus homines decipiunt: sciunt enim, se se nihil expiscaturos, si hisce fallendi artibus non vterentur.

Porrò quàm multi passim decipiuntur hac doctrina apparenti, rati eam esse rectam, & veram: operepretium est, eam ut falsam, & absurdam, & cum recta ratione pugnantem argumen-

gumentis, & rationibus comprobare: & ut comodiùs hoc prestare possimus, vniuersam hanc doctrinam ad tria potissimum capita redigemus. Primum erit, in quo docent, esse Cami, & Fotoque, quos ipsi multis, & varijs nominibus appellant, & hos asserunt, quidquid boni in hoc mundo homines haberent, conferre, & post huius vitae obitum in alio seculo salutem prestare ijs, qui ipsorum leges obseruauerint. Secundum caput est, in quo docent, salutem, quam in alio seculo homines consequuntur beneficio Cami, & Fotoque in hoc esse sitam, ut hoies in Fotoque mutentur octoginta qualitatibus affecti, & triginta duabus figuris donati, & inter fructuum, & florum amoenitates viuentes multis, ac varijs musicorum cantuum generibus oblectati, multis recreati delitijs, omni iucunditate perfruuntur lati, & alacres, & suis rebus maximè contenti in quatuor terrae partibus constituti. Tertium caput est, in quo docent, omnes homines, donec illam felicitatem, & salutem praeditam assequantur, cursare huc, atq̄ illuc sex vijs insistentes, quae in varijs vitae statibus, & conditionibus consistunt, in quibus versantur animae ex vno corpore in aliud migrantes, ita ut modò homines fiant, modò daemones, aliquando belluae pro meritum ratione, quousq̄ iterum homines fiat, qui leges latas à Xaca, & Amida seruent, quarum obseruatione possint sibi salutem comparare: & quauis in his tribus capitibus pro varietate sectarum multa dicant tam inter se contraria, & pugnantia, tamq̄ absurda, & ridicula, ut aperte constet, ea esse conficta, & talia, quales aniles fabulae reputantur: de ijs tñ priuatim nihil dicemus, esset enim nimis longum, atq̄ prolixum: neque sapiētis

Et cordati hominis est disputare de singulis, quæ quidam inscientè nugantur: quare solùm monstrabimus mendacia, & committèta in his tribus capitibus contenta, quæ forsan aliqui veri specie decepti vera esse putabunt, vel vt vera alijs apparebunt. Quoad primum caput dicimus, nullos esse Cami, nullos esse Fotoqui, qui ius aliquod, vel potestatem habeant hic, vel alibi, & ita nullum illis cultum deberi, nullum illis impendendum honorem: non esse ab hominibus adorandos, vel timèdos, quod his rationibus apertè comprobatur.

Prima ex ijs argumentis, quæ suprâ à nobis proposita sunt aduersus eam Iaponiarum scèlarum doctrinam, quam veram appellant: monstrauimus namq;, neque esse, neque esse posse nisi vnum tantum primum principium, què Deum vocamus, cuius nutu, & imperio tota hæc rerum vniuersitas procreata ex nihilo est, conseruatur, ac regitur: & cuius potestate fieri potest, quidquid voluerit. Penes hunc Deum est ius, & facultas seruandi homines, & ad vitam in alio seculo sempiternâ perducendi: fieri igitur non potest, vt alicubi sint isti Cami, & Fotoqui, qui in hoc mundo homines beneficijs, & in alio honoribus, & premijs afficiant: quippe Deus vnus tantum est, qui toti mundo dominatur, & imperat.

Secunda, quia Xaca, Amida, & ceteri Cami, & Fotoque, quos Iaponij colunt, & venerantur, homines fuerunt, suos maiores, & progenitores, filios, vxores, & familiam habentes: quiq; & orti aliquando, & procedente tempore obierunt, vt manifestè nobis conscriptæ de ipsorum gestis, & vita narrationes tradiderunt: non igitur esse potest, vt eorum potestate,

¶

Et consilio mundus hic gubernatur, vel hominibus in alio seculo salus, & fælicitas conferatur: item gubernatio, & administratio mundi, siue terræ, cælorumq; moderatio, & cura totum hominum captum, sapientiam, & facultatem exuperat, vt pote qui formicam exiguam, aut vilem muscam, & minimū culicè efficere nequeunt, ne dum totum hunc mundū temperare, & regere: est igitur ridiculum prorsus huius mundi administrationem infirmis, & mortuis hominibus tribuere, quales fuerunt Cami, & Fotoqui, & reliqui similes, quos Iaponij honore, & veneratione prosequuntur: item, isti progeniti ex suis parentibus sunt, & parentes ipsorum ex suis maioribus nati fuerunt, & maiores ex alijs hominibus suum genus, & originem traxerunt: ante omnes tñ mundus extitit, nam quando orti sunt, mundus iam erat, in mundo enim ipsi nascebantur: ergo antequam Cami, & Fotoque in hanc communem lucem ederentur, ab aliquo alio mundus hic gubernabatur, & aliquis erat, qui hominibus salutem, & fælicitatem conferret. Item, Cami, & Fotoque, & alij similes, quos colunt, & adorant supplices Iaponij, vel sunt Dij, qui mundum hunc ex nihilo condiderunt, & hoc est absurdū, ab omni recta ratione penitus abhorrens, nam plures Dij esse non possunt, vt est suprâ mōstratum à nobis, vel non sunt Dij, si Dij non sunt, nihil iuris, & potestatis habet, vel in hoc, vel in altero mūdo: & ita perperam coluntur, adorantur, timentur.

Porrò vt melius rem teneatis, & intelligatis, vnde orti sint huiusmodi errores, quibus decepti Iaponij, & aliarum gentium populi, nō solùm hominibus mortuis diuinos honores, et cultus

K

tri

tribuerint, sed etiam belluas, & lapides, ac ligna rationis, sensus, & vitæ expertia coluerint, nosse vos oportet, ex tribus potissimum causis emanasse. Prima fuit, quia, ut principio diximus, naturaliter homines vnum mundi principem, ac dominum agnoscunt: est enim hominibus naturaliter impressa notitia, qua vnum mundi parentem, & rectorem intelligunt, qui totius vniuersitatis dominatum, & imperium habeat: sed quia mortales homines prauis malæ vitæ moribus corrupti, & in multa flagitiorum genera prolapsi à vera rectæ rationis lege, & norma aberrarunt: & ita crassis tenebris, & ignoracione excecati cum summum rerum omnium opificem non coluissent, ne dum agnouissent, diuinos honores, & cultus procreatis à Deo rebus tribuere cœperunt, & summum rerum principatum, ac potestatem vero Deo debitam ad alia transtulerunt, in quibus excimium aliquid, & excellens elucere cernebant: hinc factum est, ut alij solem, alij lunam, alij reliqua cæli sidera coluerint: alij ignem, alij aquam, aërem, terram, & elementa adorauerint: ex quibus alia corpora fieri, & componi videbāt: alij alias res procreatas ex nihilo à summo Deo venerabantur, quia ex ipsis alia multa profluebant: fuerunt alij, qui homines diuinis honoribus prosequuti sunt, rati in eis aliquid diuinitatis inesse, quod ipsos cæteris hominibus multis in rebus antecellere viderent, & ita aliqui sunt habiti, existimatiq; Dij, quod plurimum bello, & armis valerent, alij quod viribus, potentia, vel sapientia, et literis præstitisset: alij quod inuectores artium aliquarū, vel magnarū rerū autores extiterint, quales fuerūt nauticæ scientiæ conditores, & artis medi-

cine

cine parentes, qui dij marini vocati sunt, dij salutare, dij belatores, dij rustici, dij syluani, montani, & similes. Secūda causa fuit effrenata honoris, & gloriæ cupiditas, & libido, quæ in hominū genere dominata est: nonnulli enim quum opulenti, potentes, & superbi essent, & ubiq; per se ipsos imperare non possent, erigi sibi statuas, & simulacra iusserunt ex argento, vel auro, vel alia simili materia: quæ suā ipsorū amplitudinem, & maiestatem referrent, & varijs, ac multis locis constituerentur: vbi ipsi, ac si coram præsentibus cernerentur, adorarentur ab omnibus. Alij verò plus æquo suos parentes, vel maiores, vel filios adamantes, ut dolorem ob ipsorum obitū aliqua ex parte leuarent, ipsis iam mortuis statuas, & simulacra extruxerūt, ut in illis imaginibus mortuorū parentū, vel filiorum memoriā refricarent, & subinde repeterent: cumq; fabricatis statujs honorē, & venerationē impenderēt, imperarūt ancillis, seruis, famulis, ac reliquis suæ ditioni, & potestati subiectis, ut illas imagines, & simulacra cultu, & honore prosequerentur, ac si viui essent ij, quorū figurā imagines adūbrabant: hac se se arte fallebāt, & seipsos cōsolabantur mortuorū imaginibus conspectis, ac si viuorum coram præsentia cerneretur: procedēte tēpore nepotes, & posteri, quum in magna inscitia, & ignoracione versarentur, arbitrati numen aliquod in simulacris inesse, Deos aliquos esse iudicarunt.

Tertia causa fuit, summa demonū malitia, quos Tengu Iaponij vocant, & immodica hominū libido. Demones enim hominum genus exosi ob eas causas, quas suo loco dicemus, quum de demonū malitia tractabimus, ad homines decipiendos, se se

K2

III

in illas statuas, & simulacra hominum arte, & industria confectas abdebant, et inde responsa rogati dabant, huc, atque illuc imagines loco mouebant, & ita loquendo, respondendo, & se se demones in illis imaginibus mouendo significabant hominibus, in illis statuīs diuinitatem inesse, quæ ad interrogata responderet, oracula ederet, consilia præberet, miracula patraret, loqueretur, incederet: & hinc factum est, ut delusi mortales, & miseri homines diuinos honores confectis à se imaginibus deferrent: indeq; arrepta occasione alij homines questus auidi, & cupidi se se sacerdotes talium simulacrorum, & Bonzos finxerunt mille confectis fabulis, mendacijs, & delirijs gentium populos sibi conciliantes: morum varios cultus, ritus, ceremonias, sacrificia, & victimas instituerunt, persuaserunt hominibus, simulacra esse Numina, esse Deos, quibus victimas, & hostias offerri oporteret: ut placarentur, ut salutem concederent, vitam conseruarent, ut pestem, famem, morbos, & calamitates arcerent, ut terræ fructus tuerentur, denique ut in hac fluxa, breuiq; peritura vita beneficia conferrent, & felicitatem in altera: templa, & aras dicarunt, ut in eis munera offerrentur ab omnibus, quæ in suos ipsorum usus conuerterentur, & immodicam lucri cupiditatem explerent: atque maximam ipsis laudem, & gloriam conciliarent: non defuere alij, qui ut hæc facilius, & commodius assequerentur pacto cum demonibus inito varia sortium excogitata in terrarum orbem inuexerunt: & ita vi pacti cum demonibus initi, quum certa signa, circulos, & figuras describunt, se se illis presentes inuocati demones exhibent varias, vel hominū,
vel

vel pecudum formas induti, & ad ipsorum iussa, & imperia exequenda parati, & assumptarum figurarum horrore terrentes alios homines, ac persuadentes statuas, & simulacra construi similia ijs figuris, in quibus ipsi inuocati comparuerunt: & hinc factum est postea, ut talia simulacra demonibus dicata colerentur: & multæ, ac variæ conscriberentur historie plenæ mendacijs, & commentis ad fallendos homines miraculorum arte confectis: demones enim vel ex magna rerum experientia, vel ex siderum, & aliorum naturalium corporū peritia aliquando futura præsentiant, atque diuinant, & quum quæ ventura sunt prænucciassent, præ se ferebāt, se esse rerum omnium futurarum conscios, quum tamen non nisi ea, quæ naturaliter ipsi percipiunt, & ex rebus ipsis scire possunt, præcognoscant, atque prædicant: sunt enim mendaces, & se se futurorum gnaros nugantur: & sibi diuinos honores, & cultus vendicarunt, & nefariè vsurparunt: & hac ratione introducta sunt auspicia, auguria, sortes, diuinationes, & reliquæ vanæ superstitiones, quibus sunt imbutæ gētes: item ex his tribus causis veluti ex fontibus idolorum cultus, & superstitiosa, ac falsa religio promanauit, & veri Dei notitia, ac veneratio extincta, sublata, & sepulta est: nam hominum, & aliorum quoque animantium effigies, & simulacra adorari ceperunt: item earum rerum imagines, & figuræ, quibus se se hominibus demones visendos præbebant: & hinc factum est, ut in Iaponium demones Cami, & Fotoque inuexerint, & in alias mundi plagas alia innumera simulacra, quibus diuini cultus sunt exhibiti: post exorta inde est effrenata questus libido:

libido: nam excogitata sunt varia sacrificiorū genera, quibus demones tanquā Dii placarentur exaëdificata, & erecta tēpla, creati, & constituti sunt sacerdotes, qui sacrificijs, & sacris præessent: quicquid, ut quæstum non minimum sibi compararent, sexcentas historias, & fabulas confixerunt mendacijs plenas: & ita Iaponiæ Bonzi, & si suorum Cami, & Fotoqui historias credunt esse ridiculas, & meras nugas, ne tamen lucrum amittant, quod ex ipsis faciunt, & quo viuunt, populum summa ope, & studio nituntur in Cami, & Fotoqui cultu, & religione superstitiosa, & vana retinere.

Huic autem demonum fraudi singularis Dei prouidentia nunquam occurrere destitit: eam enim detegere, & è medio tollere tribus potissimum modis, & remedijs adhibitis curauit. Primū oportunitis temporibus homines, & literis, ac scientia, & moribus, ac vitæ integritate conspicuos tanquam legatos misit ad terras, ut gentes docerent, quo sibi ab his demonum artibus, & fraudibus cauerent. Secundū permisit, ut in his sectis, & vanis, ac superstitiosis religionibus tot, ac tanta ridicula commenta, mendacia, absurda, & incommoda cum omni recta ratione pugnantia traderentur, ut facillè cordati, & prudentes homines perquirentes nosse valerent, ea omnia esse aniles, & inanes fabulas ab hominibus excogitatas, & confictas. Tertium permisit demones in tam monstrosis, & portentosis figuris apparere, ut absque ullo negotio possent homines coniectare, figuras, & imagines tam fælis, & tetras, tam aspectu terribiles, tam monstrosas esse
non

non posse rerum bonarum nunciatrices, representatrices bonorum Deorum: siquidem ita apparebant, ut potius terrerent, & in fugam conuerterent homines, quàm docerent: & cum hæc demonum, & hominum inuenta fuerint, singulis quibusque terræ partibus, etiam minimis varia Cami, & Fotoqui genera coluntur, & adorantur: quoniam maiores, & prisca illi gentium patres bello, & armis multas, & varias terrarum prouincias suæ ditioni, & imperio subegerunt, & in singulis tot, ac tam vanas sectas, & idolorum cultus repererunt, ut innumeras superstitiones inuexerint: ita varias Cami, & Fotoqui sectas in Iaponia inuenimus tantis mendacijs, & commentis ridiculis, & fabulis absurdis plenas, ut quotquot hæc legerint, vel audierint, non possint non admirari, quo pacto fieri potuerit, ut cordati, & sapientes homines talia crediderint. Sæpe enim huiusmodi confictæ historiæ de suis Cami, & Fotoqui obscæna, turpia, iniqua, & nefaria referunt: quæ puræ, & munde hominum aures detestantur: nec quisquam ea audet recensere: commemorant infinita homicidia ab eis patrata, furta, adulteria, & alia flagitia & scelera impia, & facinorosa: inueniuntur etiam in omnibus terrarum locis quædam hominum, & aliorum animantium figura, & imagines, quas gentiles adorant, tam fæde, & prodigiosa, ut vos etiā facillè in Iaponia cernere potestis, ubi depinguntur demones in suis proprijs figuris horrificis, & monstrosis in medijs ignium flammis ardentes, ita ut vel ipso aspectu doceat, & admoneant
morta-

mortales homines, quibus cruciatibus, & supplicijs torqueantur, & quæ tormenta maneant eos, qui ipsis cultum, & venerationem impenderit: & passim his terrificis, & portentosis figuris stipatæ pinguntur effigies, & imagines Xaca, & Amida: quæ & si in Iaponia cultæ, ornata, & pulchræ depinguntur, quoad fieri potest: nunquàm tamen sinit singularis Dei providentia, & æquitas, vt hisce monstrosis, & horrendis inferorum dæmonum figuris destituantur, quibus moueantur homines, quos socios, & consortes habeant Xaca, & Amida, & doceantur, in illa eadem turba, & grege victuros eos, qui ipsos diuinis honoribus fuerint prosequuti.

Quo ad secundũ caput, in quo docent, alterius vitæ felicitatẽ consistere in hoc, quod homines octoginta qualitatibus præditi, & triginta duas figuras induti viuent inter fructuum, & florum amœnitates multis, & varijs oblectati cantibus inter sonantes vndiq; tibias, & lyras, et alia id genus musica instrumenta: quanquam ex ijs, quæ in historijs ipsorum produuntur de hisce rebus, satis apertè concluditur: eas esse, vt aiunt, aniles fabulas, ridicula, et vana commenta, et deliria excogitata ab hominibus, qui nesciunt, quod dicunt: nos tamen relictis eorum verbis, quibus vtuntur, quum ista docent, loquẽtes more sapientum hominum ostendemus, falsum esse, quod tradunt, et fieri nulla ratione posse, vt nostra felicitas, quam futurã in alia vita speramus, sita sit in ijs, quæ corporum sensibus voluptatem asserunt, quod hisce firmissimis rationibus comprobatur.

Prima, vt homo sit omni ex parte beatus, et acquisita bonorũ
sorte

sorte contentus, opus est, vt eius desiderium sit vndiq; expletũ, & eæ, quæ sunt in homine præcipuæ facultates, & nobilissimæ adeptæ sint bonum, quod earum cupiditatem satiet: at planè experimur, in nulla re, quæ corporis sensibus obiecta percipitur, voluntatem hominum conquiescere, vel intellectum expleri: nam quantacunq; sensuum voluptate dulcissimè perfundatur homo, quantiscunq; opibus abundet, & floreat, licet delicatissimo cibo, & potu fruatur, nunquàm saturatur omnino: semper plura, & maiora bona appetit: fieri igitur non potest, vt alterius vitæ felicitas posita sit in fructuum, & florum amœnitate, in sonantibus vndiq; fidibus, in musicis cantibus, & in alijs id genus delitijs, quæ corporis sensum oblectat, animum non satiant.

Secunda, quia nulla animantium facultas expleri, satiariuè potest, nisi sui proprii obiecti adeptione: verbi gratia, gustatus non conquiescit, vel oblectatur odore, sed rerum saporibus, qui in cibis, quibus vescimur, reperiuntur: auditus non satiatur corporum coloribus, sed sonis, qui aures demulcent: sic intellectus noster, vt supra diximus, verum habet vt proprium obiectum, non tamen quodcunque verum, sed vniuersè verum, vnde satiari nequit alicuius privati veri consequitione: quia nullum est peculiare verum effectum, quod totam eius capacitatem æquet: quare in nullo vero conquiescit, donec omne verum obtineat: similiter nostra voluntas fertur sua natura vt in proprium obiectum in id, quod est vniuersè bonum, & ita nullo procreato peculiari bono satiatur, quousque omne bonum possideat: at in his rebus, quæ corporis sensibus obij-

L cun-

ciuntur, neque inest vniuersè verum, nec vniuersè bonum, si-
quidem præter istas res sensibus expositas, aliæ sunt multò
veriores, & meliores, non igitur esse potest, vt alterius vite
fœlicitas in hisce rebus, & bonis consistat. Item, quia hæc bo-
na sensibus oblata non sunt propria obiecta intellectus, vel
voluntatis, quippe quæ sunt obiecta sensus, & appetitus, qui
sensuum est comes: at præstantissimæ hominis facultates sunt
intellectus, & voluntas, quibus mens est prædita, fieri igitur
nequit, vt in alio sæculo conquiescat homo, nisi hæc mentis fa-
cultates suorum propriorum obiectorum consequuntione explean-
tur.

Tertia, quia, vt supra diximus, homine intereunte omnes sen-
sus, & corporis facultates, & vires intereunt, vt quæ ad cor-
poris instrumenta sunt alligata, & corporis vinculis astrictæ,
& carne concretæ: & ideo extinctus homo, nec audit quid-
quam, nec cernit, nec gustat, nec odoratur, nec manibus con-
treclat: sed solum post hominis obitum supersunt tres animi
facultates, quæ rationis compotes vocantur, quæq; ad suas fun-
ctiones corporis adiumentis, & instrumentis non egent, quia
ad nullam corporis partem alligatæ sunt, nimirum memoria,
intelligentia, voluntas, quæ mortis, & interitus expertes sunt,
vt supra est à nobis fusè tractatum, est igitur ridiculum, &
penitus absurdum, quod isti docent, nempe alterius seculi fœ-
licitatem esse positam in choris, cantibus, tibijs, & fidibus, &
alijs id genus rebus, quæ sensus nostros oblectant: quandoqui-
dem animus corpore solutus, & in aliam vitam translatus
sensibus caret, quos vnà cum corpore amisit: & idcirco nihil
per.

percipere valet eorum bonorum, quæ ad corporis sensus spectant:
sed eius tota fœlicitas consistit in trium spiritualium facultas-
tum actionibus, nimirum in functione memoriæ, qua semper
est memor eorum bonorum, quæ possidet: in actione intellectus,
qui est omni sapientia plenissimus, vtpote qui omne verum,
cuius mens hominis capax est, cognoscit perfectè absque vllò
errore, deceptione, & lapsu: neque enim vlla falsitate, aut mē-
dacio decipitur, neque vllis ignorantie tenebris obscuratur, nec
alicuius rei discendæ studio, & desiderio tenetur: & in ope-
ratione voluntatis, qua semper iucundissimo quodam amore
diligit Deum, qui est summum, & infinitum bonum: & his
actionibus expletur, & satiatur animus dulcissima omnium
bonorum, quæ possunt expeti, possessione contentus.
Porrò causa, ob quam in huiusmodi errorem prædictæ sectæ
incurrerunt, fuit: quia quum homines essent sensuum volu-
ptatibus, & corporis delitijs dediti, vt qui ventri, & carni in-
dulgerent, intelligere non potuerunt, aut potius noluerunt, alia
esse bona hisce sensuum, & corporis bonis longè præstantiora,
& ideo in corporis, & sensuum delitijs, ac voluptatibus alte-
rius vite fœlicitatem ultimam collocarunt: qui sanè plurimū
à vero aberrarunt: quia sunt alia bona cœlestia, atque diuina
hisce caducis, fluxis, & breui interituris rebus sublimiora: quæ
consistunt in cernendo clarè, amando, & possidendo Deum
rerum omnium principem, ac dominum, qui est omnis sapi-
entiae fons, & origo, & omnium bonorum auctor: qui solus nostri
animi capacitatem implet, & omne nostrum desiderium satiat,
intellectum omni sapientia illustrans, & voluntatem omnium
L 2 bono

bonorum iucunditate perfundens. Amida autem, & Xaca, & alij similes Fotoqui huius Dei Opti. Maxi. notitia caruerunt, & idcirco in ijs, quas Iaponijs tulerunt legibus, nihil de eo tradiderunt: imò sibi ipsis vendicarunt honorem, cultū, & venerationem, quæ soli Deo Opt. Max. debetur. Hinc fit, vt credi nulla reâ ratione possit, eos esse saluos, aut alijs salutem conferre potuisse: sed potiùs vt mendaces aliorum duces, & vanos hominum doctores supplicijs cruciari sempiternis vnâ cum ijs, qui ipsorum vestigia sectati, vitam, & mores imitati fuerunt. Hoc satis est ad secundum caput coarguendum.

Quoad id, quod isti docent in tertio capite, scilicet, humanos animos donec ad prædictâ felicitatem, & salutem perueniant, per sex illas cursitare vias ex vno in aliud corpus migrantes aliquando demonum, aliquando belluarum, aliquando hominum formas indutos, satis apertè cognoscitur, in quâta ignoratione versentur huiusmodi sectæ non solum diuinarum, sed naturalium rerum: manifestissimis namq; rationibus ostenditur, fieri nulla ratione posse, vt mens humana ex vno corpore migret in aliud ita, vt aliquando fiat demon, aliquando bellua. Primū quia, vt supra monstrauimus, mens est substantialis forma, quæ homini vim, motum sensum, vitam, & naturam præstat, omnis verò forma substantialis rerum, vt supra quoq; diximus, rebus singulis esse, quod sunt, tribuit, vnde pro varietate formarum variæ sunt rerum nature, atque substantiæ: & vbi est vna, & eadem forma substantialis, ibi nulla esse potest nature distinctio: & hinc fit, vt in hominibus sit eadē

secun-

secundum speciem natura, quia eadem est secundū speciem forma: sed demones, ac belluæ diuersas secundū speciem naturas habent, atque homines: ergo fieri nequit, vt eisdem secundum speciem formis constent, & eadem ratione fit, vt mens hominis fieri nequeat demon, aut bellua.

Secundo, quia inde conficeretur, vt demones, belluæ, & homines eandem naturam haberent, quod nullus dicere potest, qui sit rationis compos, & mentis humanæ particeps.

Tertio, quia vt supra probauimus, vt substantialis forma suæ materiæ coniungatur, necesse est, vt materia prius debite præparetur pro formæ, quam susceptura est, ingenio, & conditione: sicut forma ignis in lignum induci non potest, donec lignū debito calore, & siccitate inflammetur: & pro diuersitate formarum substantialium diuersæ sunt affectiones, & præparationes materiæ, quæ sunt veluti ornamenta, quæ forma ad suū in materiam aduentum postulat. At in belluarum, & hominū corporibus diuersæ penitus affectiones, & qualitates sunt: fieri igitur non potest, vt hæc tam diuersa corpora eadem secundū speciem forma imbuantur: sed potiùs sicut diuersæ sunt corporum dotes, ita diuersæ sunt formæ.

Quarto, quia vt supra etiam ostendimus, belluarum animæ sunt secundum se materiæ, & quæ oriuntur, & percutunt: vt quæ iuxta naturam suam ex corpore pendent, & nullam actionem habent, quæ corporis adiumentis non egeat: sed humane mentes sunt immortales, omnis interitus expertes, materiæ non obstrictæ, & obnoxie, à corpore liberæ, & immunes, quarum vires, & facultates memoria, intellectus, & voluntas ad

nulla

nulla corporum instrumenta alligantur: non igitur fieri potest
ut, humana mens sit belluarum forma.

Quinta, quia mens humana, ut diximus hactenus, secundum
intellectū, & voluntatem ex corpore non pendet, nec est corpo-
ratorū instrumentorū legibus obligata, vel adstricta vinculis,
ut quæ sine ullo corporis adminiculo suis potest cōmodè fungi
muneribus, nimirum intelligendo, & amando: ergo si mens
humana in belluarum corpora se se recepisset, pro nutu, arbi-
trioq; suo posset intelligere, & appetere, & amare, quæ vellet,
siquidem in his vitæ functionibus corporis instrumentis non
eget: at oppositum omnino in belluis comperimus. Est igitur
penitus absurdum, & à vera ratione alienū, quod isti de tertio
hoc capite docent, nimirum mentem humanam ex corpore vno
in aliud migrare, & per sex illas vias summa celeritate loca
transcurrere. Hinc apertè concluditur, totam istorum doctrinā
esse falsam, ineptam, ridiculam, omni inscitia plenissimam,
& ita iure optimo cōmuni omnium doctorū Iaponensium consen-
sione etiam ipsorum Bonzorū sententia confutatur.

Quo ad id, quod in quarto capite docent, ex omnibus, quæ à no-
bis hactenus dicta sunt, facile intelligitur, eos vehemēter falli,
& hallucinari, quippe dicunt, posse hominem in hac mortali,
& caduca vita ad summi, & primi rerum omnium principij
naturam, & dignitatis fastigiū peruenire: ut qui potest exa-
ctè res cognoscendo, & meditatione penetrando eam vitæ trā-
quillitatem adipisci, quam summus rerum princeps in se ipso
habet. Nam, quum hic primus rerum opifex sit Deus Opti-
Maxi, qui est infinitus, immēsus, vniūq; perfectissimus, omni-
potens,

potēs, totius mundi autor, dominus, conseruator, & rector, fieri
nullo pacto potest, ut homo, vel in hac, vel in alia futura vita
ad huius primi principij naturam perueniat: nec potest homo
eum vitæ statum, & conditionem assequi, ut nihil penitus in-
telligat, nullum bonum expetat: quia in summa inscitia, ac
in summa imperfectione abiectissimè iaceret: imò potius ma-
xima vitæ perfectio, & tranquillitas, ad quam homo potest
in hoc seculo prouehi, posita est in bene ordinata, & instituta
suarum actionum rectione, qua sui animi affectiones, & mo-
tus ita temperat, ut rationi pareant, & ratio summo rerum
principi Deo obtemperet, & nullatenus impediatur, abstra-
haturū à veri Dei cognitione, amore, & cultu. Hæc enim ve-
ra, & germana huius vitæ perfectio, hæc vera tranquillitas,
quæ in hoc seculo potest obtineri. Porrò quia animus dum est
in hoc mortali fragili, & infirmo corpore, nequit summum re-
rum principem Deum ita contemplari, & ita diligere, ut in-
tellectus, & voluntatis capacitas apta, & idonea est, quia
passim ab eo diuellitur, & in varia studia citò distrahitur,
ideò in hoc seculo eum nunquam vitæ statum retinere potest,
ut beatus sit: in alia tamen futura vita summa felicitas
comparatur, quæ in clara Dei Opt. Maxi. visione, & amore
consistit, ut suo loco dicemus, quum de vltima hominis felici-
tate tractabitur. Itaq; ex his omnibus efficitur, ut falsa sit,
& prorsus absurda omnis Iaponensium sectarum doctri-
na, quam isti appellant disciplinam veritatis, in
abditis rerum arcanis
contentam.

QVIN.

Catechismus Iaponensis
QUINTA CONCIO.

uperiore concione probauimus nulla ratione posse Cami, Fotoque, Xaca, & Amida, vel in hac, vel in alia futura vita dominari, nec iuris, aut potestatis aliquid in res, vel huius, vel alterius mundi ipsos habere: similiter fieri non posse, vt vlla sit hominis felicitas eo modo, quo Iaponienses sectæ, & superstitiones edocent: restat, vt de eo, quod tertio loco proposuimus, agamus: nimirum leges latas ab istis falsas esse, & iniquas: & ob eam rem per ipsas salutem hominibus conferri non posse, sed potius ipsarum cultores absque dubio sempiterna damnatione perditum iri. Porro & si satis abundè demonstratum est, vnum esse summū rerū omnium principem Deū, qui est infinitum, & immensum bonum, nec diuinitatis quidquam habere Cami, vel Fotoqui, esseq; absurdam, & cum omni recta ratione pugnantem salutem hominum, quam isti constituunt: & hinc apertè concluditur, falsas esse istorum leges, in hac tamen concione planiùs ostendemus istarum legum iniquitatem, & falsitatem: atque id præstabimus sumptis argumentis ab ijs, quæ in istis legibus traduntur, docentur, permittuntur, præscribuntur, quæ profectò detestabilia sunt, omni æquitati, & rectæ rationi aduersa, itaut leges, quæ talia præscribunt, veræ aut iustæ esse non possint: & vt alia in præsentia taceamus, quæ millies sibi inuicem pugnant, & in quibus summa est inscitia, stultitia, & amentia, de quibus per tempus non vacat singulatim tractare, pauca hic attingemus ab
surdior,

Christianæ Fidei.

45

surdiora, & detestabiliora, ex quibus sanæ mentis homo poterit facillè intelligere, quales sint istæ leges, quæ talia præcipiunt vitæ instituta.

Primo omnes istæ Iaponienses sectæ, & leges vbique idolorū cultum præscribunt, quod est inter peccata, & crimina grauissimum: & scelus cum recta ratione pugnans. Idololatriam vocamus crimen, quo honorem, & cultum soli summo rerū principi Deo Opt. Max. vt huius mundi conditori, rectori, & conseruatori debitum in hominum mortuorum, vel dæmonū, vel aliarum rerum effigies, & simulacra transferimus, vt sit ex præscripto legum Iaponensium, quibus præcipitur coli, & adorari Cami, Fotoque, dæmones, & alia sexcetera porteta, & monstra: à quibus supplices Iaponij petunt, & sperant in hoc mundo beneficia, & in alio salutem sempiternam: manifesta ratione comprobatur hoc crimen, & scelus esse detestatione, & iniquitate plenissimum: nam cum Deo rerum omnium Domino pugnat apertè, & illi quasi bellum indicit: & qui huiusmodi crimen perpetrant, quantum est ex parte ipsorum, Deo summo rerum parenti, & autori gloriam, honorem dominatum, & potestatem eripiunt, & eius naturam euertunt, & dissipant: quia Dei in hoc mundo notitia extincta, & è medio sublata, diuinos honores, & cultus dæmoni impendunt, qui est vilissimus, abiectissimus, impudicissimus, immundissimus, & perditissimus, ac flagitiosissimus omnium spirituum, qui sunt à Deo procreati, qui mortales inimicitias gerit cum Deo autore suo: quiq; hominum animos perdere cupit auidissimè. Sicut nullum crimen in Regem, ac Principem potest gra-

M uius

uius admitti, quàm eum è suo regno pellere, è regie dignitatis gra lu deicere, & alium in summū regie amplitudinis fastigiū euehere: ita summa est in Deū iniuria, summū in eum scelus admittitur, cum diuinus honor, & cultus, qui ipsi soli debetur, in aliū tran fertur, ipsi detrahitur, alij tribuitur. In istis Iaponensibus scētis, & legibus Dei notitia penitus extinguitur, deletur, diuinus cultus, & honor adimitur, ad demones, ad Cami, & Fotoqui homines mortuos traducitur. Sunt igitur iniquæ leges, & falsæ. Item quis non videat, apertam iniuriam fieri alteri, quum ab eo aufertur debitus honor vt alijs tribuatur, quibus nulla ratione debetur? & quò dignior, & superior est is, cui honor eripitur, eò est grauior, & atrocior iniuria: sed summus rerum princeps, ac dominus Deus est infinitum, & immensum bonum, cui infinitus honor, & gloria debetur: ergo summa est iniquitas, summa iniuria, summum scelus, ipsi diuinum cultum, & honorem detrahere, & in alios transferre, qui sunt ipsius potestati, & imperio subiecti.

Secundo ex istis Iaponensibus scētis, & legibus constat, Bonzis esse arclissimè interdictū feminarū vsum, nam in Bonzis omnem cū feminis concubitū, vt rem fœdā, turpē, & detestabilem dānant istæ scēte: at vsum puerorū permittunt: imò in eisde Bonzis coitum cum pueris approbant, vt rem honestam, & sanctam. Hinc fit, vt iste puerorū vsum in Iaponia passim, & vbiq̃ vigeat, vt vos bene nostis: & quod peius est, cum hoc crimen, & scelus post idolorum cultū sit impudicissimū, immundissimū, & maximè detestabile, suafu tñ Bonzorū res honesta, & sancta cēsetur. Porro istū puerorū vsum crimē esse

esse grauissimū, & admodū execrandū, & cōtra rectā rationē, apertè mōstratur, quoniā est contra omnē debitū naturæ ordinem, & ita vniuerse ferè nationes, & gentes appellant hoc detestabile vitium peccatum contra naturam: & quia est turpissimum, & omni execratione dignissimū: solet etiam vocari peccatum nefariū: quod perinde est, ac si dicatur, peccatum, quod quia est impudicissimū, & immundissimū nec nominari debet: quod autē omnē debitū naturæ ordinē hoc crimen euertat, & tollat, constat manifestè. Primo, quia natura rerum ortū, procreationē, & multitudinē procurat: at hominū ortus, & procreatio fit, conseruatur, & retinetur fœminarū vsu, non puerorum: & ita constituit natura fœminarū vsum, non istū turpissimū cum pueris concubitū: neque enim ex ipso oriūtur, procreariue possunt homines, imò isto tam impuro, & immūdo masculorū coitu omnis hominū procreatio impeditur: est igitur iste puerorū vsum spurcissimus, & qui debitum naturæ ordinem dissipat. Item, belluæ ipsæ, & cæteræ animates rationis expertes, quarum actiones natura diriguntur, nullum aliū concubitum agnoscunt nisi maris cum fœmina: viri igitur, qui relicto, & spreto fœminarum vsu cum masculis cœunt, omnem debitum, & à natura institutum ordinem euertunt, peioresq̃ fiunt ipsis belluis, mutisq̃ animantibus: est itaq̃ hoc crimen detestabile maximè, & obscœnissimū. Item, Deus, & natura singulis rebus attribuit vires, facultates, & instrumēta apta, & conuenientia ad suas naturales functiones: verbi gratia ad incessum præstitit hominibus, & belluis pedes: oculos ad aspectum: aures ad voces, & sonos audiendos:

itaq; pro ratione functionū, munerum, & finium cum rebus omnibus debita, & accommodata instrumenta comunicauit. Sed vna cum viro fœminam Deus procreauit, vt vir consortē haberet, cuius opera, & vsu hominum ortum procurasset. & fœminæ destinatus est vir, vt socius, cuius opera semen hominū procreationi aptū reciperet, & ita conciperet fœtum: puerorū igitur vsus contra totū debitū naturæ ordinem est, fœminarū verò vsus natura est institutus, vt idoneus, & aptus ad homines procreandos. Insuper nemo est sanæ mentis compos, qui indignum non iudicet, vt vir adultus, & prouectæ ætatis vtatur Vacaxu. Item quis non videat, rem esse spurcissimā, & omni detestatione dignissimā, virū esse tam effœminatū, & mollem, vt muliebrem vsū, & officium præstet abiectissimè? nefas igitur est, vt pueri fœminarum muliebrem vsū exerceant: si enim hic vsus pueris liceret, liceret quoq; viris adultis, imò etiā ipsis fœminis, siquidem est idem vas naturale: nec quia puer adolescit, mutatur natura hominis: at virum munera, & functiones muliebres obire in hac re, obscœnissimū est, impudicissimū est, abiectissimū est: est igitur hoc flagitiū admodū detestabile, turpissimū, & contra omnem debitum naturæ ordinem.

Item si quis orizam, aut frumentū seminaffet in tabulis, vel saxis, iure diceret, eum esse hominem stultū, & insanū, & mente, ac ratione captū: nam sementem facimus, vt metamus, vt fruges colligamus: at nisi semina mandentur terræ aptæ, & idoneæ, & ad semina suscipienda preparatæ, nullæ messes, nullæ segetes prouenire possunt: semen humanū est à natura
insti-

institutū ad homines procreandos, vt ipsa experientia didicimus: committi ergo debet vasi, & loco legitimo, & ad id à natura destinato: alioqui enim sicut frumentum seminatum in tabulis, vel saxis amittitur: itaq; contra debitum naturæ ordinem extra legitimum, & solitum fœminæ vas seminatur: est igitur puerorum vsus contra rationem, & contra ordinem à natura in hominibus constitutum, & sic execrabilis.

Insuper, id dicitur contra naturam, quo vtimur contra finem, & ministerium naturale, & debitum: at Xiri est à natura institutum, siue in pueris, siue in viris, siue in fœminis, vt redundantes, & supereffluentes potus, & cibi feces, & excrementa egerantur, & emittantur è corpore: ergo ij, qui eo vtuntur ad semen hominis recipiendū, naturæ ordinem peruertunt: & ob eam rem iste abusus interdictus est siue in pueris, siue in fœminis, siue in viris, & quia crimen est omnino execrāndū, & spurcissimū, fuit diuina lege sancitum, vt siue masculus, siue fœmina, quæ se hoc flagitio pollueret, occideretur: è medio penitus tolleretur: & hinc etiā fit, vt in Christianorū prouincijs, & regnis huius fœdissimi criminis rei interfecti cōburantur, vt tam vsus, quàm memoria eorū funditus deleatur: & peccatū tam spurcū, & fœdū penitus extinguatur: quare bene hinc colligetur, quales sint Iaponenses leges, & sectæ, quæ hunc impurissimū puerorū abusum permittunt vt mundū, honestū, & sanctū.

Tertio in his Iaponensibus legibus, & sectis prohibetur cædes multorū animantiū rationis expertiū, vt quæ Cami, & Fotoqui dicata, & sacra censentur, & tū res bona, & sancta
per-

permittitur hominū occisio, qua se se inuicem homines interi-
munt, imò etiā se ipsos necant: & credunt hoc ipso, non solum
se suis Cami, & Fotoqui rem gratissimā facere, sed etiā
fieri se Cami, & Fotoqui, & in Diuorū numerū ascribi:
hinc fit, vt multi se ipsos in mare proiciant, & submersi, &
obruți aquis intereant: alij se viuos humi sepeliant: alij se se
ignium flāmis cōmittant, & viui exurantur, alij ex altis
rupibus se precipitent, & discerpti, ac dilacerati miserabiliter
pereant. Porrò quia seipsum occidere, vt res bona, & sancta
habetur, eò miseria Iaponij deuenerunt, vt passim homines le-
uibus de causis suum ventrem discendant, matres filios interi-
mant, aliquando fœtus pestiferis herbis enecent, aliquando
compressis faucibus crudeliter suffocent in lucem editos: quæ
omnia manifeste rectæ rationi aduersantur, & ipsam naturā
subuertunt. Est hoc delicti genus, flagitium grauissimū, &
admodū detestabile: nam res vnaquæq; naturaliter seipsam
tueri, & conseruare conatur: iure homines suam vitā defen-
dunt: vnde insitū est à natura rebus singulis desiderium propul-
santi iniurias, repellendi vim, fugiendi contraria, & suæ sa-
luti, vitæ, & naturæ noxia, & aduersa vitandi: quare homi-
nem seipsum necare, quū hoc sit sibi ipsi vitā, & naturā eri-
pere, est contra omnem rectā rationem, & contra debitū ordi-
nem, quem in rebus natura constituit. Item id euertere, quod
natura construxit, & fabricauit, est sanè naturā ipsam perse-
qui, naturæ bellū indicere, cum natura dimicare: cum fœtus in
matris vtero fouetur, & alitur, eū sensim natura perficit, vt
tandem in hominem euadat: membra effingit, ossa corrobo-

rat,

rat, corpus format, vt animū à Deo Opti. Maxi. conditum
suscipiat infusum: ergo subuertere hoc naturæ opus, hanc na-
turæ fabricā diruere, & impedire tantum naturæ conatū, &
studiū venenis, & herbis mortiferis adhibitis, est profectò
cum natura ipsa pugnare. Item belluæ omnes, licet earū mul-
tæ sint natura seue, & immanes naturaliter suos, fœtus, &
filios diligunt, & eos tuentur, & seruant anxie, & diligenter,
fœtus sollicitè, & cautè edunt in lucem, editos proprij lactis
subministratiōe nutriunt, donec adolescant, confirmantur, &
robusti fiant: ad hæc enim ipsa natura matres instigat, im-
pellit, & quolam instinctu cogit: ergo matres dum suos filios
occidunt, vel quū gestant in vtero, vel postquā produxerūt in
lucem, totā naturā subuertūt, & maior est in hominibus scien-
tia, quā in belluis, & feris ipsis cernatur.

Quarto in istis Iaponiensibus sectis, & legibus continetur, homi-
nes, quātūuis innumeris sint, polluti flagitijs, hoc solo, quod in-
uocent Namu Amidabut, vel clament Forenguequio,
vel aliū demonē nominent, cōtinuò ab omni peccatorū labe, &
macula purgari, quia ipsis hæc sola inuocatiōe vniuersa delicta,
& crimina licet alioqui ingētia, & plurima cōdonantur: nullā
rationē habent pœnitentiæ, nihil de satisfactiōe pro peccatis
admissis reddēda, nihil de bonis operibus prescribūt: aiūt, iniu-
riā fieri meritis Xaca, & Amida, si peccatorū pœnitentiæ, &
satisfactiō exigātur: quia satis ipsi pro peccatis doauerūt, satis
pœnitentiæ egerūt, satis pœnarū pro hominibus peccatibus exol-
uerūt: quæ omnia, vt facillè intelligere potestis, demonis sunt
inuēta ad seducēdos, & perdēdos hoīes: hæc enim arte, & rōne

pas-

passim homines delinquant, intrepidè malè perpetrant spe vana decepti: & quantum satis apertè Xaca, & Amida merita sint confutata, quum eos aeterno supplicio damnatos ostendimus, manifestè tamen, vel hac vna ratione monstratur, prædictam istarum seclorum doctrinam esse penitus absurdam: nam licet is, qui prædictis nominibus inuocatur, Deus verus esset, fieri nequit, vt sola horum nominum inuocatione peccatorum remissio, & venia impetretur: & sola aliquarum vocum videlicet, & flagitia vniuersa condonentur: neque enim peccata deleri queunt, nisi nos eorum pœniteat ex animo, & nisi simul firmissimè statuamus, deinceps nos nunquam peccaturos, transgressurosue Dei, & rectæ rationis legem: quod his argumentis comprobamus: primò quia omne peccatum à nobis admissum propria nostra voluntate perpetratur: & ita qui voluntarij violata rectæ rationis lege naturæ ordine, & diuinis iussis contemptis diuinam maiestatem offendunt, & summa iniuria afficiunt, necesse est, si suorum peccatorum, & scelerum velint veniam obtinere, vt à malè agendo resipiscant, in saniorè, & meliorem mentem redeant, vitam emendent per veram cordis pœnitentiam: quæ malè anteaclæ vitæ detestationem, & vitandi postea peccata, ac bene, & iuxta diuinarum legum præscriptum viuendi propositum complectitur: nam ratio, & experientia docet, si te quispiam contumelia, vel alia iniuria læsit, velitq; tibi reconciliari, profectò non eum prius tuæ amicitia, & beneuolentia restitues, quàm cum iniuriæ tibi illatæ pœniteat: quid facies si eum noueris obstinato animo esse te amplius offendedi: num ignoscas? condonabis veniam quæ
renti

renti occasionem te contumeliosius lædendi? non sanè: imò potius indignaberis vehementius in eum, vt qui tibi illudit, & mentitur, licet supplex pœnitentiæ signa præbeat, & veniam petat: cum eius animum probè noscas: Deus Opt. Max. omnium animos, corda, & cogitationes quauis alijs occultissimas exactissimè nouit: parum igitur prodest, si peccandi voluntatem, & animum non deponas, si per veram cordis pœnitentiam ad meliorem vitæ frugem non redeas, licet alioqui ipsius nomen ore clames. Secundo, Deus est optimus, iustissimus, rectissimus: peccator verò malus, iniquus, prauus: opus igitur est, vt peccatorem sui delicti ex animo pœniteat, nimirum malè anteaclæ vitam odio habeat, & detestetur, & statuatur apud se, nullum vnquam crimen patraturum postea, si velit, sibi suorum peccatorum veniam condonari: nam Deus, cum optimus sit, non potest non odio habere, & detestari peccatorem, quoadiu peccator est: & peccator tãdiu peccatorum labe, & sordibus polluitur, quoadiu peccandi voluntatè non abijcit. Tertio multa sunt peccatorum genera, quibus non solum diuina maiestas offenditur, sed etiam proximis iniuria, & damnum infertur: qualia sunt furta, rapinæ, latrocinia, adulteria: quare si is, qui huiusmodi peccatis proximum lædit absque vlla restitutione damni, iniuriæuè satisfactione diuinitus absolueretur à culpis per solam diuini nominis inuocationem, Deus fuisset iniustus: sicut iniquus Rex aliquis esset, qui furibus, latronibus, prædonibus, & raptoribus veniam concederet nulla facta furti, rapinæ, & prædæ restitutione: quare absurdum est, & cum re-
cta ratione pugnant, quod isti docent, nempe, homines suorum

N pec

peccatorum, & scelerum veniam obtinere per solā horū nominum inuocationem Namu Amidabut. Quarto, hæc doctrina ansam, & occasionem præbet hominibus, vt malè viuant, & iniqui multò peiores fiant: ita vt inter homines nulla ratio habeatur honestatis, & turpitudinis: quoniam si sola horū nominum inuocatione Namu Amidabut homines veniam, & salutem impetrant, & assequuntur, quum facillimum sit hæc nomina clamare, absque vllō rationis fræno, legisue metu homines furta, & latrocinia patrabunt, plurimorum cædes efficient, in omnium scelerum, & flagitiorum genera pro libidine suâ prolabantur: vt qui facilem suorum omnium peccatorum remissionem habent inclamando solum Namu, Amidabut: & ita id experimento in Iaponiorū regnis didicimus: vbi peccata bibi solent tam facilè, quàm bibi aqua consuevit: & vbi eò ignorantia, & cæcitas processit, vt scelera omnium impurissima, atrocissima, & maximè detestabilia impune licere, & honesta esse existimentur, qualia sunt, quæ suprâ retulimus. Hinc absque dubio sanè tot, tantisq; calamitatibus, & malis perpetuo Iaponij afflictiuntur: plagis iusto Dei iudicio immisissis puniuntur, vt debitas suorū scelerum pœnas luant, assiduè vndiq; bellis diuexantur, continuis sese cædibus eneant: fame, peste, & alijs sexcentis ærūnis, & miserijs premituntur: exitiosis subinde ortis coniurationibus trepidant: se se inuicem defraudant, & passim decipiunt, vbiq; doli, fraudes, & insidiæ dominantur: seruus hero fidem non seruat: hominum pacta, & fœdera violantur: itaut inter eos nulla pietas, misericordia nulla, nulla caritas esse videatur: siquidē sepe

sepe ipsi seipsos interimunt: & alij alios impunè trucidant: filij suos parentes impiè necant: denique tot criminum, execrandorumq; scelerum genera regnant, vt apertè colligatur, quales sint Iaponienses leges, & scēlæ, vt quæ talia impunè permittunt, imò etiam probant. Hoc satis erit ad istas omnes Iaponias scēlas confutandas, siquidem planè constat, tam eas, quæ nullam aliam vitam futuram, nec bonorum præmia, nec vlla malorum supplicia constituunt, quàm eas, quæ in alio seculo aliam vitam, & bonorum fœlicitatem meritorum remunerationem, & malorum pœnam annunciant, esse Deum inuenta ad seducendos, & perdendos homines: & esse hominum fraudes, & quasdam confictas fabulas ad alios decipiendos: ad quæstum comparandum, ad opes expiscandas, ad populorum benevolentiam conciliandam: ad captandam fidem, & auctoritatem: & vt istæ humanæ fabule tanquàm leges probarentur, & colerentur ab omnibus alijs, curatum est, vt plausu, & approbatione populorum reciperentur, & ita constitutæ sunt leges non seueræ, non rigide, non acres, sed laxæ, remissæ, leues, quæ docent, facile cuiq; patere aditum ad salutem, & fœlicitatem sempiternam, facile peccata, & scelera condonari, & deleri: simul etiam tradendo non tantam esse flagitiorum prauitatem, vbi que peccatorum turpitudinem minuendo: quibus omnibus rectè viuendi habentæ laxantur, & honestas eicitur, & quisque ventri, sensibus, & carni indulget, ita vt vbiq; & passim peccata dominantur.

Catechismus Iaponensis
CONCIO SEXTA.

Hactenus est à nobis confectum, & apertis rationibus comprobatum superioribus concionibus, nullam Iaponensium seclorum, & legum doctrinam veram esse: nec quidquam valere Iaponiorum leges ad salutem hominibus conferendam: est etiam conclusum, vnum esse solum rerum omnium principem Deum verum, qui est totius huius mundanae molis procreator, conseruator, rector, & Dominus, & animos hominum esse immortales, & futuram esse aliam vitam, in qua erunt bonorum praemia, & malorum supplicia: reddituros singulos homines suae antea vitae rationem, & recepturum quemque eorum, vel sempiternam gloriam, vel poenam pro bene, vel male gestis operibus: superest, ut agamus de ea lege, quam Christiani, id est Christi cultores sectantur, & colunt: ut simul etiam inuestigemus, num Christianorum lex, & doctrina sit à Deo Opti. Maxi. lata, & tradita, ita ut ea sit vera, recta, ac certa viuendi norma, quae homines ad felicitatem, & salutem sempiternam perducatur: quod profecto hisce sequentibus rationibus comprobamus. Prima illa lex sola est à Deo, & est vera, & recta vitae regula, quae potest hominibus salutem animorum prestare: at ea sola potest homines saluos facere, quae docet, & tradit veram veri Dei notitiam, cultum, & religionem, ac caritatem, quia solus Deus verus est, qui potest hominibus salutem perpetuam conferre: ceterum sola Christianorum lex est, quae docet, & continet veri Dei veram notitiam, cultum.

Christianae Fidei.

51

cultum, religionem, & caritatem: sola igitur lex Christianorum est lata, & tradita à Deo: & quae possit homines saluos efficere. Secundo, lex lata à Deo est pura, omni ex parte recta, sancta, ab omni immunditia penitus abhorrens, aliena prorsus ab omni errore, tota vndique perfecta, quae docet homines omnem vitae perfectionem, & sanctitatem, sicut Deus ipse est totus secundum se perfectus, purus, & sanctus. Porro sanctitas, & vitae puritas non solum in externis ceremonijs consistit, sed in moribus etiam internis voluntatis, & mentis, in animo enim tanquam in sede sunt virtutes, & vitia: ob eam rem lex, quae iusta, recta, & sancta est, & veram Dei cognitionem ostendit, non solum ritus, & cultus externos praescribit, & externa opera interdicit, vel praecipit, sed etiam curat, ut totus interior hominis animus sit bene cultus, & mundus, & homines sint puri, & sancti corpore, & animo: sicut enim homo ex his duabus partibus constat, sic tam corpore, quam animo bene dirigi, ornari, & perfici debet: at sola est Christianorum lex, quae puram, & integram corporis, & animi sanctitatem praescribit, ut quae tradit veram Dei notitiam, cultum verum, religionem, & caritatem.

Tertio, ea lex, quae est à Deo lata, omni ex parte est recta rationi consona: nihil debet habere stultum, falsum, imperitum: non debet, quae turpia sunt, praua, & iniqua approbare, aut fouere: haec enim omnia primae, & summae veritati, summae sapientiae, & bonitati aduersantur: & Deus est prima, & summa veritas, sapientia, & bonitas. At reliquae omnes sectae praeter vnam Christianorum legem, sunt inscitia, stultitia, falsitas.

sitate, errore, mendacio, & multis contra rectam rationem absurdis plena: ut quæ continent ridicula, fabulas, commenta, & multa incòmoda, quæ nulla ratione defendi queunt, imò facillè coarguuntur: sola est Christianorū lex, quæ tota rationi inimitur, vel auctoritati, & testimonio diuino, quo multa creduntur, ut diuinitus hominibus patefacta: ita ut hæc Christianorum lex summa sit sapientia constituta, & talis, ut suorum dogmatum, vel rationem reddere, vel veritatem diuina auctoritate valeat comprobare: & quæ reliquas aliarum nationum, & gentium sectas confutare queat, nec tamen ab vllâ possit conuinci. Sola igitur Christianorum lex est à vero Deo condita, & stabilita: hoc in Iaponia passim experientia docet: nam Doijcorum vnus si cū Christianis quatuor dies in ecclesia versetur, omnium literarū alioqui rudis, & imperitus, qui literas nunquā didicerit, potens est, & idoneus ad Bōzos Iaponiorū doctores, & duces coarguendos, cū ipse tamen ab eis conuinci non possit, satis apertè concluditur, sectas Iaponiorum falsas esse, & mendosas, Christianorum verò legem esse verissimā.

Quarto, Christianorum lex iam inde ab initio mundi conditi cœpit, quandoquidem Deus ipse verā sui ipsius cognitionem, & cultū, ac religionem hominibus exhibuit, quæ durauit hætenus, à primis hominū parentibus in posteros continuata successione transmissa, & extabit semper, quandiu totus hic mūdus integer permanebit: nunquā abrogabitur, nūquā vllā ipsius sententia, aut dogma mutabitur: cū tñ cæteræ leges, & sectæ subinde abrogentur, tollantur, & varientur: & quā passim
homi-

hominum opiniones mutari cernamus, Christianæ legis sententia, & placita nunquā per tot annorum secula mutata sunt, aut mutabuntur post hæc. Hæc igitur sola Christianorum lex est à vero Deo autore lata, & ita immutabilis est, sicut Deus conditor ipsius est immutabilis.

Quinto, lex Christianorum sæpius innumerabilium doctissimorū hominū iudicio est approbata, sæpius discussa, examinata: nam ut veræ, & probatæ historiæ commemorant, sæpe grauissimi, & sapientissimi viri ex varijs mundi regnis, & partibus conuenerunt, ut de Christianæ legis veritate tractarent, atque differerent, & tamen semper cōmuni omnium consensione non solum recepta, sed etiam laudata est. Item cū hæc Christianorum lex tam seuerè carnis, & sensuum delicias, & voluptates coerceat, vitijs resistat, cum mundanorum hominum libidinibus assiduum bellum gerat, virorum tamen doctissimorū, Regū, & principū potentissimorū iudicio est cōmendata, & libenti animo suscepta, & culta: quis nō videt homines alioqui sapientia, & literis conspicuos, iudicio, & consilio graues, opibus, potentia, honorū, & dignitatū titulis illustres, mūdi delicijs delicatos, molles, tam libenter Christianæ legis iugo carni, & sensibus alioqui duro, seuerò, & rigido se se subdere non potuisse, nisi huius nostræ legis veritate cōpulsos? Item vnde est, ut innumeri viri doctissimi diuersarū regionū, linguarū, & gentiū maximo interuallo distantiū, qui se se inuicem alloquentes intelligebāt, infinita pene librorū volumina cōscripserint de Christianæ legis veritate tractantia, in quibus est summa sententiā, & dogmatū cōsensio: summa argumentorū,

Et rationum concordia? qui fieri potuit, ut omnes tam facile consenserint, quum alij aliorum scripta non nossent, non legissent, nisi quia veritas erat vna, vnus Deus, vna lex verissima, certissima, quam omnes probabant, in quam omnes consentiebant, eos intus mouente Deo, et suae diuinae gratiae lumine dirigente?

Sexto, haec Christianorum lex fuit sanctissimorum hominum ministerio promulgata: qui sanè cum essent omni vitae, et morum integritate clarissimi, eam legem non praedicassent, nisi purissimam, sanctissimam, et à Deo hominibus latam probe cognossent. Item haec Christianorum lex quantum ad ea dogmata, quae ex Deo reuelante tradita, et accepta credit, fuit multorum virorum, quos misit Deus, vaticinijs praenunciata multò ante tempore, quam contigerint ea, quae tempore procedente nouit, et credidit: ut id non solum Christianorum historiae, sed etiam Iudeorum, et Gentium scripti libri prodiderunt: nam licet Iudaei, et Gentiles Christiani nominis, et religionis fuerint hostes, non potuerunt tamen rei veritatem inficiari, quae ipsorum tempore euenit. Sola igitur Christianorum lex est à Deo lata, siquidem tanto tempore antè praenunciari non posset, nisi ea diuino afflatu reuelaretur hominibus.

Septimo, hanc Christianorum legem non solum promulgarunt, et praedixerunt ante multa secula Sancti Dei serui, quos nos Christiani Prophetas vocamus, idest, homines diuino inflatu illustratos, qui ventura, siue futura praecognoscunt, et praenunciant, sed etiam eam vltimus praedicauit in terris ipse
Deo

Deus, et comprobauit, ac confirmauit innumeris editis miraculis, ut eam tanquam legem latam à Deo suscipere, cohererent, et seruaerent vniuersi: quae facta diuinitus sunt in terra, mari, et caelo, multis à morte ad vitam reuocatis hominibus, caecis restituto aspectu: claudis incessu, surdis auditu, et mutis linguae, et sermonis vsu: ventis diuino imperio parere compulsis, seuis maris procellis sedatis, consistente sole, et suum terris subtrahente lumen meridiano tempore, cum clarissima esset vndique caeli facies: alijs denique multis confectis miraculis tam apertis, et magnis, et totius naturae vim superantibus, ut eorum, et multitudine, et magnitudine victi, et coacti homines se se totos huic legis Christianae iugo subdiderint, ut ex veris, et certis historijs edocli sumus, quas literis mandarunt plurimorum virorum testimonijs confirmatas ij, qui illis ipsis temporibus vixerunt: quare dubitari non potest de huius Christianae legis veritate, maior quippe certitudo esse nequit, quam sit ea, quae ex Deo est.

Octauo, quia plurimi Principes, Reges, et Imperatores infideles hanc Christianorum legem penitus abolere summo studio, et conatu contenderunt, ne lex Gentilium tolleretur è medio, et ad hoc praestandum summis, ac seuisis tormentis Christianos vexabant, alios innumeris, et exquisitis cruciatibus necantes, alijs bona, et facultates omnes eripientes: alios omni honoris, gloriae, et dignitatis gradu priuantes, ut à Christianorum lege, et religione deficerent, et tamen infideli pene homines, quanuis illis honores, et diuitiae, ac magistratus promitterentur, morti se se tradiderunt, et vitam

potius, quam legem, & religionem perdere maluerunt: & quia
 hæc Christianorum lex tam sit carni, sanguini, & corporis sen-
 sibus aduersa, tot hominum consensu approbata est: qui reuera
 non approbassent, nisi eam esse legem diuinitus latam homi-
 nibus certo credidissent. Item nisi lex hæc esset à Deo, illi, qui
 pro hac lege pugnabant, & acerbissima mortis supplicia per-
 ferebant, diuinæ gratiæ præsidio, & auxilio non iuuarentur,
 & tamen in medijs ipsis tormentis mira dulcedine, & conso-
 latione recreabantur, & innumera miracula supra totam na-
 turæ facultatem fiebant: alij in medias ignium flamas arden-
 tes coniecti non exurebantur, sed illæsi, integri, & viui can-
 tica concinebant: alij gladijs nec iugulari, nec eorum capita
 truncari, nec vulnerari poterant: alij feris bestijs obiecti nihil
 mali patiebantur, sed potius bestia alioqui seuisimæ ad eorum
 pedes se se abiciebant, eos reuerebantur: alij nulla tormentorum
 genere interfici poterant, donec ipsi supplices Deum Opt. Max.
 precabantur, vt eos ex hac fragili vita migrare sineret, vt ad
 cælestem patriam conuolarent: quibus visis miraculis innu-
 meræ gentes ad Christianorum legem, & religionem conuer-
 tebantur: itaq; aduersarij non solum suis tormentorum gene-
 ribus hanc Christianorum legem, & nomen delere, & extin-
 guere non valebant, sed etiam tandem victi manus dabant,
 & huius legis veritate compulsi ad Christianos se se adiunge-
 bant: Christianorum legem profitebantur: & hac ratione to-
 to terrarum orbe maxima Regnorum copia est ad Christi-
 cultum, & religionem traducta.

Porro his bene intellectis, scire nos decet placita, & dogmata

Chri-

Christianæ legis, quæ de Deo Opt. Maxi. tractant, esse du-
 plicia: alia sunt tam clara, & aperta, vt ratione naturali ef-
 ficaci comprobari queant, ita vt intellectus conuincatur: alia
 sunt, quæ fidei credi debent, nec minus sunt vera, & certa,
 quam reliqua, quæ ratione naturali comprobantur: hoc au-
 tem oritur ex nostri intellectus imbecillitate, & diuinæ na-
 turæ magnitudine, & maiestate. Sicut sol non minus est
 sua natura aspectabilis, quam cætera colore affecta, quæ ocu-
 lis obiecta cernuntur, imò est magis sua natura visibilis, vt
 qui est lucidissimus, atque clarissimus, & cuius lumine per-
 fusi nos reliqua intuemur: sed quoniam aspectus noster im-
 becillus est, tantum solis fulgorem pati non potest, nec tan-
 tam lucem videre: itaque cernere lucidissimum cæli astrum
 non possumus, vt noctuæ, & vespertilioes interdum videre
 nequeunt, donec appetente nocte post solis occasum rebus
 tenebræ offundi cœperint: sic nos diuina intueri, & contem-
 plari nequimus: diuina quippe substantia est spiritualis,
 omni materia, & corpore vacans, infinita, & immensa:
 noster verò intellectus infirmus, & debilis tantum diuinæ
 naturæ splendorem ferre non potest, & ideo nequit omnia
 diuinæ substantiæ propria argumentis, & rationibus com-
 probare: licet ipsa secundum se diuina, verissima, & certis-
 sima sint. Quare sicut stultum esset dicere, non esse luci-
 dum solem, quia noctuæ, & vespertilioes eum videre non
 possunt, sic insanum est profecto, dicere veritates diuinæ
 naturæ proprias, quas in se ipso Deus habet, non esse cer-
 tissimas, quia eas noster intellectus capere, comprobare ne ratioe

02

non

non potest: hoc idem alio exemplo in medium producto melius intelligere potestis. Tenetis bene, homines omnes intelligentia, & ratiocinatione præstare: sed quia rerum aliæ sunt alijs difficiliores, sublimiores, & occultiores, & hominum captus vnus est acutior, & perspicacior alio, fit hinc, vt non omnes res eodem modo percipiantur, nec omnes homines possint eandem rem capere. Hac enim ratione variæ artes, & disciplinae sunt excogitatæ, nam alij has, alij illas inuenerunt: alij has res inuestigarunt, alij alias suo ingenio perscrutati sunt: & hoc interest inter sapientem, & doctum, atque inter insipientem, & imperitum hominem: quoniam sapiens, & peritus utpote disciplinis instructus multa percipit, multa capit, quæ rudis, & ignarus non potest ingenio, & intelligentia consequi: quare sicut magna esset inscitia, si homo imperitus, & expers scientiarum dixisset, hoc, aut illud, quod à magno discipline doctore constanter asseritur, verum non esse, nec fieri posse, quia ipse illud percipere non potest: sic sanè summa esset insipientia, & res risu dignissima, si quispiam dicat, hoc aut illud, quod Deus de se ipso dixit, verum esse non posse, quia nos illud capere, vel ratione ostendere non valemus. Quare aliqua diuina sunt, quæ tametsi nos ingenij nostri exiguitate probare non possimus, verissima sunt, & ideo ea credi oportet, non ratione comprobari: fides debet haberi Deo, qui ea dignatur hominibus aperire, & patefacere: itaq; fides in hisce rebus diuinis, quæ ratione ostendi nequeunt, est sicut oculare specillum: nam sicut quando hominis a speculatus, eo quod infirmus sit, rem procul distantem non cernit, adhibito tñ specillo

eam

eam videt, quam antea cernere non poterat ob suorum oculorum imbecillitatem: sic etiam quando hominis mens, quia infirma est, ratione naturali consequi intelligendo non potest, quæ sunt diuinæ substantiæ propria, fidei lumine inuatur, cuius præsidio, & ministerio credimus, & intelligimus multa, quæ diuinæ naturæ competunt, & quæ Deus voluit nobis reuelare. Hac ratione intelligetis, quid sit fides, est quippe fides, cuius tantam rationem Christiana religio habet, donum naturam superans à Deo hominibus collatum, quo firmissimè creduntur diuina, & supernaturalia mysteria, & arcana diuinitus reuelata, quæ ratione naturali cognosci non possunt. Quare sicut si quispiam velit se se in aliquam remotam prouinciã conferre, dum terrestre iter conficit, pedibus incedit, vel equo vehitur. At dum mare traicit, nec suis, nec equorum pedibus utitur, sed opus est, vt nauim aliquam conscendat, & sic mare transgreditur: sic etiam is, qui vltra naturæ vires ad diuina conscendere intelligendo voluerit, siue peritus, & doctus sit, siue inscius, & rudis, siue paruus, siue magnus, necesse est, vt se se ad fidem conuertat, fidei se se committat perinde, ac si in nauim ascenderet, & sicut traieclurus mare non solum nauim ingreditur, sed etiam se nauiculario tradit, vt ad optatum tandem portum deducatur: sic oportet, vt fidem recipias, & te Deo duci committas: nam quæ diuinæ substantiæ sunt propria, & naturæ vires exuperant, & humani captus intelligentiam, si inuestigando nosse volueris, absque fide non consequeris. Itaq; inter ea, quæ Deo propria sunt, alia sunt, quæ ratione naturali inuestigantur, alia verò, quæ ratione naturali intelligi non

po.

possunt: vnde ea, quæ naturalia sunt, potest homo rationis ductum sequutus perscrutari: at verò quum supernaturalia sunt, opus est superioris, & altioris luminis ductu illustretur: nequit supra hæc mundi inferiora transcendere, nisi ad fidem, quæ est nauis, se se recipiat: nequit hoc mare immensum, quæ est mundus, & rerum procreatarum vniuersitas, pertransire, nisi fidei diuinæ præsidio: siue rudis homo sit, & imperitus, siue doctus, & sapiens, nunquàm supernaturalia assequitur, nisi fidem suscipiat. Est igitur fides veluti nauis, qua per supernaturalia vehimur, & Deus ipse fidei diuinæ autor est veluti nauicularius, cuius fidei addicti ad supernaturalia tantquam ad tutissimū portū perducimur: & quæ naturæ ingenio, ac viribus perquirèdo consequi non possumus, fidei ministerio, & Dei ope, & beneficio obtemperamus: fidem enim Deo optimo Maximo præstamus reuelanti nobis, quæ propria in se habet. Porro, quia veritas est maximè nostro intellectu consentanea, quantumuis eam ratio naturalis non assequatur, non capiat, non demonstrat, conuincitur tamen ad eam credendam hisce præcipuè rationibus. Prima, quia intellectus noster probè nouit, se esse satis infirmū, & debilem, & Deum esse substantiam immensam, & infinitā, vt supra dictū est, vnde compellitur intellectus ad credendū, non omnes diuinas veritates se posse intelligendo consequi: sicut bene cognoscit, vniuersam pelagi aquam intra vasculum exiguū concludi non posse: item experimento docemur, plurima fieri, quæ reuera mira esse cognoscimus, admiramur, suspicimus, causam eorum nescimus, quo pacto fiant, ignoramus. Item multa sunt in stirpibus,

pibus, gemmis, metallis, & animantibus vires, & facultates, quæ nostram notitiam effugiunt: quid ergo mirum, si multa diuina sint, quæ nos omnino lateant? & sicut vires rerum ablitas, & occultas credimus, & si nos fugiunt, sic multa diuina, oportet nos credere, licet nostræ mentis captū exuperent. Secunda etiam multa diuina nostra mens non assequatur, nec ratione comprobet, intelligit tamen, ea esse creditu dignissima, esse maximè probabilia, non à ratione abhorrentia: non absurda, non incommoda: cognoscit ergo, iure optimo ea credi posse, & cordati, ac sapientis hominis esse, ea credere tantquam vera. Tertia mens nostra naturali ratione ducta cognoscit, Deū esse primā, & summā veritatem, quæ nec falli, nec fallere, nec mentiri potest: & omne dictum à Deo esse verissimū, atque certissimū, quanuis homo illud intelligendo non consequatur, sed simul etiam intelligit, quæ Christianorum lex de Deo supernaturalia præcepta tradit, ac docet, tametsi ratione naturali non probantur, dignissima esse creditu, esse admodum consona nihil cum recta ratione pugnare: ergo natura mens credit prudenter, ac sapienter, quæ lex Christiana præscribit.

Quarta, nemo est, qui non probè nouit, homines nō posse viuere, quin multa credant, quauis ea clarè non videant: & adeò verū est hoc, vt licet certò experiamur, homines sæpe deludere, labi, errare, mentiri, plurima tñ vera esse arbitramur, solum, quia ijs, qui ea dixerūt, fidē habemus: verbi gratia Meacū, Dairi Nobunangam nūquā vidimus, & tñ credere cogimur, ea esse in Iaponia: ea esse, ratione comprobare nequimus: at credimus, esse vera, quia ea vniuersi testantur: si ergo viuere non possumus,

quia

quin multa, solo hominum testimonio, & autoritate credamus, quid mirum si plurima diuina sint, quæ ratione non comprobata, diuino tamē testimonio patefacta credamus? nec hinc consequitur, vt ea, quæ Deo reuelante credimus, & ratione naturali non demonstrantur, dubia, ambigua, incerta ue sint: imò certiora sunt, & veriora, quàm ea, quæ naturalis ratio, vera esse, demonstrat: aut ea, quæ corporis aspectu cernimus: quia quæ Deus testificatur, & dicit, fieri nulla ratione potest, vt falsa sint, aut ambigua, vel incerta, sicut esse nullatenus potest, vt Deus, vel fallat, vel fallatur, vel mentiatur: at ea, quæ vel ratione consequimur, vel oculis intuemur, aliquando falsa sunt: quippe hominis ratio falli, & decipi sæpe potest: & sensus corporis fallaces sunt: experiētia didicimus rē aliqui magnam, paruam videri, quia è longinquo spectamus: & corpus vno colore affectum existimari à nobis longè alio colore tinctum: & virgam media ex parte in aquam immersam putare nos, sectam esse, cum tamen sit integra, obliquam videri, cum tamen sit recta: itaq; sensus sæpe labuntur, & errant, & intellectus noster sæpe deluditur, & hallucinatur: sed Deus nullo modo labi, decipi, hallucinari ue potest: quare ratio nostra dum diuino testimonio fidem habens, aliquid verum esse credit, nullo pacto decipi, vel errare valet: Deus quippe, vt diximus, est summa, & infinita veritas. Ex his omnibus conficitur, nihil esse mirum, si noster intellectus aliqua diuina credat, licet ea ratione naturali non confirmet: & idcirco si aliqua, quæ Christianorū lex præcipit, ratione naturali capere exactè non potestis, nihil miremini: nec falsa esse, ambigua,

vel

vel incerta putetis, siquidē supernaturalia sunt, quæ sola Dei reuelatione accepimus, & ab ratione non sunt aliena, sed admodum digna creditu: quare erit vobis opus fides: nec multū à vobis exigimus, quū vos ad credendū hortamur, quandoquidē nulla est, vel Iaponiorum secta, vel vana aliarum gentium, & nationum superstitio, in qua non credantur plurima ridicula, inania, absurda, & rectæ rationi aduersa: & à natura comparatum est, res alterius vitæ sequuturæ sciri à mortalibus non posse, sed ea credi oportere: & multa esse, quæ quanuis ratio naturalis non probet, credi tamen debeant.

SEPTIMA CONCIO.

Vidimus superiori concione ad bene intelligendā supernaturalia diuina, quæ ratione naturali cōsequi non possumus, opus esse donum quoddam supernaturale diuinitus concessū hominibus, quam fidem Christiani vocamus: quæ noster intellectus diuinitus illustratus cognoscit, & credit ea, quæ per seipsum non potest. Et ostendimus etiam, esse admodū rationi consentaneū, vt aliqua diuina credamus, nimirum quæ supernaturalia sunt: siquidem non minū certa, & vera sunt, quàm ea, quæ ratio naturalis ostendit: probauimus item multis rationibus, Christianorum legem esse verissimam, certissimam, & latam à Deo, qui solus potest hominibus sempiternā salutem, & vitam conferre: & idè eam procul ab omni errore, mēdaciōq; alienam: & ita eam esse creditu dignissimam:

P

nunc

nunc aperte, & distincte trademus omnia dogmata, & placita, que in ipsa continentur, que singuli Christiani nosse, & credere tenentur.

Primum omnium hæc Christianorum lex profitetur, & credit, vnum solum esse Deum verum, auctorem, principem, & Dominum omnium rerum, qui est summum, & infinitum bonum: quique est sapientissimus, perfectissimus vndique, omnipotens, qui cum sit spiritus purissimus, omni materia, corpore, & mole, siue quantitate vacat, totus simplex omnino, nullam partium constitutionem habens: est substantia quedam longè altior, atque sublimior cæteris rebus: & longè multò præstantior, & excellentior, quàm vt humano captu percipi, cogitariue queat: quippe qui immensus est, & infinitus, nosster verò intellectus finitus, fragilis, & infirmus: & ideo ad bene intelligenda ea, que ipsius nature cõpetunt, opus est fides, cuius ministerio nobis est diuinitus reuelatum, vnum esse Deum secundum naturam, & substantiam, trinum verò secundum personas, ita vt sit vnus numero Deus in natura, tribus tamen personis distinctus: vna numero Dei natura, & substantia, tres personæ Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Quæ personæ licet sunt distinctæ inter se se, ita vt Pater non sit Filius, nec Spiritus sanctus, nec Filius sit Spiritus sanctus, vnã tamen omnes tres personæ naturam, & substantiam habent, vnum tantum intellectum, & vnã solam voluntatem habent: vnã vitam, & vnũ esse retinent. Et ideo Pater est Deus, & Filius est Deus, & Spiritus sanctus est Deus, & non sunt tres dii, nec tres substantiæ, siue nature, sed vnus tantum numero Deus, & vna tantum diuina natura, & substantia in tribus personis

exi

existens: & hæc est vna præcipua, & maxima fidei, & religionis Christianæ sententia ex ijs, que credi debent: quam difficile nosster intellectus capit, & ratione naturali demonstrare non valet, quia est veritas, vt planè constat, supernaturalis, & ita humanæ rationis, & ingenij captum, & vires excedens, ob eas rationes, quas superiore concione diximus: at verò oportet, vt eam fidei lumine perfusi credamus, quia ipse Deus reuelauit hanc veritatem, quia nec mentiri, nec aliquem decipere potest: & quãuis hæc veritas, quia supernaturalis est, naturam superat, & intelligentiam humanam, non tamen est à ratione aliena, nec cum ratione pugnat, sicut nihil aliorum, que Christiana lex credit, recte rationi aduersatur. Quare aliquo modo hanc veritatem ex ipsis rebus, in quibus Dei vestigia quasi impressa cernuntur, inuestigare possumus. Primo, quia, vt supra diximus, & probauimus, Deus est summum, & infinitum bonum, & hoc est boni proprium, vt se se cum alijs cõmunicet: si igitur Deus est sua natura infinite bonus, infinite se cõmunicare poterit: at tota hæc rerum vniuersitas est finita: ergo etsi Deus suam bonitatem cum mundo communicat, infinite eam participare non potest: quare licet ratione naturali non probetur, Deum se se infinite cõmunicare, non tamen dicat, fieri non posse, vt Deus se infinite cõmunicet, & fides ostendit, Deum se infinite cõmunicare, ex sua propria substantia generando Filium, & producendo vnã cum Filio Spiritum sanctum. Itaque fide instructi cognoscimus, Deum se infinite cõmunicare Filio, & Spiritui sancto: et ratio naturalis non probat, hoc esse absurdum, imò dicat, summo, et infinito bono non repugnare, vt se infinite cõmunicet.

P 2

Seo

Secunda ratione naturali edocemur, Deum, cum hęc rerū vniuersitatem ex nihilo effinxit, voluntariè, & liberè se se cōmunicasse rebus effectis, quippe qui potuisset, si nollet, hasce res procreare, & nunc, si vult, potest nutu suo vniuersas in nihilū redigere: at natura summi boni est, vt possit se naturaliter, & necessariò: & summè cōmunicare: ergo Deus, qui est sua natura summum bonum, se summè cōmunicat, naturaliter, & necessariò, & quāuis ratio naturalis intelligendo non consequatur rationem, & modum, quo id fiat, intelligit tamen, esse creditu dignissimum, & fides edocet, hanc communicationem fieri Patre eterno generante filium, & producente vnā cum Filio Spiritū sanctum: quæ quidem generatio Filij, & Spiritus sancti processio, quia naturalis est, & substantialis, necessaria est, nec potuit non esse, nec potest vnquam desinere.

Tertia, quia vt suprā demonstratum est, Deus est æternus, & mundus principio temporis fuit à Deo ex nihilo conditus: & quoniam Deus est summè, & infinitè bonus, decet eum, vt se summè, & infinitè ex omni æternitate cōmunicauerit: quare intelligit ratio naturalis, rectè credi, quod fides docet, in Deo esse generationem quandam æternam, qua ante omne tempus Pater Filium sibi in natura, & substantia, parem genuerit, & Pater, & Filius Spiritum sanctum sibi per omnia æqualè produxerint: nam mundi procreatio æterna non fuit, nec fuit naturalis, nec necessaria, sed certo, & definito tempore, & liberè pro arbitrio suo Deus mundum fabricauit, & ante tempus mundus non erat: nec necessariò Deus mundum effecit, siquidem potuit non illum efficere, & potest modo, si velit,
illū

illū dissoluere, & penitus delere: alioqui enim si non id posset, non esset Deus perfectissimus vndique, & omnipotens: quare concluditur, decere plurimum id, quod fides monstrat, in Deo esse generationem aliquam æternam, quæ ab omni æternitate mundi ortum præcesserit, qua Pater æternus Filium genuerit, cui totam suam naturam, & substantiam cōmunicauit, & quæ, quia naturalis est, fieri nequit, vt aliquando non fuerit, vel aliquando futura non sit. Ex quo etiam ostenditur, Deum in se ipso quandam suæ naturæ, & bonitatis cōmunicationem habere præstantissimam, & perfectissimam, nec indigere, vt se huic mundo cōmunicet, nec à procreato mundo vllam perfectionem recipere, si quidem in se habet Filium, & Spiritum sanctum, quibus se se cōmunicat infinitè, necessariò, & ab omni æternitate. Porro vt rudi quadam Minerua hanc æternam generationem Filij, & Spiritus sancti processionem inuestigemus, eam vobis declarabo vno adhibito exemplo. Fingite hominem ante se habentem speculū: quum primum is se ipsum in speculo intuetur, imprimitur in illo effigies, in qua se ipsum representatū cernit: quæ quidem hominis effigies figura est accidentalī, quippe quæ substantia caret: at verò si effigies illa, quæ in speculo impressa conspicitur, sicut eādē figuram, & similitudinem habet, eandem quoque naturā, & substantiam representati hominis retinisset, essent profectò duæ personæ in eadem natura, & substantia: nam vna persona fuisset ea, quæ se in speculo intuetur, altera ea, quæ in speculo apparet impressa: & tamen substantia vtriusque personæ fuisset eadem: at ita esset vna substantia in duabus personis
exi.

existens: hoc quod in speculo fingimus, reuera est in ipsa diuina natura: Deus enim in se ipso tanquam in speculo quodam purissimo seipsum intelligit, & ita in se representat suam diuinam substantiam, sapientiam, potestatem, bonitatem, & ceteras omnes diuinæ maiestatis perfectiones, quas habet: & hæc imago in diuino intellectu representans Patrem aternum, qui se ipsum in se videt, & intelligit, non est figura aliqua accidentalis, qualis est imago hominis in speculo apparens, & seipsum ibi intuentis, sed est ipsa Patris aterni substantia, & natura: quia Deo nihil accidit, nihil in eo accidentis rationem habet: quare hæc imago Dei se ipsum in se intelligentis est Filius Dei naturalis, qui est alia persona à Patre aeterno, sed non est alterius naturæ, vel substantiæ, nec est alius Deus à Patre, sed est vnus, & eiusdem naturæ, substantiæ, maiestatis, & diuinitatis cum Patre, & ita vnus, & idem Deus, atque Pater: & ex hac communicatione, qua Pater seipsum intelligens Filium generat, & Filius diuinitatem eandem, quam Pater habet, accipit, fit vt Pater se ipsum diligat, & Filium, & Filius se ipsum, & Patrem amet, & ita producit amor, in quo Pater Filium, & Filius Patrem diligit: & hic amor infinitus accidens in Deo esse non potest, sed est ipsamet substantia, & natura Filij, & Patris: hunc itaque amorem procedentem in Deo à Patre, & Filio Spiritum sanctum vocamus: vnde fit, vt tres sint personæ diuinæ, & vna substantia, natura, & diuinitas. Tres personæ, vnus tñ Deus. Et huius Trinitatis personarum, & vnitatis essentia in Deo, in nostra mente quodam vestigium apparet. In mente namque

hu.

humana, vt supra dictum est, sunt tres vires, & facultates, memoria, intellectus, & voluntas, quæ tres vires, & potestates sunt inter se distinctæ: nam memoria non est intellectus, nec intellectus est voluntas, & tamen tres istæ potestates, & vires non sunt tres animæ, sed vna numero anima: & ideo reuelatum nobis à Deo est, humanam animam esse creatam ad imaginem, & similitudinem ipsius Dei, & proinde esse spiritualem, & immortalem: Deus enim spiritualis est, & immortalis: & licet Dei natura, & substantia sit longè multò superior, atque sublimior, nihilominus tamen hanc habent cum humana mente similitudinem. Vt quemadmodum humana mens est vna tantum anima, & sunt in ea tres potestates, & vires distinctæ, sic Deus est vna tantum substantia, & natura, suntq; in eo tres personæ distinctæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, qui tamen non sunt tres Dii, sed vnus tantum Deus: & quia Pater, Filius, & Spiritus sanctus sunt vna substantia, & vnus numero Deus, ob eam rem tres personæ diuinæ sunt per omnia sibi inuicem æquales, sicut sunt vnus diuinitatis, sic vnus, & eiusdem potestatis, sic vnus, & eiusdem maiestatis. Et proinde debet Filius coli, & adorari sicut Pater, & Spiritus sanctus debet similiter coli, & adorari vt Pater: hoc est sicut Pater colitur, & adoratur vt conditor omnium, vt dominus, vt rex, gubernator, & conseruator omnium, sic Filius, sic Spiritus sanctus colitur vt autor, vt dominus, vt rex, conseruator, & gubernator omnium rerum.

Porrò hic Deus in se ipso, & ex se ipso beatus, & nullius rei indigens, pro sua tantum liberalitate, & beneficentia, solo

nutu,

nutu, & imperio ex nihilo condidit cœlum, & terram, & totā hanc rerum vniuersitatem, vna cum omnibus rerum formis, quæ in eius complexu continentur: & rebus singulis vires, & facultates concessit aptas, & idoneas ad finem naturæ cōsentaneum consequendum: quæ omnia supra apertè nobis demonstrata sunt: & quia substantia, & natura rerum, vel est spiritalis, vel corporalis, ideo Deus res partim spirituales, partim corporales effecit: vt etiam supra diximus, ne aliqua natura in hoc mundo deesse videretur: at verò, quia substantiæ materiæ, & corporis expertes sua natura altiores, & præstantiores sunt, quàm res materiæ, & corpore concretæ: ideo substantias spirituales superioribus naturæ dotibus, & viribus exornauit: eas enim intellectu præditas effinxit, quo possunt intelligere omnium rerum corporatarū naturas, & seipsas, & ipsum Deum rerum omnium opificem pro suæ naturæ captu, & ingenio: item quia spiritus sunt, & ab omni corporis vinculo, & nexu immunes, & liberi, sunt sua natura immortales, ab omni interitu alieni, qui in tanta multitudine, & copia procreati sunt, vt sint ferè innumeri: hos item spiritus, vt sublimiores in altiori quoque, & perfectiori loco constituit: nam eis domicilium, & sedem illustriorem attribuit, nimirum cœlum, quod vt patrium, & naturale solum incolunt: similiter etiam, quia spiritus sunt sua natura immortales, voluit, vt cœlum ipsum, vbi est eorum habitatio, esset etiam corpus omnis interitus expertes, neque enim contrarium habet, à quo soluatur, neque est ex quatuor elementis conflatum, qualia sunt cætera mixta corpora. Contulit etiam eis alias multas
natu

naturales vires, & dotes, & multa quoque diuinæ gratiæ beneficia, quibus longè cæteris procreatis rebus antecellunt: inter ipsos tñ spiritus alios fecit multò illustriores alijs, quia alios pluribus, & longè maioribus beneficijs cumulauit.

Cætera omnia corporalia, quæ cœlorum vastissimo complexu clauduntur, ex quatuor elementis construxit: vnde vnūquodq; eorum aliquando perit, quia contrarium habet, cū quo pugnat, & ita victum interit: hæc omnia in triplici differentia sunt, vt cernimus: alia enim solum sunt, nec sensum, nec vitam, vel motū habent, qualia sunt saxa, metalla, gemmæ, & cætera id genus: alia sunt, quæ vitam habent, sensu carent: qualia sunt stirpes, herbæ, fructices, & arbores: alia sunt quæ vita, & sensu prædita sunt, qualia sunt volucres, pisces, & aliæ terræ belluæ: & ne huic tantæ rerum vniuersitati aliquid deesset, rem aliam, atq; naturam procreauit ex spiritu, & corpore constantem, nimirum hominem, qui ex animo, & carne siue corpore conflatus est: ex parte corporis interitui obnoxiiū est, ex parte animi immortalis. Vnde ratione corporis sensum, & interitum cum belluis communem habet: ratione animi est substantia spiritalis, immortalis, ab interitu aliena, Angelis, qui sunt secreti, & remoti à corpore spiritus, similis. Itaq; præter esse, vitam, motum, & sensum, intelligentia præstat more Angelorum: vnde in homine reperitur esse, sicut est in saxis, vita sicut est in stirpibus, sensus sicut est in belluis, intellectus sicut est in Angelis. Homini verò terra data est tanquàm sedes, & mundus vt domicilium eius: quum primum creatus à Deo homo est, positus est beneficio Dei in loco aptissimo, &

Q sua

sua natura maximè congruo: qui quoniam amœnissimus erat, & iucundissimus dictus est paradysus terrestris: qui varijs, & multis arboribus erat vndique confitus: fructuum suauitate gratissimus, florum varietate pulcherrimus, fontium, fluminum, & aquarum amœnitate optatissimus: multis denique deliciarum generibus plenissimus. Dedit quoque homini Deus dominatũ, & imperium in omnes mundi animantes, & in cœtera omnia, quæ in hoc mundo procreata sunt in hominis ministerium. Porrò principio, quum Deus mundum effinxit, virum condidit, qui Adam vocatur, & feminam, quæ dicta est Eua, quod perinde est, ac si dicatur mater omnium viuentiũ: hos duos homines multis, & magnis dotibus ornauit Deus ipsorum naturæ maximè commodis, sicut Angelos multis quoque beneficijs donauerat. Inter alia homini contulit donũ præstantissimum, quæ iustitia originalis appellatur, cuius muneris vi caro adedò erat animo subiecta, vt illi per omnia pareret nihil obsistens: & animus erat recte rationi subiectus, ita vt recte rationis ductum seclatus Deo optimo maximo rerum omnium artificio obtemperaret: quibus hoc munere affectis promisit Deus, se huiusmodi munus daturum posteris, qui ex ipsis genus traxissent, si ipsi à diuina lege, diuinisq; iussis non aberrarent: & ideo donum illud diuinitus homini concessum dicitur iustitia originalis: hominem enim in officio continens iustum reddebat, & rectum qualem esse decebat: & in prima hominis procreatione collatum est, & ex diuina promissione quotquot ex primo homine genus, & originem duxissent, illud acciperent: datum etiam hominibus à Deo est, vt vitam suam tuerentur, & conseruarent perpetuò absque

vite propriæ detrimento: & ad hoc inter alios arborum fructus, quibus paradysus abundabat, arborem consecrat Deus proferentem fructum adedò salutarem, vt eius esu homines conseruari possent sine vlla vite iactura in perpetuum: ita vt si primi illi hominum parentes in illo vite statu, & conditione perstitissent, post certum diuinæ legis seruatæ tempus ad cœlum, & felicissimum Angelorum beatorum domicilium transferendi essent nulla corporis intercedente morte. Quare tam hominibus, quàm Angelis, qui omnes intellectus præditi sunt, donauit Deus liberum arbitrium, quo pro libito quidquid voluerint, præstare queant: ita vt liberi in operando essent, & suarum actionum, & affectuum liberum haberent imperium. Hac collata homini, & Angelo dignitate, gloria, & honore præ ceteris, quæ facta in mundo sunt, euexit eos multis diuinæ suæ gratiæ beneficijs: in primis eos condidit in gratia, & amicitia sua: nam sibi gratos, & charos procreauit: & tot, tantisq; muneribus ornauit, vt si vellent, possent diuinæ gratiæ auxilio sese in gratia, & amicitia Dei perpetuò conseruare. Porrò vt debitam Deo tanquàm summo rerum omnium domino obedientiam agnoscerent, & agnitam præstarent, noluit eos statim ad gloriam, ac beatitudinem sempiternam euehere, quin potiùs debitam sibi voluit obedientiam in ipsis experiri: & ob eam rem iniūxit Angelis leue præceptum: nam præcepit eis, vt Deum conditorem suum agnoscerent, venerarentur, & colerent, tanquàm summum rerum omnium opificem, rectorẽ, & dominũ, vt ei tanquàm dño suo obtemperarent, & ab eo penitus

penderent, ac peterent, quæ opus essent ad gloriam, & salutem æternam consequendam, ita ut se infirmos agnoscerent, ad eam suis proprijs viribus obtinendam: hominibus verò legem tulit, ne ex interdicto cuiusdam arboris fructu vesceretur, quam constituerat Deus in medio paradisi, quæ dicebatur Arbor scientiæ boni, & mali: cuius esus, & fructus non congruebat eis, quoniam conditi à Deo erant omni bonorum copia pleni: nec par erat, ut mali quippiam experirentur: omnibus igitur tam Angelis, quàm hominibus promissit, si diuina iussa exequerentur, se illis daturum gloriam, & felicitatem perpetuam, in qua frueretur bonis, quæ Deus ipse in se habet, sine ullo iacturæ metu: simul etiã cõminatus est illis sempiterna supplicia, si diuinis mandatis non paruissent, amissuros eos gratiam diuinam, ceteraq; supernaturalia bona, & incurfuros simul iram sui diuini numinis, & mortem perpetuam, ac reliquas æruanas, & calamitates, quas primorum parentum posteris nunc in hoc mundo patiuntur, & in alio perpetua illa tormenta, quibus improbi igne cruciati torquentur.

Porro inter Angelos, quos Deus creauerat, quiq; pœnæ innumerabiles erant, vnus fuit omnium nobilissimus, & maximus, quem Luciferum vocamus: qui cum se vidisset tot, ac tantis naturæ dotibus, & gratiæ muneribus exornatum in superbiã prolapsus est, putans beatitudinẽ suæ naturæ deberi, utpote pulcherrimæ, & maximæ, quam viribus proprijs promereri existimabat: ceteris etiam Angelis idipsum suadebat, & in suam sententiã multos pertrahens persuasit eis non solum, ut debitam Deo obedientiam denegarent, & pro susceptis be-

neficijs

neficijs gratias abnuerent, sed etiam ut temerè, & superbe cõtra Deum conditorem, ac dominum suum coniurarent, & sibi plusquàm fas est tribuentes, ipsi quasi bellum inferrent, suis meritis, ac suæ naturæ viribus sempiternam gloriã ascribendo. Quauis autem Angelorum plurimos in hanc prauam suã sententiã adduxit, magna tamen eorum pars tam improbis consilijs, & sceleratis conatibus obstitit referens Deo optimo maximo acceptum, quidquid boni habebat: & damnans Luciferi, & sectatorum eius sententiã ut superbam, & eorum conatum ut intolerabilem audaciam detestans. Quare intelligens Deus Angelorum cogitationes, consilia, conatus, & opera, sententiã tulit æquissimam: qua eos, qui præ superbiã inflati à sua diuina lege, & obedientia defecerant, è summis cœlorum sedibus deturbatos eiecit: & in imam terræ partem detrusit, vbi locus est densissimis tenebris, & mœstissimis luctibus plenissimus, quem fecit Deus carcerem tetrum malorũ angelorum, quemq; nos infernum appellamus: vbi condemnati improbi Angeli suorum scelerum pœnas luunt supplicijs cruciati perpetuis ob impiam, & nefariam coniurationem, & superbiã suam. Hoc igitur modo aberrarunt à gloria, & felicitate sempiterna, quam Deus illis promiserat, atque parauerat: & quũ antea spiritus essent pulcherrimi, mirificè exornati, insigni vi, & potestate præditi, facti sunt impurissimi, abiectissimi, & nequissimi: quippe, qui ab illustri honoris, & dignitatis gradu deiecti, priuati sunt diuinæ gratiæ munere, ad quam fuerant diuinitus euecti. Hi sunt, quos Iaponij Tengos appellant: qui multò magis deformes sunt, quàm qui in Iaponia de-

pingi

pingi solēt: & sunt flagitijs, & sceleribus plenissimi, ad omne iniquitatum genus, vel per se, vel per alios perpetrandū prōptissimi: ceterū quia velut improbi serui in vincula à Deo coniecti sunt, & carceribus coercentur, nihil possunt efficere mali culpæ nisi aduersus eos, qui suum eis assensum præstiterint, qui sponte se illis tradiderint: sunt enim sicut catenis, aut funibus ligati, & astricti canes, qui quoniam vinculis detinentur latrare possunt, sed solui à vinculis, mordere, & ledere neminem possunt, nisi aliquis sua sponte se se in eorum ora, & dentes immittat. Alij verò Angeli, qui in recto, & bono perstiterunt, qui que se se in officio continentes, debitam Deo obedientiam nullatenus denegarunt, diuinæ gratiæ beneficio gloriam, & felicitatem sempiternam assequuti sunt: in qua collocati semper beati erunt bonis expleti, ab omni malorum genere penitus alieni: hi sunt spiritus naturæ quadā conditione pulcherrima conspicui, omnium, quæ sunt à Deo opifrice procreata ex nihilo, formosissimi, potentissimi, & perfectissimi.

Ceterū intelligens malignus, & nefarius lucifer vnā cum suis sceleratissimis affectis se in perpetuum è cælo exclusum, & ad tam acerba supplicia damnatum, & proiectum in tam horrendum, tetrum, & spurcum carcerem, in eam impudentiā, & peruicaciam deuenit, vt pertinacem, & obstinatam mentis sententiam retineat aduersus Deum conditorem suum, ratus iniuste torqueri se vnā cum suis sectatoribus apud inferos: & velut insanus, ac furens rabie comotus appetit semper quæ sunt inimica, & aduersa Deo. Cū autem isti impurissimi

Spi-

spiritus nihil Deo nocere queant, summa ope, & studio nituntur mille fraudibus, & artibus auertere homines à vera Dei optimi maximi notitia, & cultu, ac religione: ob eam rem iam inde ab initio mundi conditi primos illos hominum progenitores Adam, & Euam à diuina lege, & obedientia abducere studuerunt: vt vnā cum posteris perpetuò cōdēnarentur. Nam cognoscens improbus, & perditus angelus, diuinum esse homini præceptum iniunctum, ne vesceretur fructu arboris, quæ dicebatur scientiæ boni, & mali, arrepta occasione curauit, vt primi illi homines diuinam legem transgressi interdicto cibo vterentur, quo ipsi, & eorum posteris in mortis sententiam incurrerent, ac in reliquas prolaberentur pœnas, quas illis fuerat comminatus Deus: & ad eos facile seducendos, figuram serpentis indutus in paradysum intrauit, vbi primos illos generis humani parentes Deus constituerat, & fœminam solam, ac seorsum aggressus vtpote natura, sexu, & conditione fragiliorem, et magis lubricam, casui, et ruinae facilius, ac citius obiectam: eam rogauit, num sciret, cur Deus ipsis esum arboris scientiæ boni, et mali interdixisset: et quum fœmina rogata responderet, præcepisse Deum ipsis, vt abstererent se omnino ab esu illius arboris, alioqui se morituros certò, si diuinis mandatis non paruissent: esum verò aliorum fructuum, qui in paradiso erant liberum reliquisse: dixit tunc malignus spiritus figuram serpentis gerens: falsi, & decepti estis, si enim ista arbore vescimini, perpetuò viuetis: Deus vobis istius arboris esum prohibuit, quia nouit istius arboris fructui hanc vim occultam inesse, vt quisquis

esu

esu eius utitur, sit sicut Deus bonum, & malum discernens: tunc putans femina verum esse, quod à Diabolo per figuram serpentis loquente dicebatur, oculis iniectis in arborem, intuita fructum est, & visus est illi fructus arboris pulcher admodum, incundus, & gratus aspectui: & ob id firmiter conceptæ ex diaboli sermone sententiæ adhæsit: & capta desiderio sciendi bonum, & malum more Dei, decreuit vesci ex arbore sibi interdicta: & statim decerpto fructu manu comedit, & se ad virum suum Adam conferens inuitavit eum, ut arboris fructum gustaret, & ederet: ac tantum importunis suis precibus apud virum valuit, ut is probè alioqui cognoscens prohibitum sibi esse talis fructus esum, ipsum gustauerit, & comederit volens uxori placere, consors, ac particeps fieri boni, & mali: illius igitur arboris fructum comedit vir, & confestim ambo cœperunt experientia discere, quid bonum, & quid malum esset: antea enim nihil mali fuerant experti, statim puduit eos perperam capti cibi: sunt enim magno pudore suffusi, quod à diuina lege aberrassent, & quum se se nudos conspexissent, & ab originali iustitia, & diuina gratia, quam cum ipsis Deus largè comunicauerat, alienatos, cœperunt in se ipsis perturbatos animi affectus, & motus experiri, & carnem spiritui, ac rationi obstantem: & unà cum iustitiæ originalis, & diuinæ gratiæ dono amisso perdidierunt multa alia bona, quibus erat primum diuinitus ornati: ex quo factum est, ut in multas ignorantia tenebras incurrerent, & seipsos erubescerent à conspectu, & presentia Dei se subducere curarent: sed cum diuinum aspectum nihil unquam latere possit, eos accersiuit Deus, & rogauit,

cur

cur interdictum sibi cibum ceperint comedentes ex arboris fructu: quibus sic rogatis occasionem præbuit, ut perpetratum crimen agnoscerent, & resipiscentes veniam postularent ab eo: ipsi tamen ut delicti rei, & sui peccati tenebris excæcati se excusare, & culpam omnem in alium transferre voluerunt dicente Adam, se esse deceptum à femina, quam sibi consortem dederat Deus: qua in re suam peccatum auxit denuò delinquens, & errans: mendacio se se excusans: nam cum ex prohibito arboris fructu comedit, probè nouit, se malè agere, & in ea re violata lege Deum offendere: quare non est seductus à femina. Porro femina se quoque excusans omnem culpam in serpentem coniecit, dicens, se à serpente delusam: quam ob rem Deus iustissimè in eos animaduertit, sententiam, quam tulerat, & quam fuerat minatus pœnam, si a suis mandatis deficerent, exequens, ipsos è paradiso eiecit loco amenissimo, & iucundissimo, & hanc terram iussit incolere ut in exilium missos: ubi una cum belluis commorati sunt ad mortem condemnati: nec solum ipsis adempta est originalis iustitia, sed eorum posteri quotquot genus suum, & originem trahunt ab eis, iustitia originali priuati sunt, & nascuntur peccati ex primis parentibus contracti labe, & sordibus infæli, gloria cælesti exclusi, morti obnoxij, prout fuerat à Deo sententia lata, & addicti ad sempiternam pœnam, quam post corporis mortem subibunt perpetuò Dei clarissimo conspectu, & felicitate beatorum iucundissima carentes. Fuit enim admodum rationi consentaneum, ut talem pœnam exoluerent ij, qui magis diabolo, quam Deo paruerunt, qui que se excusare nullatenus

R

potu

potuerunt, siquidem bene intelligebant, serpentem esse sua natura natum, omnis loquela, & sermonis expertem, & proinde diabolum esse, qui in serpente loqueretur, quum serpens per se loqui non posset: diaboli verò nequitiam, fraudes, insidias, & dolos probè callebāt. Cæterum, quum Deus sit summè, pius, benignus, & clemens hominum euentum, & casum miseratus, & debitis pœnis diabolum afficiens malè dixit eis promittens facturū se, vt sicut ipse per deceptam fœminam viri ruinam, et exitium procurauerat, fœmina nasceretur in mundo ex primis parentibus ducens originem, cuius filius ipsius superbiam comprimeret, potestatem, & imperium deiceret, & omnem in homines dominatium eriperet, & demum genus humanum ad Dei obsequium, & cultum traduceret: & sic primis illis hominibus nimirum Adæ, & Eue promisit, ex suis posteris nasciturum seruatorem mundi, qui vniuersos homines sperantes in ipso, & legem eius, ac religionem amplectentes à peccatis crueret: quos hisce promissis consolatus est, & ad sui peccati pœnitentiam agendam, permouit, pollicitus quoque se eos saluos aliquando facturum, & in suam gloriam perducturum. Hac ratione conditus est mundus, procreati sunt Angeli, & homines: hoc fuit cunctarum rerum initium: hic casus primorum hominū, hæc hominibus diuina facta promissio de vnius redemptoris in mundum aduentu ad saluandos homines: quæ statim post primum hominum peccatum primis nostris parentibus innotuit: hoc reuelauit ipse Deus, reuelarunt Angeli, prodiderunt etiam ipsi dæmones, qui ab obsessis hominum corporibus expulsi, nutu, & potestate Dei, & iustorum

ho.

hominum sanctitate, & virtute compulsi sæpè huiusmodi veritatem confessi sunt. Hoc idem tradiderunt primi homines, vt est literis mandatum, & legimus in diuinis historiarum voluminibus, quæ sanctæ sunt, & veræ, & receptæ, atque approbatæ sunt non solum à Christianis, sed etiam in summa veneratione à Iudeis habitæ, qui Christianorum sunt hostes, & aduersarij. Et hæc omnia sunt rectæ rationi consentanea: quod enim ad Angelorum creationem spectat, iam supra monstrauius, decessisse Deum, qui est sapientissimus, potentissimus, optimus, & perfectissimus rerum artifex, hanc mundi fabricam vndique perfectam efficere, & ita alias res corpore concretas, alias verò à corpore seiunctas condere: alioqui hæc rerum vniuersitas manca, & imperfecta esset, si Angeli non fuissent procreati diuinitus. Item quum Deus cœlum finxisset tanta pulchritudine ornatum, solis, lunæ, & aliorum siderum splendoribus, lucidissimum, tot, & tantis viribus affectum, par erat, vt ciuium aliquorum esset domicilium, qui immensam Dei maiestatem reuererentur, & colerent, & tantarum cœlestium virium, & facultatum contemplatores essent, quos deceuit esse immortales, & ab omni interitu alienos, quales cœli sunt. Item deceuit diuinam maiestatem, quæ hanc rerum vniuersitatem condiderat, procreare etiam aliquos spiritus, vt ei semper assisterent, honorem, & cultum impenderent, diuinas laudes deferrent, obsequium, & famulatum præstarent in ijs omnibus, quæ ad corporatarum rerum gubernationem pertinerent: hos spiritus, Angelos vocamus, vt supra diximus.

R2

Quod

Quod verò ad Luciferi, & sectatorum eius casum spectat, facile etiam intelligitur, id omne, quod diximus, cum recta ratione congruere. Primo, quia omnis substantia spiritualis sua natura est ceteris rebus perfectior, sublimior, & sapientior: demones sunt substantiæ spirituales intelligentia præditæ: decebat igitur eos esse sua natura reliquis creaturis nobiliores, perfectiores, & sapientiores: & eò pluribus, ac maioribus bonis ornatos: at nos in eis oppositum deprehendimus, vt ipsi quoque ingenuè confitentur: sunt enim spiritus immundi, iniqui, scelesti, semper ad malum propensi, hominibus semper insidias mouentes: non igitur est rationi consentaneum, vt ab initio suæ creationis fuerint mali conditi. Secundo, quia Deus est summè, & infinitè bonus: non ergo spiritus tam improbos, & impuros creauit, quales sunt demones: par igitur est credere, eos sua propria voluntate in tantam malitiam prolapsos fuisse.

Quod ad hominum casum attinet, idem similiter ostenditur, cum ratione cõuenire: Deus enim est perfectè bonus, & omnia recto ordine creauit, & cõstituit: inter corporeas verò res, quæ in toto hoc mundi complexu continetur, homo est reliquis multò perfectior: cum ratione igitur congruebat, vt Deus hominè procreasset meliorem, & perfectiorem, pulchriori, & nobiliori ordine constantem, quam res ceteræ habeant: at contrariū omnino cernimus: est enim homo ad malum pronus, difficulter bonum prosequitur, passim ab honesto, & recto aberrat, mille miserijs, calamitatibus, & malis obnoxius, quippe qui habet in se deprauatos animi motus, & carnem spiritui, & rationi

tioni sepe aduersantem: non igitur credibile est, hominem esse à Deo procreatum tot, ac tantis deprauatis animi affectibus addictum, & proinde verisimile est, hominem à se ipso pollutum fuisse, sua propria voluntate deprauatum: hoc enim est, quod supra diximus, creatum esse hominem rectum, & fuisse iustitia originali donatum diuinæ gratiæ munere: cuius tanti doni facultate, se se in officio, & recto rationis ordine continere posset, si vellet. His itaq;, & alijs rationibus apertè comprobatur, credi non posse, cum Deus sit infinitè bonus, & in suis vniuersis operibus maximè perfectus, demones, & homines fuisse ab eo in peccato, & malitia conditos: non enim tantam diuinæ maiestatis bonitatè decebat, eos tam improbos, & tam immundos effingere. Hinc igitur conficitur, quæ dicta sunt de Angelorum, & hominum casu, quæq;, sacra Christianorum litera, & historiæ cõmemorant, cum recta ratione consentire. Et cum hæc omnia diuina reuelatione patefacta Christiani cognouerint, nulla ratione fieri potest, vt vera, & certa nõ sint.

OCTAVA CONCIO.

Actenus tractauimus mundi creationem, casum hominum, & Angelorum: diximus enim quo pacto Deus ab initio mundi conditi Adam, & Euam procreauit, vt vir, & femina ceteros homines generatione propagarent: quod sacra historiæ referunt, in quibus miracula Dei, & vniuersa, quæ fecit opera, continetur: quas historias, vt supra diximus, Iudæi,

& Christiani in summa religione, & veneratione habent. Ex illis igitur duobus primis hominibus nati sunt multi filij masculi, & feminae, ex quibus deinde filijs orti sunt alij plurimi, & ita procedente tempore propagatum est totum genus humanum, quod vniuersum mūdū repleuit. Hos omnes filios Adam, & Eua ab initio mundi docuere referentes ipsis casum suum, & simul etiam spem, & diuinam promissionem, qua Deus pollicitus fuerat, redimendum esse genus humanū, aliquando per vnius Saluatoris aduentum, cuius beneficio essent homines à peccato liberandi, & demōstranda via, qua possent vniuersi ad gloriam peruenire, quam Adam sua culpa perdiderat: & ita filios hortabantur vt Deum adorarent, & colerent, & naturalis legis praecepta seruarent, quam in hominum mentibus Deus suo beneficio impresserat, neminem laederent iniuria, honestatē, & aequitatem tenerent in omnibus, ceterū homines quippe qui sunt natura liberi, & possunt pro libito hoc, aut illud efficere: alij id agebāt, ad quod eōs Adam incitabat, Deum venerabatur, se se in officio continebant. Alij verò neglecto Dei cultu à recta ratione aberrabant, in varia peccatorum, & scelerum genera prolapsi: ad quae quoque demonum persuasione traherentur. Demones enim semper pro viribus studuerūt homines à vera Dei notitia, cultu, & obsequio abducere, semper hominibus persuaserūt malè operari, ventri, & carni indulgere, & sic paulatim homines à vera Dei religione defecerunt, & sensim Dei gratiam, & amicitiam amiserūt: donec tandem extincta ferè est in eis vera Dei notitia, qua erant primū imbuti. Item cum hominum infirmitas tāta sit, & tanta eorum ignorātia,

&

& inscitia, & propter peccatum natura ad malum propensa feratur, deprauatis affectibus corrupta, demonibus mentientibus sibi charos, & amicos esse homines, facile decepti sunt homines, vt improbos sensuum, & carnis motus prosequerentur, pro libito viuentes, secundum propriæ volūtatis affectū, cōtempna Dei religione: qui eō cecitatis, & malitiæ deuenerunt, vt omni Dei veri cultu abiecto simulachra cōstruxerint, statuas, & imagines coluerint, in quibus se se demones abdebant, responsa præbentes, & suadentes hominibus, vt simulachra, statuas, & imagines colerent tanquā Deos, & sic tantum dominatum, & imperium demones in homines obtinuerunt, vt persuaserint credere, se esse Deos, & tāquā Deos coli, & adorari debere: & ita procedente tempore introducti sunt Carni, & Fotoqui, cōfictæ sunt eorū historia, & narrationes ridiculae, & vanae, & tandem inuexerunt demones in Iaponiam tam multas, & varias sectas, & superstitiones: quæ quia sunt demonum, & hominum cōmenta, plena sunt mendacijs, fraudibus penitus detestandis, quia nihil aliud cura se videtur, quā vt homines proprio affectu ducti carni indulgerent, vitijs se se dederent, & omnem deniq; honestatem abijcerent.

Porro videns Deus deceptos homines in peccata precipites labi, cum sit infinitè pius, benignus, & clemens, & omnium bonorum largitor, miseratus est hominū ruinam, & summopere eorum salutem desiderans, voluit eos veritatem, & rectam ad gloriam, & vitam sempiternam viam docere: vnde per omnia mundi secula misit in mūdum homines sanctitate, & virtute conspicuos, fidelissimos sui nominis cultores, & sui honoris

stu.

studiosissimos defensores, vt homines rectè, & sanctè informarent, ab insidijs demonum, mendacijs, & fraudibus, quibus passim capiebantur, abducerent, vera Dei notitia, cultu, & religione imbuerent: & tandem omnibus persuaderent, solum Deum vt mundi artificem, principem, rectorem, & dominum esse adorandum, simulacra detestanda, Cami, & Fotoque relegandos, quippe nihil aliud sunt, quàm mortuorum hominum effigies, demonum statuæ, & imagines, quæ nihil prorsus nocere hominibus possunt: nihil mali inferre, nihil boni præstare: & simul etiam homines docerent, quo pacto essent à Deo optimo maximo procreati, & donati animo immortalis: & qua ratione bene, & inculpate viuendo possent eternam vitam assequi: & suorum operum reddituri rationem, & in alio vitæ seculo, vel debitis supplicijs, vel meritis præmijs afficiendi: & ob eam rem soli Deo vero diuinum cultum, & honorem exhiberent: simul quoque docerent, polliceri Deum, se missurum in mundum redemptorem hominũ: idq; sanctissimi illi viri prædicarũt: totq; ac tanta signa eius aduentus prædixerũt, vt facile dignosci posset eius in mũdum aduentus: vt homines probe cognoscerent ex ijs, quæ in mũdo suo tempore futura essent, mũdi seruatore venisse: & eum esse, quem signa illa seculis multis antè prædicta monstrabant, & veluti loquendo dicebant, eum esse, quem Deus longè ante promiserat, ne à diabolo deciperentur. Porrò quoniam Sancti huiusmodi viri, quos Deus subinde mittebat in mũdum, plurima prænuunciabant eorum, quæ euentura erant eo tempore, quo hominũ redemptor venturus erat, Prophetæ appellati sunt, quo

no.

nomine significatur homines diuini numinis afflata illustrati prædicentes futura: vt autem homines horum Prophetarum dictis fidem haberent, magnam vim, & potestatem suis Deus Prophetis exhibuit, qua ingentia, & multa miracula edebant, egregia, admiranda, & supra omnem nature facultatem opera præstabant: quippe qui ægrotis sanitatem, cæcis aspectum restituebant, & ad vitam mortuos reuocabant, vt sacra diuinarũ literarũ monumenta testantur: & quæcunque sancti huiusmodi Prophetæ populis dicebãt, ipsi literis consignata reliquerũt: vt ipsorum scripta testificari possent Saluatoris in mundum aduentum, & eum venisse eo tempore, quo venit. Hæc sacra volumina à Sanctis huiusmodi Prophetis conscripta semper Hebræorum populus, ad quem suos Prophetas dignatus est Deus mittere, conseruauit. Ceterum quia sancti huiusmodi viri recte vitæ rationem, & normam homines docere conabantur, & eos à vitijs, & criminibus deterrere studebant, seuerè, & acriter eos obiurgando ob deprauatos mores, & vitam, & eorum Cami, & Fotoque, è medio tollendo, paucissimiq; erant, qui bene, & inculpate viuere, & sui instituti rationem ad ipsorum dicta, & monita sanctissima componere, & emendare voluissent: imò potius Bonzij, & Cami, ac Fotoque sacerdotes videntes sua delicta, & flagitia detegi, sua quoque mendacia & fraudes prodi, eos capitali odio persequabantur, & plebi persuadebant, vt necarentur tanquam homines nefarij, & in deos impij, & totius Reipublicæ libertatis, & salutis euersores. Nihilominus tñ semper in varijs mundi regionibus multi viri floruerunt, qui veram Dei notitiam habentes

S

vni

vni Deo debitum cultum, venerationem, & honorem impende-
rant, Cami, & Fotoque execrati tanquam exitialem pe-
stem. potissimum verò floruit populus quidam, qui dicitur He-
braeorum plebs, qui neglecto omni Cami, Fotoqui, & gen-
tium instituto, & ritu vivebat iuxta præscriptū diuinarū legū,
quibus instruebatur à Prophetis, quibus fidem habebat, quosq;
vt sanctissimos viros, & sibi datos à Deo tāquam vitæ duces,
& magistros venerabatur, & eorum cōscripta volumina ma-
gnificiebat: quam obrem Deus populū hunc Hebraeorum per
multa secula summis beneficijs ornauit: quippe eum potētissi-
mum reddidit, & omnium suorum hostium victorē effecit: &
sic Dei munere in sūma pace, & trāquillitate degebat: magna
bonorum omnium copia, & vbertate affluebat: multis miracu-
lis diuinitus patratīs in eo illustrabatur, vt est in sacris ipso-
rum literis proditum, & vt certius, ac recliū Deum coleret,
data est ei diuinitus lex, secūdam cuius præscriptam rationem
viueret. Hanc legem accepit populus ille Hebraeorum ministe-
rio viri cuiusdam sanctissimi, qui dictus est Moyses, per quem
etiam promisit Deus se postea in mundum missurum Saluato-
rem hominū: cui quoque reuelauit modum, quo Saluator adue-
niens esset homines redempturus. Hoc idem iussit Deus, vt alij
multi Prophetæ prædicent. Post obitum verò Prophetæ Moi-
sis populus ille Hebraeorum, quanuis alioqui multis à Deo
beneficijs affectus, magnis euectus honoribus, plurimis ditatus
opibus, robore, & potētia præstans, pace, & tranquillitate gau-
dens, ingenti bonorum cumulo exornatus cæpit à diuina lege
aberrare, & se se ad gentes adiungere: nam Gentilium fæmi-
narum

narum pulchritudine oblectatus cæpit earum coniugia appe-
tere: & licet ex gentibus vxores ducere diuinis legibus esset
interdictū, coniugia sæpe cum gentibus celebravit: cūq; vxor-
es nimirum pulchræ, & idolorum cultrices essent, facile viris
suis Hebræis persuadere paulatim cæperunt, vt eo ritu, &
more viuerent, quem ipsæ tenebant, filiosq; docebant eam vi-
tæ rationem, & institutum, quod ipsæ seclabantur: & sic
tam viros, quàm filios ad idolorum cultum, & Cami, &
Fotoqui venerationem traxerunt: & hac ratione populus
ille Hebraeorum tot, ac tantis bonis diuinitus cumulatus, se-
ductus est: & Dei veri cultum, & venerationem neglexit:
ad quem populum postea misit Deus viros, & Prophetas
alios sanctos, quorum consilijs, & verbis crebrò admoneba-
tur, vt resipisceret, vt ad meliorem vitæ frugem rediret, vt
diuinis legibus pareret, sin minùs intelligeret fore aliquan-
do, vt deleteretur, & funditus periret: admonebatur quoque
de aduentu in mundum Saluatoris: item iussu Dei, & no-
mine eius populum illi Prophetæ docebant dicentes, ventu-
rum mundi Seruatorem Dei Filium futurum esse: quod Dei
Filius humanam naturam indutus, & factus homo venturus
in terram esset, & ipsū Hebraeorum populū docturus veram
Dei cognitionē, cultū, & legē: essetq; multa, & magna miracula
facturus, ita vt homines persuasum sibi satis arbitrarētur, eum
esse verū Deum, verū Filium Dei naturalē, & redēptorem diui-
nitus promissū: item quòd liberaturus mundū esset hac rōne,
quòd vt homo passurus esset, et tādē moriturus pro hominibus
libēter ferēs pœnā, et mortē, quā hōies ipsi p suo peccato soluere

deberent: vt sic ipse pro hominum peccatis satisfaciens diuini
 numinis iustitiam placaret, & hominibus suorum peccatorum
 veniam impetrasset, & aditum ad caelum patefecisset, & demum
 cunctis salutem sempiternam praestitisset. Porro quia Hebraeo-
 rum peccata, & delicta in dies magis augebantur, ita vt ipsis
 quoque Prophetis vitam eriperent, innocentum sanguinem
 effunderent, quorum opera, & ministerio utebatur Deus in
 suis diuinis legibus promulgandis, declarandis, & interpretan-
 dis: nec desisteat populus ille Hebraeorum a cultu, & vene-
 ratione idolorum, Cami, & Fotoqui: nec abstinerebat a vitijs,
 corruptis, deprauatisq; moribus, quibus imbutus erat: ob id mi-
 sit etiam Deus alios Prophetas, quorum monitu corrigeren-
 tur: & per quos eos saepe admonuit, ob sua flagitia, & scelera
 in eam caecitatem deuenturos, vt mundi Saluatori fidem habi-
 taturi non essent, quando ad eos tandem venisset: & quod eius
 legem recepturi non esset, nec sectaturi eius monita salutaria,
 recta consilia, & sancta vestigia: imò potius quod ipsimet tan-
 quam hostes essent illum interfecuri, & futuri ministri diui-
 nae iustitiae, & sententiae, quae lata à Deo erat, nimirum Sal-
 uatorem mundi moriturum pro hominibus, & crucis mortem
 acerbissimam subiturum, sed tertio postea die resurrecturum à
 mortuis, & ascensurum in caelos magna gloria exornatum,
 & liberaturum omnes eos, qui se ab orbe condito in ipso spem
 suam collocauerant, & legem implerant, & se se totos ipsius
 fidei commiserant: & quod ipse post mortem suam magnam ge-
 ntium partem esset ad suam legem, & religionem traducturus:
 eosque, qui nollent ipsius legem, & doctrinam sectari, perditum

iri,

iri, est similiter ab huiusmodi Sanctis Prophetis praedictum, He-
 braeos, magnum flagitium contra Saluatorem mundi com-
 missuros in eo occidendo: sed post ipsius necem perdedos: quod
 totum eo penitus modo postea euenit, quo fuerat longè ante
 praedictum à sanctis Prophetis: Hebraei enim Saluatorem mu-
 di occiderunt, & postea fuerunt funditus deleti, & expulsi, &
 eiecti à patrijs sedibus, captiui abducti sunt in varias terrarum
 plagas, sicut propriae ipsorum historiae prodiderunt, & sancta
 Prophetarum vaticinia, ac monumeta praedixerat: quae nutu,
 & singulari Dei providentia, & cura salua, & integra sem-
 per apud ipsos custodita sunt, vt planum, & certum esset sem-
 per horum, quae diximus, testimonium.

Possent bene diuina maiestas, sine hoc, quod Deus fieret ho-
 mo, & absque hoc quod aliquid pateretur, vniuersum hominum
 genus saluum facere, si vellet: Deus enim est potentissimus, &
 eo modo poterat mundum seruare, quo vellet: ipsius est homi-
 nes saluare, eis veniam peccatorum concedere: sed voluit homo
 fieri, & mortem pro hominum peccatis subire, & mundum in
 libertatem afferre hoc modo, qui fuit multis de causis commo-
 dissimus. Primo, quia cum Deus sit summè iustus, & summè
 misericors, voluit in hominibus redimendis, & saluandis eum
 modum adhibere, vt suae iustitiae diuinae plenè satisfaceret, &
 misericordia in homines retineretur plenè: non potuit
 autem ad haec duo maximè praestanda comodior alius modus
 excogitari, quam vt Deus fieret homo, & pro hominibus ipse
 poenas lueret: & sic salua, & integra maneret diuina iustitia,
 & misericordia suo etiam fungeretur officio: & ita factus est

homo,

homo, & pro hominibus mortem perpeffus: nam vt iuste hominum peccata contra Deum admissa vindicarentur, par erat, vt homines suorum delictorū debitas pœnas persoluerent, hoc enim Dei iustitia exigebat: vel vt equam compensationem, & satisfactionem impenderent: quippe si Deus culpas hominum absq; vlla pœnæ solutione, & sine vlla compensatione, & satisfactione reddita condonasset, summam quidem erga homines misericordiam retinuisset, sed diuina eius iustitia debitas ab homine pœnas non sumpsisset: quod si vt iustitia postulabat, homines debitis supplicijs plecterentur, misericordia non suū præstitisset officium erga homines, nec Deus suā misericordiā in homines tam aperte, & clarè prodidisset: quia pœna igitur, quam hominum peccata promerebantur, infinita erat: vt pote, quia peccatū contra Deum admissum est iniuria contra infinitā diuinæ maiestatis bonitatem, vt perfectè iustitia seruaretur in vindicandis, & puniendis hominū peccatis, opus erat infinita satisfactione ex parte hominum: infinitè autem satisfacere homo nulla ratione poterat, quia humana opera, & merita finiti valoris sua natura sunt: oportebat igitur, vt aliquis, cuius opera vim in promerendo, & satisfaciendo infinitā haberent, pro hominum delictis in Deum admissis satisfaceret: ob eam rem æternus summi, & optimi Dei Filius voluit fieri homo, vt in seipso alioqui infinito, & immenso pœnas hominum suscipiens, & sustinens infiniti pretij satisfactionem redderet, & hac ratione Dei infinitæ iustitiæ, quā peccando homines offenderant, est cumulatissimè satisfactū, & in homines infinitæ benignitatis, & misericordiæ beneficium collatum: quippe

De

Deus, qui omni ex parte infinitus est, se ipsum hominibus exhibuit: consequitur ergo, vt hic modus afferendi salutem hominibus sit sapientiæ, benignitatis, & iustitiæ plenissimus, quique summam Dei prouidentiam, & perfectionem maxime deceat.

Secundo hic modus fuit commodissimus: nam primus vir suasionem fœminæ à diuina lege, & imperio aberrans Deum offenderat, & totum genus hominum perdens mundo perniciem, & exitium attulerat: erat igitur rationi consentaneum, vt alius vir mundo salutem afferret, & genus hominum saluum præstaret: in Deum autem pœna non cadit: vt ergo Deus ferre, ac pati pœnas, & aduersa posset, & quā Deus mundum expurgasset, & quā homo supplicia sustineret, decuit maxime, vt homo fieret.

Tertio, ne diabolus gloriaretur insolenter, à se virum fœminæ persuasionem deceptum, & in peccata prolapsum suū captiuum effectū, iam inde à primo orbis initio promiserat Deus, se aliū virum in terras misurū, qui ex fœmina natus vniuersam demonis potentiam labefactaret, superbiam confringeret, dominatū deleret, mundo salutem afferret, & homines ex dura eius seruitute, & crudeli tyrannide ereptos in libertatem suauissimam vindicaret: at verò, quia homo ad hæc præstanda imbecillus sua natura erat, voluit Deus homo fieri, vt promissa persolueret.

Quarto, quia nihil est, quod vehementius, & acrius hominum animos ad Dei optimi maximi cultū, honorem, & amorem impellat, & ad bene, & inculpate viuendum omnes magis excitet,

S

Et inflāmet, quā gloriæ studium, immortalitatis spes, futuri præmij cupiditas, pœnæ, & supplicij metus: at nulla alia ratio ad hæc præstanda cōmodior iniri potuit, quā si Deus homo fieret, & pro cōmisso hominis flagitio mortem subiret: quam ob rem Dei Filius factus est homo, & pro homine se ipsum morti tradidit: vt infinitam in homines suam caritatē declararet: & eos in sui amorem accenderet, & certissimum sempiternæ gloriæ pignus daret: mori voluit, vt sua morte culpam hominis expiaret: neque enim gratis omnino peccatū remisit, vt ostenderet grauisimum mali genus peccatum esse, & maximo odio Deo semper fuisse, & acerbissimum hominibus interitum asferre, vt sic hominem à peccato detereret: nam si Deus suo filio non pepercit, sed potius eum morti tradidit, vt, qui hominum peccata in se transtulerat se se pœnis obijciens, quas fuerant homines promeriti, debitas hominum delinquentium pœnās exolueret: quid faciet hominibus in diuinas leges peccantibus? si in suo filio alienam culpam non condonauit, multò minùs proprijs hominum culpis, & peccatis ignoscet, nisi resipiscant, nisi à peccando desistant, nisi pro commissis delictis satisfaciant per veram animi pœnitentiam, ad saniorē, & meliorem vitæ frugem conuersi.

Ob has, & alias rationes voluit vnicus sūmi Dei Filius fieri homo, & libens mortem oppetere, & cum ignominia, ac dedecore mori ad crucem affixus, quia sicut à primis duobus hominibus, à quibus ceteri propagati sunt, delictum fuit fructu arboris sibi interdicitæ vescendo, cuius primi peccati labe sunt posteri cōmaculati: sic est singulari Dei prouidentia consti-

constitutum, vt hominum culpa in arbore deleteretur, & primi sceleris pœna in sanctissimæ crucis ligno lueretur: vt diabolus, qui hominem ligno deuicerat, atque deiecerat, in ligno quoque victus prosterneretur, & mortale hominū genus per crucē salutem optatissimam consequeretur.

Ceterum aliqua vestram mentem, cogitationēq; dubitatio hoc loco subibit: quo pacto Deus, cū sit sua natura immutabilis, & ab omni dolorum, ac laborū perpeffione alienus, fieri homo potuerit, & in cruce mori: si enim, vt supra est à nobis dictum, homo secūdam suam substātiā in Deum cōuerit, & mutari non potest, multò minùs Deus in hominē transferri, aut fieri homo poterit. Huic dubitationi respōdeo, Deus non est ita homo factus, vt Deus esse desierit, aut suam naturam in aliam verterit, aut eam cum humana substantia cōfuderit. Hoc enim fieri nulla ratione potest: sed homo factus est nostram naturā humanam cum diuina in sua persona consocians, atq; coniungens: ita vt Iesus Christus Dñs noster sit Deus, & homo, vna nimirum persona diuina ex duabus, & in duabus naturis subsistens, nempe diuina, quam ex omni æternitate habebat, & humana, quam assumptam cum diuina copulauit, cū Deus factus est homo: hæc itaq; admirabilis vnio fuit in persona diuina, nimirum in Filio Dei facta, non autē in natura diuina: & sic Filius Dei vnione facta est homo, nō autē natura diuina est natura humana: & quāuis in rebus nullum exēplum, nulla similitudo inueniri queat, quæ omni ex parte cum hac vnione consentiat, quippe res, quæ natura constat, non ex toto ea, quæ sunt supra naturæ vires, exprimunt, & referunt, nihilominus

T tñ

tñ rem istam admirabilem quadam ex parte patefaciam vobis vno in medium exemplo produclo. Sume tibi arborem quandam, verbi gratia, pirum multis natura procreatis ramis constantem: finge eius trunco insitum ex alia arbore, nimirum ficu recisum surculum, duæ tunc eius stipitis arborum nature affixæ adhaerebūt, nempe piri natura, quam primum habebat, & ficus substantia, quæ illi hominis industria insita est, nec tamen piri natura, & ficus substantia permixtæ, confusæq; sunt, sed potius in vno, eodemq; stipite arboris saluæ, & integræ duæ nature sunt, vna, quæ ficus edit, ac profert, altera, quæ pira fert: sic fatemur personam, scilicet Filium Dei, qui per naturam suam Deus est, & cum natura diuina naturam humanam coniunxit absque vlla prorsus duarum naturarum permixtione, & confusione, & ita non desijt esse Deus, sicut Deus ex omni æternitate erat, cepit tamen ex tempore esse homo secum confociata natura humana: & quatenus Deus est, in natura diuina subsistit, omnes diuine substantiæ actiones, & diuine vitæ perfectiones habens, quas in omni æternitate continebat: & quatenus homo est, anima constat, & corpore, & in eadem secundum speciem humana natura viuit, in qua ceteri homines subsistunt: hoc tamen excepto, quod in ceteris hominibus natura est multis ignorantie obscurata tenebris, peccati labe, & sordibus inquinata, multiplici ad malum propensione pressa: at in Christo Dño nostro est humana natura omni vitæ integritate, puritate, & sanctitate plenissima: neque enim decuit, vt cum natura diuina in Filio Dei natura copularetur humana ignorantie tenebris obducta, peccato in-

fe.

fecta, aut prauis nature affectibus obnoxia. Sicut igitur in vno, eodemq; arboris trunco coniunctæ sunt duæ arborum nature, nimirum pirus, & ficus, non tamen inter se se permixtæ, seu inuicem confusæ: sic in vna, eademq; persona diuina, qui est vnicus summi Dei Filius, duæ nature diuina, & humana consistunt, quæ inter se se sunt ita connexæ, & secum inuicem congregatæ, vt nulla ratione sint inter se se permixtæ, siue confusæ. Hoc exemplo intelligere commodè, & aptè potestis, quo pacto Deus factus sit homo, & qua ratione sustinere, ac pati incommoda, & aduersa, ac tandem mortem subire potuerit Deus: fatemur enim ipsum, quæ Deus est, nec mori, nec pati posse: at simul confitemur, eum, quæ homo est, mortuum fuisse anima corpore soluta per mortem: & sic etiam fatemur, eum multa aduersa, & acerba pertulisse, quatenus homo est. Sicut in prædicto exemplo, quod in medium produximus, quæuis ficus ramus arescat, aut ressecetur, vel aliud quid mali patiat, non continuò piri ramus aliqua ex parte ledetur, quippe qui alterius nature est saluæ, & integræ. Hoc etiam percipere commodè, & aptè potestis alio exemplo ex animo, & corpore sumpto: nam anima, vt supra à nobis est dictum, suum proprium esse habet, quod à corpore non pendet, ipsa per se ipsam immortalis est: insuper esse habet vt forma, quæ corpori tribuit, vitam, motum, & vim agendi: quam ob rem quum homo functus vita moritur, licet ex parte corporis moriatur, ex parte tamen animæ non moritur, quippe anima corpore intereunte non perit, sed ab omni corporis nexu, & vinculo soluta per se ipsam subsistit, ac vincit: sic fa-

temur,

temur, Filium Dei suum proprium esse, vitam, & naturam habere in se ipso, at idem ipse præstat etiam, & confert esse humane nature, quam in se ipso cum diuina natura coniunxit: & ob eam rem licet anima à corpore seiuncta per mortem Filius Dei patiat, quatenus homo est, at quatenus Deus est, nulla ratione patitur: atque ex his intelligi potest, quo pacto Deus factus sit homo, & qua ratione, ut homo est, pati, ac mori potuerit, ut homines sua morte ex seua demonia tyrannide ereptos, & ab omni peccato liberos in felicissimis cælorum sedibus collocaret.

Cum igitur vnicus Dei optimi maximi Filius homo fieri voluisset, ut pro salute hominibus afferenda mortem oppeteret, Virginem quandam omni morum, ac vitæ integritate, & sanctitate plenissimam elegit ut matrem, ex cuius utero nasceretur ut homo. Hæc felicissima virgo Maria appellatur, vna erat ex illis fœminis, quæ in veteri Iudæorum populo vivebant: genus suum, & originem ex regia Davidis stirpem iam inde à magno Hebræorum parente Abrahamo deducta trahebat: orta fuit ex maioribus vitæ puritate, & prophetiæ dono clarissimis: quibus, & quorum ministerio vniuersis hominibus Deus sepe promiserat, oriturum ex virgine Davidici generis, & familie virum, qui mundum peccati labe expiatum saluaret. Porro cum hæc virgo tantum dignitatis fastigium esset adeptura, ut Dei genitrix foret, tot ac tantis eam Deus diuinæ gratiæ beneficijs cumulauit, tot in omni virtutum genere muneribus exornauit, ut fuerit sanctissima, & perfectissima omnium fœminarum, quæ vel

ab

ab initio procreati mundi extiterunt, vel orientur deinceps: tanta enim morum, ac vitæ sanctitas, tanta virtutum clarissimarum perfectio decebat eam virginem, quæ futura erat mater Filij Dei, quatenus homo est. In huius beatissimæ virginis utero purissimo Filius Dei in se ipso cum natura diuina naturam humanam consociauit: quippe in eo factus est homo sine vlllo viri semine, & opera conceptus, sola Spiritus sancti, gratia, vi, & potestate generatus: nam ille in prædictæ virginis visceribus mundissimis corpusculum formauit, ac finxit, & mox figurato corpori animum infudit, ac naturam humanam ex animo formatam, & corpore in ipsa met persona Filij Dei cum natura diuina copulauit: & hac ratione vnico temporis momento sine vlllo prorsus huius clarissimæ virginis damno, absque vlla eius virginitatis iactura, diuina ope Filius Dei factus est homo ex duabus, & in duabus naturis diuina, & humana subsistens Deus simul & homo: quod totum vno temporis puncto peractum est, quo fuit Filius Dei in virginis utero conceptus: & hæc omnia sunt diuinitus patefacta virgini ministerio Angeli è cælo missi, ut sanctarum scripturarum monumenta testantur, in quibus Filij Dei incarnatio, conceptio, ortus, vita, & gesta scripta continentur. Cum autem hoc opus admirabile fuerit diuina ope, & potestate perfectum absque vlla hominum opera, sicut beatissima virgo Dei Filium hominem factum sine vlllo suæ virginitatis incommodo concepit: sic eundem peperit absque vlllo eiusdem virginitatis

ginitatis detrimento: & ita post partum illæsum eius corpus, integrum, & inuiolatum permansit, sicut virgo ante partum erat, sic incorrupta virgo in partu, & post partum extitit, nato ex ea, & in lucem edito diuinitus Filius Dei: quippe eum peperit sine sui corporis violatione, absque vlllo prorsus dolore, & pœna, sed potius summo cum gaudio, atq; letitia, qua totus eius animus perfundebatur in tanta mysterij magnitudine, nimirum Filium Dei pariendo. Ob eam rem singulari, & eximio est privilegio donata, vt cæteris antecellens sit Filij Dei mater, & tamen semper integra, & incorrupta virgo. Nam in eius utero castissimo Filius Dei naturam humanam assumens prodijt ex eo sicut lux Solis, quæ per vitream fenestram permeat, ac transit, & tamen vitrum non rumpitur, non frangitur, sed integrum permanet. Quod si hoc lux Solis vi sua potest efficere, quid ni faciat Filius Dei, qui est omnipotens? Potuit sanè fieri homo, & nasci ex purissimo virginis utero sine vlla ipsius virginitatis perpetuæ corruptione.

Filius Dei factus sic homo ob salutem vniuersis hominibus dandam, vocatus est IESVS: hoc enim nomen est illi diuinitus impositum: sic enim vocari eum iussit Deus ministerio Angeli è cælo ad Virginem missi. IESVS nomen est Hebræum, quod Saluatorem significat. CHRISTVS nomen est Græcum, quod significat vnctum: nam dictus est etiam Christus quasi vnctus: vngebantur in illo veteri Iudeorum populo Reges, & ita dictus est Iesus Christus, hoc

hoc est Saluator, vnctus, electus, & constitutus diuinitus Rex. Hic fuit multis, antequàm nasceretur ex virgine, temporibus in veteri Hebræorum lege promissus à Deo, fuit multis Prophetarum vaticinijs prænunciatus, & figuris plurimis adumbratus: & ita expectabatur ab omnibus venturus in mundum, vt omnibus salutem asferret, & omnes ex duro demonis iugo, & imperio liberaret, sicut erat Abrahæ, & multis alijs Hebræorum maioribus diuinitus prædictum. Hunc Iesum Christum, qui est Filius Dei, factum ob hominum salutem hominem, quiq; Deus verus, & verus homo est, nos Christiani colimus veneramus, & adoramus. Hunc nostrum Saluatorem, Redemptorem, & Dominum agnoscimus, credimus, & confitemur. Hunc vnà cum Patre, & Spiritu sancto vnum in personarum Trinitate Deum, vnus, eiusdemq; nature, substantiæ, & omnipotentie Dominum profitemur: suprâ de hac personarum Trinitate tractauimus: in hoc vno Domino nostro tota nostræ salutis spes sita, & constituta est: quippe eius ope, & auxilio freti nos saluos futuros esse speramus: ipse namque vt verus Dei Filius factus propter nos homo vniuersos mortales in extremo mundi fine, & interitu iudicabit: ijs, qui crediderint ipsi, & diuina eius præcepta, & mandata seruauerint, iuxta diuina eius promissa salutem reddet sempiternam, eosq; in fœlicissima beatorum sede, & domicilio collocabit, vbi vnà cum ipso perpetua quadam pace, tranquillitate, & gloria perfruentur, in iucundissima rerum omnium, quæ apud Deum est,

Catechismus Iaponensis.

est, possessione constituti: ijs verò, qui fidem eius, & religionem sectati non fuerint, & legem eius non coluerint nefario demonum imperio parentes, perpetua supplicia respondent: quia in obscurum, & tetrum inferorum carcerem conijcientur, vbi sempiternis cruciatibus torquebuntur ministerio demonum, quorum simulacra adorarunt, & quorum iussa fecerunt: ibi summo mœrore confecti, & summis diuexati doloribus omni miseriarum, & malorum genere prementur, omni prorsus salutis spe destituti, iustissimas suorum scelerum pœnas exoluent: id enim Dei iustitia postulat; vt qui mundi Saluatorem contempserint, & debitum Deo cultum, & honorem detraxerint, quiq; summo rerum omnium opifici, principi, ac Domino iustum, & meritum obsequium, & famulatum negauerint, demonibus subijciantur, dura eorum seruitute, & iugo afflicentur, quippe qui Cami, & Fotoqui coluerunt, & mortuorum hominum simulacra, & imagines adorauerunt.

